139.73
Sola
sup.
pt.19

Nordiska
73 852
Oct 10, 1952

SAMLINGAR UTGIVNA AV SVENSKA FORNSKRIFT-SÄLLSKAPET. HÄFT. 208.

K. F. SÖDERWALL.

ORDBOK

ÖVER

SVENSKA MEDELTIDS-SPRÅKET

SUPPLEMENT.

NITTONDE HÄFTET.

AV

KARL GUSTAV LJUNGGREN.

TRYCKT MED UNDERSTÖD AV SVENSKA AKADEMIEN
OCH HUMANISTISKA FONDEN.

LUND 1954.
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET.

Pris för köpare 7 kronor.

Källskrifter.

Abbedval i Vkl Ordning vid abbedisseval i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

AktKungsådr Aktsamling till kungsådreinstitutets historia utg. av K. G. Westman. 1920.

Annerstedt Ups Univ hist Bih 1 Upsala Universitets historia. Bihang I. Handlingar 1477—1654. Utg. af Claes Annerstedt. 1877.

Arfstv Arfstvisten emellan Erik Eriksson (Gyllenstjerna) och Ture Turesson (Bjelke) 1451—1480. Utg. af K. H. Karlsson. 1908. *SFSS.*

Arkiv för Norrländsk hembygdsforskning. 1918, s. 102 ff. En medeltida anteckningsbok från Stöde, utg. av Henrik Cornell.

Arnell Brask E. Arnell, Bidrag till biskop Hans Brasks lefnadsteckning. 1904. [Av de särskilt paginerade textbilagorna är I, s. 7—37, avtryckt ur hds. fr. 1513—27.]

ATb (el. *ATb 1*), *ATb 2*, *ATb 3* Arboga stads tänkebok I—III. Utg. av Erik Noreen och Torsten Wennström. 1935—40. *SFSS.*

Beckman Stud N. Beckman, Studier i outgivna fornsvenska handskrifter. 1917. *SFSS.*

Bergius Nytt förråd Nytt förråd af äldre och nyare handlingar rörande nordiska historien. Utg. af B. Bergius. 1753.

Bergqvara B. Schlegel, Bergqvara gods och slott i Småland. 1897.

Bergström, Arb Kr Arboga Krönika. I. Medeltidsminnen. Efter samtida källor af G. Bergström. 1892.

Bisk Nils' vis-st Biskop Nils' visitationsstadga för Vadstena kloster af jan. 1448. I *Småst på Fsv.*

Bjärka-Säby H. Rosman, Bjärka-Säby och dess ägare. 1923.

Brasks Cal Calendarium oeconomicum avskrivet ur en gammal på Linköpings bibliotek förvarad hushållsbok (fr. 1513—27) efter biskop Brask. Efter avskrift av Per Kylander tryckt i Linköpings bibl:s handl. I s. 263—74 (1793).

Brasks Kopieb Biskop Hans Brasks kopiebok. Bilaga till Östergötlands Fornminnesförenings Tidskrift. I. 1875.

Brasks Matordn H. Hildebrand, Matordningen i biskop Hans Brasks hus (ur hds. fr. 1513—27). I Vitt. Hist. o. Ant. Ak:s Månadsblad 1885 s. 1—21.

BSH Bidrag till Skandinaviens historia ur utländska arkiver samlade och utgifna af C. G. Styffe. Del. 1—5. 1859—84.

Delag Arch De la Gardiska Archivet eller handlingar ur grefliga De la Gardiska biblioteket på Löberöd. Utg. av P. Wieselgren. Del. 1—20. 1831—44.

Dipl Norcop Norrköpings Medeltid. Ett Diplomatarium Norcopense samlat och bearbetat av A. Nordén. 1918.

EK Erikskrönikan enligt Cod. Holm. D 2 jämte avvikande läsarter ur andra handskrifter utg. av R. Pipping. 1921. *SFSS.*

Flores ed. Olson Flores och Blanzeflor. Kritisk upplaga utg. av Emil Olson. 1921. *SFSS.*

FMU Finlands medeltidsurkunder. Utg. af Finlands Statsarkiv genom R. Hausen. 1—5. 1910—28.

FÖVkl Tvänne stadgar rörande förbättrad observans inom Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Fredrik ed Noreen Hertig Fredrik av Normandie. Kritisk upplaga utg. av Erik Noreen. 1927. *SFSS.*

Fyra handl rör Vkl Fyra handlingar rörande Vadstena klosters privilegier (1440 och 1458), abbédissans årliga redovisning och klosterfolkets tarf af kost och föda. I *Småst på Fsv.*

Gadolin Pants A. W. Gadolin, Pantsättning af jord enligt medeltida svensk landsrätt. Med en bilaga af förut otryckta urkunder från perioden 1351—1400. 1909.

GPM Gamla papper angående Mora socken. II. Arvid Siggessons brevväxling. Utg. av L. Sjödin och A. Pers. 1932.

GU C 20 Latinskt-Svenskt glossarium efter Cod. Ups. C 20. Utg. av E. Neuman. S. 1—583. 1918—20, *(hand 2)* s. 1—169. 1938—42. *SFSS.*

Gummerus Syn-stat Synodalstatuter och andra kyrkorättsliga aktstycken från den svenska medeltidskyrkan. Utg. af J. Gummerus. 1902.

Hedqvist Kärleksv Den kristna kärleksverksamheten i Sverige under medeltiden. Ak. afh. af Vilhelm Hedqvist. 1893.

Hel män Helige mäns lefverne jämte legender och järtecken. Utg. af R. Geete. 1902. *SFSS.*

Hist Handl Historiska Handlingar till trycket befordrade af K. Samf. f. utg. af hdskr. rör. Skandinaviens historia. 1861 ff.

HLG 1 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm. I. Gillesboken 1393—1487. Utg. av I. Collijn. 1921.

HLG 2 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm. II—IV. Erogata 1509—1528. Utg. av I. Collijn. 1923.

HLG 3 Handlingar rörande Helga Lekamens Gille i Stockholm och Helgeandshuset i Uppsala. V—VIII. Gillets leuata 1515—1528. — Räkenskaper för Helgeandshuset i Uppsala 1528—1529. — Utg. av I. Collijn. 1930.

HSH Handlingar rörande Skandinaviens historia. 1816 ff.

Inv cur Tynnelsö Inventarium curiæ Tynnelsö anno 1443. Ed. J. H. Schröder. 1839.

Ivan ed. Noreen Herr Ivan. Kritisk upplaga utg. av Erik Noreen. 1930 o. följ. *SFSS.*

J Buddes b Jöns Buddes bok. Utg. genom O. F. Hultman. 1895.

JMPs Jungfru Marie Psaltare. Utg. af R. Geete. 1923—25. *SFSS.*

JMÖ Jungfru Marie Örtagård. Vadstenanunnornas veckoritual i svensk öfversättning från år 1510. Utg. af R. Geete. 1895. *SFSS.*

JTb Jönköpings stads Tänkebok från 1456—1548. Utg. af C. M. Kjellberg. 1910—19. Bilaga till Meddelanden från Norra Smålands Fornminnesförening h. 2—5.

JämtlDipl Jämtlands och Härjedalens diplomatarium utg. under red. av K.-E. Löfqvist o. R. Swedlund. 1943 ff.

KTb Kalmar stads tänkebok. Utg. av I. Modéer och S. Engström. 1945. *SFSS.*

Kumla kyrkas rb Kumla kyrkas räkenskapsbok 1421—1590. Utg. av J. L:son Samzelius. 1946.

Kyrkohist Årsskr Kyrkohistorisk Årsskrift. 1900 ff.

Lagerbring Saml Lagerbring, Samling af åtskilliga handlingar och påminnelser, som förmodeligen kunna gifva ljus i Svenska Historien. Del. 1—3. 1754—58.

Liber eccl Vallentunensis Liber ecclesiæ Vallentunensis utg. av T. Schmid. 1945.

Lindblom Åbval Akter rörande ärkebiskopsvalet i Uppsala 1432. Utg. af A. Lindblom. 1903.

Linkbiblh Linköpings bibliotheks handlingar. 1—2. 1793—5; *ny ser.* 1 *ff.* 1920 *ff.*

Mecht Hel. Mechtilds uppenbarelser (Liber spiritualis gratiæ) öfversatta från latinet år 1469 af Jöns Budde. Utg. af R. Geete. 1899. *SFSS.*

Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1916, s. 91 ff. Norrköpings två äldsta privilegiebrev utg. av Carl M. Kjellberg.

Mon Dipl Sv Monumenta diplomatica Svecana. Ed. J. H. Schröder. 1820—22.

MP Svenska Medeltids-postillor. Utg. af G. E. Klemming. Fortsatta af R. Geete. Del. 3, 4, 5. 1893—1910. *SFSS.*

MPFr Fragmente einer mittelschwedischen Postille

439.73
Soio
sup.
pt. 19

***osakande** (oo-), *p. adj. som försvarar ngn inför rätta.* apollogeticus ... oosakande ok swaronde *GU C 20 s.* 29.

osaker, *adj. L.* 2) *oskyldig.* ... för hwilket breff för:de doctor hans sik skälige unlett haffde ... at han ther innen war osaker *HSH* 16: 84 (*avskr.*).

osakta, *adj. Se Sdw* 2: 1279.

osalder (*n.* osolt *SJ* 2: 272 (1495)), *p. adj. L. osåld.*

***osalogher,** *adj* [*Mnt.* unsalich]. *olycklig, ömkansvärd.* eder är ey gath j moth strida ... mz mynne eder oc edra tiill en osalog ändelikt *Troj* 94.

osalter, *adj. icke salt, osaltad. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 33. osalt smör *Sex ekon tr* 270. *ib* 271.

osander, *adj. L. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 99. 1) *icke sann, osann, falsk.* idher husfru haffwer saght osant pa honum *Prosadikter* (*Sju vise m*) 158. 4) *oskyldig. med prep.* for. swa wisselika som hon osan ok menlös war for the gärningena *MP* 4: 240.

osanning, *f. osanning.* — ***osanningis man** (-es-), *m. osannfärdig människa, lögnare.* saadana osanninges man haffue vj än ingen funnit *HSH* 14: 87 (1526).

***osar,** *n. svårt sår. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 184. han skulle ok ville alla wärldhina hela, ok hylbrigdo göra fran gamblom osarom ok fula dyäffwolsins bythi *MP* 5: 82.

osarghadher, *p. adj. osargad.* enkte war helt ällar osarghat a hans ... likama *SkrtUppb* 336. *PMSkr* 324.

osidher (oseder), *m. L. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 176 *ff.* 1) *osed, oskick.* abusio ... oseder *GU C 20 s.* 4. en bya man ... som mykit haffde for en osidh jdkelika swäria *MP* 4: 225.

***osidhlika** (osedelika. osidherligha), *adv. ss en osed el. ett oskick*... ey annarstadz a gatw, som hertil osidherligha waridh haffwer *Priv f Sv st* 149 (1461, *avskr.*). abusiue osedelika *GU C 20 s. 4.*

osidhliker (osidhlikin. osidheliker), *adj. osedig, ohövisk.* temeritas är skälinna lootlös näsodiärfs hogxsins osidhelika (*indisciplinatus*) wtlop *SpV* 140. mins crops oquemmelikin oc osidhlikin luste *SvB* 361 (*b. av* 1500-*t.*).

osidhugher (osidog(h)er. osidoghir. *pl. n.* osydugh *MP* 5: 174), *adj. L.* 1) *osedig, lastbar, lättsinnig.* jnsolens ... osidogher höyfärdogher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 32. hoghin osidoghir (*insolens*) ok ilhärdoghir *SpV* 159. wakthin jdhir wel ath j görin idhrum hyärta ey tungh ok osydugh j gudz tyänisth j kräselico liffuirne ok offdrykkio *MP* 5: 174. 2) *som har dåliga seder, ohyfsad, ouppfostrad.* rusticus ... bondelekin oc osidoger *GU C 20 s.* 534.

osighiandis (osegyendes), *adj. oböjl. och adv. A) adj. omöjlig att beskriva, obeskrivlig.* är thenne. almoge ... wordne saa ... wreedhe pa the danske blodh ... ath osegyendes är *GPM* 2: 22 (1508). *B) adv. outsägligt. Se Sdw* 2: 176.

osighilika (osighirligha *SkrtUppb* 175. oseghelica *SvKyrkobr* 275. osäghelika *Hel män* 261. osägheligha *Gers Ars* 31. osäyelika *PMSkr* 206. osäyliga *SkrtUppb* 147, 153), *adv. outsägligt, obeskrivligt.* at jhesus ... haffuir jdhir ... frälst aff fäm osighirligha storom dröfwilsom oc plaaghom *SkrtUppb* 175. thin oseghelica stora miscundh *SvKyrkobr* 275. the synd thu gör mädh forakt oc ilzsko, hon är osighilika större än the thu gör i fawizsko *Hel män* 125. thy wathnith är menniskionne til osäyelika manga nyttor *PMSkr* 206. — *på ett obeskrivligt sätt.* o ihesu christe thentidh thu est osigherlika (glosa) thz är swa wndhersamlika at enghen kan thz sighia, födder aff iomffrunne (*quando natus es ineffabiliter ex virgine*) *JMÖ* 98.

osighiliker (*f.* osigheleken *SvB* 182 (*b. av* 1500-*t.*). osäyligin *SkrtUppb* 148. *dat. f.* osäghilighe *SkrtUppb* 371; *SvB* 265 (*senare h. av* 1400-*t.*). *pl. dat.* osyglikom *SkrtUppb* 297. *best. form nom. m.* osigherlighe *ib* 371), *adj.* [*Fdan.* usigelig] *outsäglig, obeskrivlig, outsägligt stor el. mycken, ofantlig. Jfr W. Åkerlund, Studier över adjektiv- och adverbbildningen medelst suffixen -liker och -lika i fornsvenskan s.* 115 *ff.* tha sprak hiärtat aff osyglikom wärkiom oc dröwilsom *SkrtUppb* 297. then osigherlighe kärleeken som honum drogh nidher ... hiit til jordhrikis *ib* 371. loff oc ära, oc osigheleken tak, wari thins winstra fotz hälgasta saare *SvB* 182 (*b. av* 1500-*t.*). thär före war min pyna osäyligin *SkrtUppb* 148. — *outsägligt härlig. Se Sdw* 2: 1279.

***osighnadher** (osignader), *p. adj. icke välsignad, förbannad.* nw wil then osniälle (*D 3*: osignade) kesaren at tu jnne thit äwintyr *Prosadikter* (*Karl M*) 302, 334.

***osiladher,** *p. adj. osilad. Se Sdw* 2: 1279.

osinna ((?) osne *PMSkr* 668 (*avskr.*)), *adj. oböjl.* 3) *ovis, oförståndig.* osne och ysäl är the förnomst som skall wärffwas medh vtrönilssenn aff konungenom *PMSkr* 668 (*avskr.*).

osinneliker (*pl. n.* osinnelighin *SpV* 474), *adj.* 2) *icke fattbar för de yttre sinnena, översinnlig, andlig.* j likamlighom ällir andhelikom, j sinnelighom ällir osinnelikom (*insensibilibus*) creaturum *SpV* 44. tik loffwi himlanna himla ... ok alla the thinganna som j them äru, synlighin ok osynlighin, sinnelighin ok osinnelighin (*insensibilium*) *ib* 474.

osinnogher (osinnigh *Prosadikter* (*Sju vise m*) 116), *adj.* 1) *från sina sinnen, från vettet, vansinnig, ursinnig, rasande.* tha kesaren sa sina husfru ... blodhogha. tha wardh han när osinnigh *Prosadikter* (*Sju vise m*) 116. 2) *oförståndig, oförnuftig, dåraktig.* mädh osinnoghom hwgh (*insensibilitate mentis*) *SkrtUppb* 88 (*möjl. att föra till* 1). 3) *oförnuftig, oskälig.* hiärtans köth finsz hardharen ok osinnoghare än stenin *SkrtUppb* 74. o i israels bärgh, wträkkin idhra grena, blomstrins ok bärin frukt oskälika ok osinnogha (*insensibilium*) creatura liknilse *SpV* 28.

osiuker, *adj. L. fri från sjukdom, helbrägda, frisk. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 80, 89, 90. *NMU* 1: 91 (1413). at jak medh beradhno modhe ... heel oc osiwk, hauir giffuit ... mit gotz *ib* 124 (1456).

oskadder (oskatther *RP* 2: 141 (1387). *n.* oskat *SvB* 392 (*omkr.* 1500)? oskattat *SD NS* 3: 129 (1416)), *p. adj. L.* 1) *oskadd.* — *n. ss adv.* giff mik hiälp at jak matthe thätta liffuith oskat owerkomma *SvB* 392 (*omkr.* 1500). 2) *oförminskad, oförkränkt, utan intrång.* thy tilbinder jac mic ... for:na gotz friit oc wmbeworit igen at antwardhas ... oskattat oc ohindrat i alle mato *SD NS* 3: 129 (1416). 3) *okränkt.* alder almoghen ... skal oskatther oc skadder (*så!*) oc vtan alla twnga blifua badhe a wara weghnä oc therra *RP* 2: 141 (1387).

oskamfäradher, *p. adj.* [*Mnt* ungeschamfërt]

oskadd. ath wi skwlle ... latha henne ga aff by oskamfärath *A Tb* 2: 246 (1484).

oskapadher (*pl. n.* oskapat), *p. adj. L. oskapad.* gudh som annor thing weth skapath ok oskapat *MP* 4: 115. *Jfr* **oskapter.**

***oskapter,** p. adj. oskapad.* nalkas them oskapta andanom som är thän hälghe ande *SkrtUppb* 96. *Jfr* **oskapadher.**

***oskattadher?** se* **oskadder.**

***oskikkadher,** p. adj. oordnad.* jnconditus ... oskikchadher oprydher illasmakande oc groffuer *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 20.

oskikkelika, *adv.* 2) *olämpligt.* swa som opta dräpir siälfft honaghit nar thz är oskikkelika laakt biin, än tho at thz är söth *SpV* 300.

***oskikkeliker** (-likin. *n.* oskikelighit), *adj.* 1) *som är i dålig ordning el. dåligt skick.* han är oskikkelikin i sinom hogh (*mentis inordinatæ*) *SpV* 160. 2) *otillbörlig.* thy at hon (*ɔ: jungfru Maria*) wndhirgaff skälomen ok wisdomenom, hwat hon faan oskikelighit (*inordinatum ɔ: att hon skulle föda Jesus*) wara, hänne tilkomith aff owinsins anda *SpV* 213.

***oskikkelikhet** (-lig-), *f. överträdande av skick el. ordning.* fförsth bedas the (*ɔ:* all skapadh tingh) hämdh (*över människan*) ... fför oskikkelighet, thy at all tingh bliffwa j them stadgha som gudh haffwer them til skikkadh, wthan wranga människian *JMPs* 568.

***oskiplika** (oskipelica), *adv. olämpligt, otillbörligt.* altidh giordhe thu oskipelica (*inordinate*) *SkrtUppb* 48.

***oskir,** adj. icke rensad el. renad.* oskirt honogh *VKU* 78 (1554). *Jfr* **oskär.**

oskiäl (oskäl), *n. pl. orätt, oförrätt, otillbörlighet.* huilkit breff sone ey wilde tilsta, thy at forn:de michel haffde thet aff honom fongit met oskälom *Svartb* 424 (1447). ath han gör bondanom skäl for oskäl epther xij aff the besta, honum fölia *Arnell Brask Bi*I 34.

oskiällika (oskälika), *adv. L.* 3) *utan skäl, orättvist, orättmätigt.* at folkit ey oskälika (*immerito*) sagde them wara drukna *Mecht* 102.

oskiälliker (*n.* oskälilegit *Troj* 104. *pl. n.* oskelligen *J Buddes b* 147. oskäligan *MP* 4: 133. *gen.* oskälika *SpV* 28. *Se Sdw* 2: 1279), *adj. L.* 1) *oförnuftig, oskälig.* oskälika (*irrationalium*) ok osinnogha creatura liknilse *SpV* 28. som annor oskäligan diwr *MP* 4: 133. 3) *oförståndig, utan förstånd, sans el. måtta.* at gud matthe oplysä hans oskelligen synnen *J Buddes b* 147. hwlket klent weth oc oskälilegit forstand thz war mz them, ath the forwagade siith liff oc wälmågan for blottha twa qwinnor skull *Troj* 104.

oskiälikhet (oskälik-), *f.* 1) *oförstånd, oförnuft.* thu haffwer j siälinne tre naturas, oskälikhetena (*irascibilitatem, läst: irrationalitatem*) (*o. s. v.*) *SpV* 502.

oskrapadher, *p. adj. oskrapad, icke raderad, utan radering. STb* 5: 276 (1520).

oskriptadher (*f.* oscriptat *Mecht* 196. oscriptadh *ib* 246), *p. adj. L.* 1) *oskriftad, som icke skriftat el. biktat sig, utan att skrifta sig, utan skrift.* hon dirffdhis ey taka gudz likama oscriptat *Mecht* 196. 2) *oskriftad, icke skriftad el. biktad.* hwilkin togh enkte wiste oscriptadh, j sino samwite *Mecht* 246.

oskrivadher, *p. adj.* 2) *icke uppskriven, icke skriftligen redovisad.* gotz, som oscriffuat och ofortwllat och vndhan lönes *STb* 1: 61 (1476). *Jfr* **oskrivin.**

***oskrivin,** p. adj.* = **oskrivadher** 2. samme dagh vnte fogaten ... hinrik fan essen iiij (4) tunnar aff thet oscriffne speckit j gen *STb* 2: 218 (1487). *ib* 3: 80 (1493). findher skiparen them haffwa nokoth gotz oscriffwith, tha skwla the thär före betala stoor skiplön *PMSkr* 30.

***oskrymtadher,** p. adj. oskrymtad, icke hycklad el. låtsad, uppriktig.* bewisen idher swasom gudz thiänista män ... i oskrymtadhom kärlek *Hel män* 138. *Jfr* **oskrymteliker.**

***oskrymteliker** (oskrymthelikin *SpV* 463. *f.* oskrymptelikin *ib* 160), *adj.* = **oskrymtadher.** oskrymptelikin (*insimulatus*) astwndan hälaghe renliffwis skikkan ällir ordon *SpV* 160. een oskrymthelikin (*insimulatus*), thz är een rätfärdoghir kärlekir *ib* 463.

***oskulda** (oskulla), *adj. oböjl. utan skuld el. ansvar, fri från straff.* tha dömde jak for:da lassa pädherson osaka oc oskulla for thet drapeth *SD NS* 3: 522 (1419).

oskurin (-en), *p. adj. L.* 1) *oskuren, icke tillskuren.* han stal ... peninga och kleder, bade skoren ok oskwren *STb* 1: 390 (1482).

***oskylda** (wskylle), *adj. oböjl. icke förskylld, oförskylld.* vppa thet at swadane krii, feyd och wskylle blodzgiwtilse motte och kunne her epter affstilles och affleggies *Rydberg Tr* 3: 495 (1504).

oskylder (*ack. m.* oskillan *Uppl Lagmansdomb* 82 (1493). oskyld *ib* 83 (1493). oskyll *STb* 5: 81 (1515). oskill *Uppl Lagmansdomb* 82 (1493). *dat. m.* oskyldom *Uppl Lagmansdomb* 29 (1490). *pl. n.* wskild *Arfstv* 94 (1461). *Se Sdw* 2: 1279), *adj. L. oskyld, icke besläktad. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 96. eptir thät här han och then annen sönderkwl komme badhe i arff saman vthi then fornempda fiärding än tho ath the äre wskild samen *Arfstv* 94 (1461). jngen ärffua jord maa ganga til oskyldom. om noger skylder kan finnas *Uppl Lagmansdomb* 29 (1490). salde han fornempde godz en oskill man *ib* 82 (1493). skal pansemakere magen jn til sweren j then trästuen hon haffuer vtlegt en oskyll *STb* 5: 81 (1515). *Jfr* **oskyldogher** 2.

oskyldogher (oskyldugher *FMU* 3: 147 (1438). oskyllogher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 30. oskyllogh *Lagerbring Saml* 2: 264 (1459). *pl. m.* wskildoghe *Arfstv* 93 (1461). *ack. m.* oskyldogha *SD NS* 3: 499 (1419)), *adj.* 1) *oskyldig, saklös.* jnnocens ... meenlöss oc oskyllogher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 30. — *med gen.* [*Jfr motsv. konstr. i Mnt.*] och skal swa gudh wel witha ath fornempde helge han er thes radhes oc dadhes oskyldugher *FMU* 3: 147 (1438). — *ostraffad, utan straff.* thy loua vi ... thöm ofägdadha ok oskyldogha ath vara foor alla the gerningh the opa then tidh giordho *SD NS* 3: 499 (1419). saa at han mag therfore frii ok oskyllogh ware ok blifue aff oss ok alle andre pa wora wegna *Lagerbring Saml* 2: 264 (1459). 2) = **oskylder.** ath han haffde änkte medh then andre sönderkwl, thy the äre badhe främmede och wskildoghe saman *Arfstv* 93 (1461).

***oskynian** (oskönian), *f. oförstånd.* sidhan betraktin jdhra owärdughet oskönian oc synder *SkrtUppb* 160. *Jfr* **oskynioghet** 1.

***oskynielika** (oskönieliga), *adv. otacksamt.* hwro tw (ɔ: *Jason*) oskönieliga henne (ɔ: *Medea*) thz aterlönthe, thz är tiig föga tiill heder aff seya *Troj* 16.

oskyniogher (oskönyogher. oskönioghir), *adj.* 1) *eg. som icke urskiljer el. förstår, som icke aktar; oförståndig.* jak haffwer syndath i öffwirflödoghet i math ällir i drök i holko iac haffwer [varit] oskönioghir *SvKyrkobr* 308. 2) *icke erkännande, otacksam.* jngratus ... otäkcher oskönyogher oc lönther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 28. *SpV* 412.

oskynioghet (oskönioghet *JMÖ* 19. oskönioghеyt *SkrtUppb* 357. oskönnioghet *Troj* 34, 85), *f.* 1) *oförstånd; ringaktning, förgätenhet.* thär näst ödhmiwka tik betractandes thinna syndher, owärdhogheyt, ok oskönioghеyt *SkrtUppb* 357. *JMÖ* 19. ganska stor oskönnioghet war mz thelamone ty ath han haffde saa fagra jomffru oc wälbyrdoga anamad siig ey tiill ektescap wthan tiill löska läghe *Troj* 34. *ib* 85.

***oskämder,** *p. adj. icke skämd, okränkt.* jncontaminatus ... osmittadher oc oskämdher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 21. *SpV* 305. än hon flydhe til affgudhit dianam, at hon matte thär haffwa fridh, ok hänna jomfrudom bliffwa oskämdhir *ib* 342.

oskär, *adj. L.* 1)=**oskir.** *Se Sdw* 2: 1279. jmpurus ... oskär jnde impurare oskärth göre *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 17.

***oskärliker** (-lighin), *adj. som icke kan skäras el. delas.* hwat ey är thänne kiortillin oforgänglikin, owmskiptelikin, oskärlighin (*inscissibilis*), stadoghir, äwinnelighin *SpV* 177. hwat är mällan andan ok siälena, mädhan thz är witherlikit, at siälin är en enfallog natur oskärlighin (*insecabilem*) oc oatskililighin *ib* 508.

***osköta,** *f. vårdslöshet.* han ... wanzskas ey j sinom wäxt. andelica aff wanrökt oc osköto *SkrtUppb* 267. j sömdh, oc läti j minom bönom (*K add.*: oc osköta) *SvB* 415 (*b. av* 1500-*t.*).

oskötelika (-ligha. oskötlika), *adv. ovårdsamt, vårdslöst. Mecht* 198. sacrament ... hulken som jach owärdheligha, ok oskötheligha anamath *SkrtUppb* 375. hwa som owarlika oc oskötlika gangir wardhir rasklika fatadhir *Hel män* 228.

oslaghin (v-. ooslaghen), *p. adj. L.* 3) *om äng: oslagen.* stodh hon (ɔ: *en äng*) mest ooslaghen *GPM* 2: 290 (1508). 4) skylte honom, ath han hafdhe brutit vp hans bodh i en frii marknadh oc ... stolit bort hans klädhe, lärofft oc annat, hwat ther war, som först war iii half stykke klädhe, vslaghin vp (*möjl. syftande på boden?*) *JTb* 29 (1461).

***osliteliker** (*f.* oslitelikin *SpV* 143), *adj. som icke kan slitas* (*av el. ut*), *oslitlig.* concordia är een oslitelikin (*indirupta*) ok samanfögdh skikkan, j them hoghom som samankomande äru j thy som räth är *SpV* 143. ... oc bindha mit hiärta, siäl oc sin, oc samwith, mädh oslithelico bandhe til tik *SvB* 54 (*mot sl. av* 1400-*t.*). *ib* 476 (*b. av* 1500-*t.*).

oslitin, *p. adj.* 1) *icke förstörd, oskadd. Svartb* 520 (1477). eth ... dombreff ... wriffwit ok oslited ok i alle matto oforderffwed *FMU* 5: 55 (1483). 2) *icke bilagd el. sliten, oavgjord.* trätter och clagemal som lenge haffue stondet oslytne *GPM* 2: 11 (1504).

osläkkeliker (-likin. -liger: -liga *JMPs* 583), *adj. outsläcklig.* thän innerlika kärleken, som osläkkelikin war j thino ... hiärta *SvB* 399 (*b. av* 1500-*t.*). härra thu är thät liws som osynlikit är oc osläkkelikit *Hel män* 152.

osläkter, *p. adj. osläckt. PMSkr* 360.

***oslätadher** (-ädher), *p. adj.*=**oslätter.** somlige stena hwasse ok oslätädhe varda vthkastadhe ok aff mestärenom forsmadde *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 241.

***oslätter,** *adj. oslät, ojämn.* jmpolitus ... oslätther oc oprydder *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 16.

***oslögher,** *adj. oskicklig.* jnfaber ... oslögher oc opryddher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 25.

***osmakande,** *p. adj. osmaklig, illasmakande.* stenana j bärwmmen malas ey söndher thy the göra oliona osmakandhe *PMSkr* 339.

osmaker, *m. osmak. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 179.

***osmakliker** (-legin), *adj.* [*Mnt.* unsmakelik] *icke välsmakande, illasmakande.* elutus ... reen [v]ather osmaklegin eller wansmakande *GU C 20 s.* 215.

***osmidheliker** (*n.* osmidelikith), *adj. omöjlig att* (*ut*)*smida.* är gwllith skörth oc osmidelikith *PMSkr* 443.

osmittadher, *p. adj. obefläckad, fläckfri, ren.* jncontaminatus ... osmittadher oc oskämdher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 21. — *obesmittad, ren.* jnuiolatus ... osmittadher oc okränter *ib s.* 40. *Jfr* **osmittogher.**

***osmittan,** *f. fläckfrihet, renhet.* likamans helhet, ok osmittan *SpV* 337.

osmitteliker (*dat. f.* -lighe), *adj. okränkbar, som icke kan besmittas el. skadas.* mz blyghlikhetz ok sidhanna osmitthelighe (*inviolabili*) hälaghet *SpV* 11.

***osmittelikhet** (osmiteli[g]het *SpV* 465), *f. okränkbarhet.* for thy är kropsins hälaghet okränklikhetinna dygdh ällir osmittelikhetinna (*integritatis*) *SpV* 102. mundicia är mz hwilke bäggia manzsins indra ok ytra hälaghet, ällir osmittelikhet (*integritas*) gömis fore gudz kärlek skuld *ib* 143. *ib* 202, 465, 509.

***osmittilse,** *f. okränkthet.* swa är jomfrudomsins fägrindh eth blomstir aff kropsins osmittilse (*integritate*) *SpV* 24.

***osmittogher,** *adj.*=**osmittadher.** j wisdommenom är wndhirstansins ande, hälaghir, enslika ... wältalande, osmittoghir (*incoinquinatus*) *SpV* 545. jak bidher thik, aldra osmittoghasta iomfru maria *SvB* 301 (*b. av* 1500-*t.*).

osmunder (*pl.* oosmwndha *VKJ* 173 (1480); *ib* (1500). *med art.* osmunnen *PMSkr* 633 (*avskr.*)), *m. osmund, färska, genom blästersmide av myrmalm el. bergmalm* (*omedelbart*) *framställd kulformig järnklump. Se Sdw* 2: 1279 *och jfr O. v. Friesen, Jernkontorets Annaler* 1922 2: 62 *ff., E. Holmkvist, Bergslagens hyttspråk* 71, *D. Hannerberg, Med hammare och fackla* 1947. *ATb* 1: 102 (1459). ath hon hafde ekke een osmundh af henne ellir hanom i sin gard *ib* 258 (1467). ix öre osmunz *ib* 280 (1468). *ib* 2: 15 (1473). thär aff gaar 40 äller 20 oosmwndha järn *VKJ* 173 (1480). *ib* (1500). thett hugga the i osmundz små stycke *PMSkr* 633 (*avskr.*). tå osmunnen är huggen *ib.*

osmälter, *p. adj. osmält; ej upplöst el. digererad.* jndigestus ... osmälther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 23. — *ej behörigen upplöst el. blandad. Se Sdw* 2: 1279.

***osne?** (*PMSkr* 668 (*avskr.*)), *se* **osinna.**

osnille (osnilde), *f. ovishet, dårskap, dumhet.* sua can han for honum nättiä at han veet ey för snaran haldir thz tro iac at osnilde valdir *Vis sten* 6.

osniälder (*ack. f.* osnilla), *adj. L. Jfr V. Jansson, Acta Philologica Scandinavica* 19: 37. 1) *ovis, dåraktig.* thenna mina osnilla talan bidhir iak thik ... at thu tagh mädh säflikhet *Hel män* 179.

ospaker, *adj. L. eg. ovis, oförståndig; ofredlig, ostyrig.* jmmanis ... grömber ospaker oc fasulighen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 13. *STb* 3: 346 (1498).

ospar, *adj. Se R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 201. 1) *ospard, rikligen given.* j ihesu christi hendher som sin likama hafde osparan *SvB* 357 (*senare h. av* 1400-*t.*). 2) *icke sparande, icke sparsam el. njugg, icke hållande sig tillbaka el. dragande sig undan.* the sama quinnan ... hyolt sik ospara j sköro ... liffuirne *MP* 5: 35. *JMPs* 350.

ospardher (ospardh (*i rimsl. med* hardh) *Fredrik ed Noreen* 92), *p. adj. Se R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 201. 1)=**ospar** 1. *Se Sdw* 2: 1279. *Fredrik ed Noreen* 92. 2) *icke sparande, icke hållande sig tillbaka el. dragande sig undan.* til hans liiff war han ospardh *Fredrik ed Noreen* 92 (*hs. A; hs. B*: then herrä haffdhä sith liff vspardh). 3) *icke skonsam. Se Sdw* 2: 1279.

ospiälladher (ospiäldadher), *p. adj.* 1) *oskadd.* ... sa ther barlam oc josaphat fagherlika saman liggia mz allom limom helom oc ospiäldadhom *Prosadikter* (*Barl*) 107.

osplitin, *p. adj. osplittrad, oskadd.* ... eth herra aruidh göstaffsons oppna breff, oriffuit och osplitith *FMU* 3: 304 (1443, *samtida avskr.*).

***ost,** *subst. Jfr* **nordh-, sudh-ost.**

***ostadder,** *p. adj. ostadd, icke stadd el. antagen i tjänst. Se Sdw* 2: 1279.

ostadhlika (-ligha), *adv. ostadigt, flyktigt, lättsinnigt.* jmperegre ... ostadhligha oc waurande *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 14.

ostadhliker (ostadeligh), *adj.* 2) *ostadig, ombytlig, flyktig. — ostadig, obeständig, föränderlig.* mutabilis ... omskiffthelig oc ostadeligh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 169.

ostadhugher (ostaduger. *n.* ostadogth *PMSkr* 368), *adj.* 3) *ostadig, ombytlig.* stormande oc ostadogth väder *PMSkr* 368. — *ostadig, vacklande, obeständig, föränderlig.* jnfirmus ... sywker oc ostaduger *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 27. 4) *ostadig, lättsinnig. Se Sdw* 2: 1279. 5) *otillförlitlig.* jmbrobus ... odandis oträghen oc staduger (*först skrivet*: ostaduger, *men* o *har nästan fullständigt utraderats*) *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 17.

ostbytta, *f. L. Se Sdw* 2: 1279.

oster (*ack. pl.* oosta *Konsthist. sällsk. publ.* 1916 *s.* 34 (1457—59). hvsstar *Kumla kyrkas rb* 91 (1509)), *m.* 1) *ost. koll.* gammal ost med frucht *Brasks Matordn* 6. *ib.* 2) *ost, i form pressat oststycke.* giwer jak ... swa manga osta, som ingemundz husfrv hon hawer aff mynom farom *NMU* 1: 109 (1434). *PMSkr* 245, 642 (*avskr.*). — *Jfr* **pännings-, äggia-oster.** — ***osta bände** (oostabändhe), *n.* [*Ä Nysv.* ostbänne. *Jfr SAOB: O* 1477] *ostbur, av spjälverk gjord anordning för torkning av ost i det fria.* fiscina ... oostkar ok oostabändhe *GU C 20 s.* 275. — ***osta man,** *m. ostberedare? ss tillnamn. VKU* 13 (1540). — ***osta thiuver** ((?) ostara (*ms.*: ostaa) tywffuen *STb* 3: 196 (1494)), *m. osttjuv.*

***ostikkadher** (ostycket), *p. adj. om pilskaft: utan spets.* vi knikta ostikkade piltena *Inv cur Tynnelsö* 2. lxv (65) tölffter ostycket dalapijl *SSkb* 80 (1504).

***ostkaka** (-kage), *f. ostkaka* (*maträtt*). äggia ost eller ostkakan *Brasks Matordn* 6. *ib* 12.

ostkar (oost-), *n. ostkar, ostform.* fiscina ... oostkar ok oostabändhe *GU C 20 s.* 275.

***ostokkadher,** *p. adj. icke satt i stock.* wii säghie thöm oc til lyff och swndh, ostockadhe och obloccade medh jern *Rydberg Tr* 3: 491 (1502).

ostraffelika (-lige. ostraffliga), *adv. ostraffligt, oklanderligt.* höffuidzmannen ... bör ... haffua tilsyn, at the goda kara, honum fölgia, ära ferdoge medh hest oc harisk oc theris fulla wärio, at the kunna ostraffliga wara paa markenne för rikesins fienda bland andra goda karla *Arnell Brask Bi*[1] 18. ... oc engen heller slaa synder bondens kaar ... vthan them bondanom ather antwarde ostraffelige *ib* 34.

***ostulin** (-stolin), *p. adj. icke stulen.* är närgar rättaren at hästinom än iak tha är han här odoldir ok ostolin *ATb* 1: 65 (1456).

ostund (*pl.* -er), *f. något föga önskvärt? olycklig stund, olycka? Se E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 174. gud göme os j dagh fra skadho oc skam. oc swa fra alla ostunder *MD* 172 *d.*

***ostygger,** *adj.* (*MP* 4: 203), *se* **ofstygger.**

ostyri (vstyre), *n. bråk, kiv? Se E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 172. ... ath (*han*) schal ecke swa ganga j sin drvckinscap ok slaa folk pa gatan och göre vstyre och perlement *STb* 3: 301 (1496).

ostyrogher (ostyrog), *adj. ostyrig, obändig, bråkig; tyggellös, övermodig.* hade han fangit thet i hanum loffuath haffwe, ware han ey sa ostyrog, far han än thet nw, bliffwer han hwar i wilin *BSH* 5: 321 (1508, *H. Gadh*).

ostämder, *p. adj. L. icke stämd, icke instämd. Se Sdw* 2: 1279.

ostänkter (*n.* opstengt), *p. adj. oständt, obeständt.* ett pergementzbreff medh sin fäm insigel oskrapet, opstengt och oplompat *Trolles Jb Bil* 172 (1476, *nyare avskr.*).

osudhin (oswdhen), *p. adj. okokt. PMSkr* 468.

***osunder** (osonder. *n.* oswnth), *p. adj. icke nekad el. förvägrad.* jrrefragabilis ... osonder ... jnde irrefragabiliter ... wthan näy *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 45. wil hustrv kaderin ... jnbere tet hon vthbar ... nw igen til bytes ... tha schal henne bytet vare oswnth pa the wegne *STb* 3: 44 (1492).

osvarliker (*n.* -ligit), *adj. som ej kan försvaras, oförsvarlig. Vg Fornmt II* 1: 23 (1521).

osvikin, *adj. icke sviken, icke bedragen. Vg Fornmt I* 2: 48 (1461). aff tessom twem fornempda bythom bleff kronan oswikin *Uppl Lagmansdomb* 114 (1493).

***osviklika** (oswykliga), *adv. utan svek.* hwad j biwde meg göra skal jac oswykliga fwlkompna *Troj* 14.

osvikliker (*pl. gen.* oswykliga), *adj.* 2) *fri från svek, pålitlig.* j gynom oswykliga gudenas forloffwan *Troj* 172.

osynio (osine. osöne), *adv. L. eg. med osanning, med orätt. olyckligtvis, till olycka.* osöne komin i

hiit at mik skulde swa mykith meen aff idher wardha *Prosadikter* (*Karl M*) 261 (osynio ... *ib* (*Karl M B*) 301). osine satte k m k thik här. fore thy han hafwer aldre meer hiälp aff thik *ib* 280.

osynis, *adv. obesett. MP* 3: 245.

osynliker (-likin. *ack. m.* -lekan *SvKyrkobr* 316. *pl. n.* -leghin *SpV* 29), *adj.* 1) *osynlig.* osynleghin gudz thing (*invisibilia*) *SpV* 29. *ib.* j blandh them är visselica dyäffwolin, än, tho han än är them osynlikin *MP* 5: 187. *SvKyrkobr* 316. 2) *som icke ser något ut, oansenlig, ful.* händhir, at aldra fäghirsta jordh bär tyrne ok tysla, ok fwl ällir osynlik (*deformis*) jordh bäär faghra sädh *SpV* 20.

osäl (vsäl. vsääl), *adj. osäll, olycklig, arm.* jnfelicito ... osälangöra *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 25. misellus ... lithet vsääl oc armber ... miser ... vsääl armber *ib s.* 146. ve mik vsälum *MPFr* 241.

osäld (wsäl), *f. uselhet, elände. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 56.

***osälhet** (oseldheett), *f. elände, olycka.* myken oseldheett, och siukdom haffwer meniskian *PMSkr* 709 (*avskr.*).

osällika (osälica. osäleliga), *adv. olyckligt, ömkligt. Se Sdw* 2: 1279. at thu swa osälica (*miserrime*) thiänte swa höghom härra *SkrtUppb* 34. aldrig läses ath nagon tolken stor häär kom mz tolken fare oc drap osäleliga j land *Troj* 108.

osällikhet (osälighet), *f. osalighet, elände, olycka.* ath han matthe os lösa, och frälsa aff alle osälighet *Mecht* 275.

osämia, *f. L. osämja, twist. med prep.* um. ... at millan ... ärchebiscopenom ... oc biscopenom j abo är komen en osämia vm tw kapellä *Svartb* 155 (1375).

osämia (*pres.* osämbir *Abbedval i Vkl* 75, 84), *v. L. ej sämjas. opersonl.* en osämbir them tha ranzake thät biscopen *Abbedval i Vkl* 75. — *med prep.* um. om swa kan henda at systrum oc brödhrum osämbir om walit *Abbedval i Vkl* 84. — *personl.* iak skal aldre widh thik osämia *Prosadikter* (*Karl M*) 264.

otakin (*n.* otaghith), *p. adj. L.* 2) *icke mottagen. n. ss adv.* om pascha tha tagha marghe han (*ɔ: Kristus*) mz hedher. oc sidhen kasta the han wt ... i syndinna thräk. oc tha matto the hälder haffwa han otaghith *SvKyrkobr* 24.

***otaladher,** *p. adj. icke gjord till föremål för rättegång el. klandertalan. Se Sdw* 2: 1279.

otalliker (otalighen *SvB* 7 (*omkr.* 1520). otaligheh *Mecht* 234. *n.* otalligit *J Buddes b* 75. *ack. m.* otalelikan *MP* 4: 7. *pl. m.* otallolige *J Buddes b* 74. *f.* otalliga *ib* 74, 75. *n.* othalighin *SpV* 189. *best. form sing. n.* othalika *SvB* 11 (*b. av* 1500-*t.*)), *adj.* 1) *otalig, oräknelig. Se Sdw* 2: 1279. otalighen hälga manna skari *Mecht* 234. *J Buddes b* 74. *ib. ib* 75. *SvB* 7 (*omkr.* 1520). — *pl. n. abs.* än thogh at margha handa ok othalighin (*innumerabilia*) sigias aff sonenom *SpV* 189. 2) *outsäglig, obeskrivlig.* han bewiste sik ... odödelikin epter sin vpstandilsse ok tha mädh handom handelikan och otalelikan *MP* 4: 7. jak bedher tith äwärdhelika, oc othalika gudhdoms wald *SvB* 11 (*b. av* 1500-*t.*). — *Jfr* **otalugher.**

otallikhet (othalik-), *f. oräknelighet, oräknelig mängd. SvB* 7 (*omkr.* 1500).

***otalugher,** *adj.* 1)=**otalliker** 1. jnnumerus ... otaluger *GU C 20 s.* 365. 2)=**otalliker** 2. jneffabilis ... quod quis non potest loqui vel quod quis potest loqui cum difficultate othalugher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 24.

otamber (*f.* otham *SpV* 138. *pl. m.* othamy *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 198), *adj. L. otam.* the ondhe ... äru ... j gongenom othamy nw aff snary nw aff seene *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 198. jniunx ... indomitus otamber *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 29. — *vild, otyglad.* skörhet är kötzsins ok hogxsins, haal ok oskälighin ällir otham (*effrenata*) stupan *SpV* 138.

oter (wtir. wtt(h)er), *m. L.* 1) *utter.* — *ss tillnamn.* jacob wtther *SJ* 2: 100 (1487). *ib* 180 (1490). *STb* 2: 547 (1491). 2) *utterskinn.* ... en swartan kiortil ... ok han war fodradir medh wtir *ATb* 1: 141 (1461). *ib* 186 (1463).

***oterskin** (vtter-), *n. utterskinn. Linkbiblh* 2: 210 (1523). — ***oterskinna tiond** (wtther-. -tiendh), *m. el. f. tionde av utterskinn. Gummerus Syn-stat* 36 (1425, *avskr.*).

***otilgangliker** (-likin. *n.* -likit), *adj. omöjlig att nalkas.* thu äst liwsit obegriplikit ok otilganglikit (*inaccessibilis*) *SpV* 171. *ib* 222. o ... gudh, omätelighin j thinne äro, obegriplikin j thinne nadh, otilganglikin (*inaccessibilis*) j thino walde *ib* 484.

***otilgifliker,** *adj.* [*Ä. Dan.* utilgivelig] *oförlåtlig.* tolika synder kallas oforlatelika äller otilgiflika *SkrtUppb* 250.

otime (otymme), *m. otid.* abortiuus ... dödborin eller i otima föder *GU C 20 s.* 3. *ib. s.* 391. jntempestum ti otymme *ib* (*hand 2*) *s.* 34.

otimelika (othimelicha), *adv. i otid.* jnscisiuus ... omoghen oc othimelicha aff plukchadher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 19.

***otimeliker** (otymmelighen. *n.* otimelikit. *best. form. m.* othimelige), *adj.* [*Ä. Dan.* utimelig] 1) *som sker på olämplig tid el. i otid.* jntempestus ... otymmelighen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 34. minnatz timen är aldra thystastir, ok tha är mästa mörkrith, ok är tha otimelikit (*intempestivum*), at enghin wankar tha ällir köpslaghir oppa gathomen *SpV* 268. 2) *höjd över el. oberoende av tiden.* thänne othimelige (*intemporalis*) anden hwilkin wthan tima är *SpV* 514.

otomadher, *p. adj. utan ledighet, hindrad, upptagen.* jak är otomadher oc hauer ey tima ther til at ga j delo oc kiff mot nokrom mz thic *Prosadikter* (*Barl*) 41.

***otoplopin,** *p. adj. icke kränkt el. förnedrad?* stode doctor rawal ... och kerde, ath han eÿ kunne ware ofortalit och otoplopin aff hustrv walborgh ... om thet hon hanom til foren hade til thalit *STb* 3: 413 (1499).

otro, *f.* 1) *otrohet, trolöshet.* perfidia die swek otro ok vantro *GU C 20 s.* 433.

otrohet (-heith), *f.* 1) *otrohet, trolöshet.* — *trolös handling.* tha fwnno the thet swa fore retto, ath thet war dwlsmaal och en stoor otroheith moth stadhin *STb* 1: 50 (1476).

otroin (otrohen *GU C 20 s.* 269. otroghin *ib s.* 365, 433. *pl. m.* otroghne *JMPs* 264 (*hs.* otronghne), *adj.* 1) *otrogen, trolös.* perfidus et fidus non connectunt [bene] fedus throen ok otrohen bindha ey wäl wänskaapp *GU C 20 s.* 269. numidus di waffrande owiis ostaduger ok otroghin *ib s.* 365. perfidus ... troswiker ok otroghin *ib s.* 433. 2) *otrogen, icke*

troende. i religiös mening. med prep. til. oc j som här til haffwen waridh otroghne til gudz ord *JMPs* 264.

otrolika (vtrolige), *adv. otroget, trolöst.* hure han vtrolige giordt hade mothe sith rette brödh och trofasth herre j hans gode thro och thienisth *STb* 3: 241 (1495).

otroliker (-lige *HSH* 16: 80 (1527? *Brask*). -lighast *SkrtUppb* 3), *adj.* 1) *otrolig, som man icke kan el. bör sätta tro till.* meden thenne nye läre haffver i sig swadane article som cristenheten haffwer tilförende dömpt ware orett oc otrolige *HSH* 16: 80 (1527? *Brask*). 2) *opålitlig, trolös.* mädhan hon är ... i allom thingom othrolighast (*infidelissimum*) ... tho wil gudh taka hona til sinna th[i]änist *SkrtUppb* 3. 3) *misstrogen, icke troende, tvivlande. — icke troende, otrogen.* nar hon ... berope sik otrolikan (*reum*), at hon aldrigh haffwer atsköt gudz ordhom *Mecht* 247. tron skal säthias mothe otrolike trowillo *JMPs* 295. oc segher ieronimus, at otrolika människior dräpa gudz son oppa nyth *ib* 298.

otrolikhet (ot(h)rolighet), *f. otrohet, otro.* wi skulum skodha wars otrolighetz (*infidelitatis*) mörker *Mecht* 258. thän äwärdhelike kärlekin, mädh hwilkom han os älskadhe ... foreseandis ... all war bristilse, och ogönstagha othrolighet (*perfidiam*) *ib* 274. *ib* 337. j syndom födde ok mästädels j otrolighetenä stadde *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 197.

***otroman,** *m. otrogen el. trolös man.* wil ider nakra dare äller gudz ok rikesins otromän her aff äggia *Reuterdahl Kyrkohist III* 2: 535 (1436).

otrygger, *adj.* 2) *osäker.* wi hörom at wägerna äro otrygge i upland för thee driffuera ther wanka *HSH* 13: 55 (1524? *Brask*).

***otröst,** *f. något som ej är att förtrösta på.* quinno fäghrind är dötzins piil ... thy trösthe engin vppa otröst *Hel män* 134.

***otröstan,** *f. brist på förtröstan.* hon skal wara ödhmiwk vtan högfärdh ok otröstan *MP* 4: 41.

otta, *f. otta. Jfr* **paska otta. — ottosanger** (otosangher *SkrtUppb* 215. otesanger: -sangen *MP* 4: 215. ottasanger: -sangen *Mecht* 49. attesang(h)er: -sang(h) *ÅK* 59, 64. ottensanger: -sangen *ib* 58. attensanger: -sangen *ÅK* 59. octosanger: -sang (*för* otto-?). *Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 36: 42 *f., V. Jansson, Fornsvenska legendariet s.* 44), *m. L. ottesång, gudstjänst som hålles i den tidiga morgonstunden vid den första av de kanoniska timmarna; även om det som vid denna gudstjänst sjunges el. läses.* forste tiidh kallas otosangher som kloster män siunga vm midhia nath *SkrtUppb* 215. jnnan thz ottosanghin (*laudes matutinales*) sangx *SpV* 78. jtem bör honum (*ɔ: klockaren*) ... ringia ... til attesangen tha fäm slaar *ÅK* 59. — ***ottosangs bok** (ottesangx-), *f. bok som brukas vid ottesången.* järpstadha kyrkia hauer ... twa ottosangsböker *RP* 2: 390 (1399). *Mecht* 207. — ***otto time,** *m. otta, tidig morgonstund.* gud och man war fanghin om ottho thima (*hora matutina*) aff syna egna kenneswena *SvT* 39. — ***otto vardher** (ootho-), *m. tidig måltid.* colisium (*fel för:* colifium) sii oothowardher morgon warder ok brödh vthan swrdeegh *GU C 20 s.* 121.

otuktelika (otuchteliga *STb* 3: 408 (1498). vtughtheliga *ib* 445 (1499)), *adv. på ett otillbörligt sätt.* tet han hade swa hardeliga tiltalit radit ok swa illa baar sin ordh fram otuchteliga *STb* 3: 408 (1498).

otukteliker (otokteligin), *adj. otillbörlig, opassande, ohövisk.* jnordin[at]us ... yllaskykkader ok otokteligin *GU C 20 s.* 388.

otväkelika (-liga. otwäklica), *adv.* 1) *utan tvekan, frimodigt.* fore mik gik thu vndi alra beskasta döödh otwäklica *SvB* 521 (*b. av* 1500-*t.*). 2) *utan att tvivla, utan tvivel.* tha matthe han otwäkeliga hoppas at ffaa aff hänne alla the nadher han wille *JMPs* 534.

***otväkeliker** (-likin. -lighen), *adj. höjd över allt tvivel, otvivelaktig.* for thän skuld at thätta är otwäkelikit, at kroppin är wanskeliken *SpV* 353. the samma persona som thänna oppenbarilse ffik, känner jak granlika. hwilken mädh otwäkeligho märke haffwer mik thät otalikom sinnom wnderwisth *JMPs* 467. *ib* 585.

***otämpradher** (otemprader), *p. adj. ohejdad, omåttlig.* dilutus ... idest distemperatus otemprader ok öffuerflydelikin *GU C 20 s.* 188.

***otämpran** (otempran), *f. omåttlighet.* thäntidh bwkin formykit fyllis ok tynghis aff math ällir dryk, tha böria skörliffnadhin ok andra lastir sik öffwa saa at öffra krafftanna otempran (*intemperantia*) är nidhra kraptanna faal *SpV* 445.

***otämpreliker** (*f.* otemprelikin. otempirlighin), *adj. omåttlig, ohejdad.* hwilkin otempirlighin (*intemperata*) är til at faa sik manga wener, hon är snararen til owenskap *SpV* 444. — *om källa: våldsamt flödande?* j markinne ... widh iericho, war fordhom en källa, oprunnin wndhirsamligha besk, otemprelikin (*miræ intemperantiæ*) oc ofruc[t]sam *SpV* 22.

***otämprelikhet** (-tempre-), *f. omåttlighet. SpV* 139, 160.

***otämprering** (otempreringh), *f. omåttlighet.* likamans otempre[r]ingh (*intemperantia*) *SpV* 138.

***otämpring** (otempring), *f. omåttlighet, brist på återhållsamhet el. självdisciplin. SpV* 307. hwat forskulladhe thera menlösa som fiöllo aff ens mans otämpringh (*intemperantia*), hwilkom ensampnom syndande kom gudz hämdh owir them som menlöse waro *ib* 311. *ib* 326.

otänder (otender), *p. adj. otänd. ÅK* 59.

otöker?, *adj. Se Sdw* 2: 1279.

***otömeliker,** *adj. outtömlig.* apostlane ... mz hwilkom wärldin swasom mz andhrom källom, otömelikom (*inexhaustis*) ällir jämfullom baars *SpV* 182. *ib* 479.

othak (othach), *f. otack.* othach haffwe then thet näffsa skulle som i ther til sath haffwe *GPM* 2: 382 (1512). *Jfr* **othakka.**

othakka,** *f.=othak.** hwru renare hon är ok henne samwith aff syndom swa myklo meer rädhis hon ok wakthar, thz ath hon skulii ey koma j gudhz othakka (*ne dei incurrat offensam*) *Mecht* 10.

othakka, *v. giva otack, visa otacksamhet mot. med dat.* the ... othakka gudhi for hans langa thol oc bidhan *Hel män* 119.

***othanke** (otanke), *m. tanklöshet, oklok tanke?* födis j henne (*ɔ: människans*) hiärta genstan en otanke ok kärlek til wärldena *MP* 4: 156.

***othiänliker,** *adj. otjänlig, skadlig, olycklig. Se Sdw* 2: 1347.

othol (othul), *n.* 1) *brist på tålamod, otålighet.*

vm othul äll[e]r kötlikin frestilse gingo at människonne *SkrtUppb* 253.

otholomodh (othaalamoth. *Se Sdw* 2: 1279), *n. otålighet. Se Sdw* 2: 1279. llithymos p c othaalamoth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 92 .

otholugher (otolog *Troj* 75. *f.* otwlogh *JMPs* 352. *superl. f.* otwlogasth *ib* 353), *adj.* 1) *otålig, som ej kan tåla el. fördraga, som har svårt att fördraga el. förlika sig med. JPMs* 352. aff olidelighe hiärtans sorgh warth hon aldra otwlogasth, swa at hon leddis widh sigh siälffwa *ib* 353. — *med prep.* widh. diomedes war ... otolog wiid syna tiänara *Troj* 75.

othrängder (othrändare *SD NS* 3: 130 (1416). *dat. n.* otrengde *STb* 5: 259 (1519), 272 (1520). ootrengde *ib* 4: 197 (1511)), *p. adj. L.* 1) *icke tvungen el. nödgad, otvungen.* ... mik hawa saalth ... othrändare ok onödher meth godhom wilia ... min gardh *SD NS* 3: 130 (1416). *ib* 373 (1418, *samtida avskr.*). 2) *icke tvingande.* — i othrängdo male, *i oträngt mål, utan tvingande skäl, utan nödtvång.* han ... sloo en ffriboren ... swen j hel ... j ootrengde maale *STb* 4: 197 (1511). *ib* 5: 259 (1519), 272 (1520).

othrötter (otrötter), *adj. icke tröttad, outtröttlig.* jndefessus ... otrötter oc altiidh redaboen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 21.

***othröttosamber** (*ack. m.* otrottesamman), *adj. outtröttlig.* then andre stenen ... gör then honom bär otrottesamman *PMSkr* 461.

***othvaghin** (otwaghin *PMSkr* 303. *n.* otuagitt *ib* 625. wthwaghen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 98. otwäghen *ib s.* 12. otwughin *KTb* 132 (1401)), *p. adj. otvättad.* jllotus ... otwäghen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 12. gange ey til them (*ɔ: bina*) otwaghin *PMSkr* 303. obrentt och otuagitt, lätes (*ärg*) i ögon som haffue hinno öffuan wäxste *ib* 625 (*avskr.*). — *ss tillnamn.* holmstanus otwughin *KTb* 132 (1401).

othvingadher (otwingat), *p. adj. icke tvungen el. nödgad, otvungen.* per borre ... satte oleff hansson sin gard j pant ... med sit ffrie berad, onöd och otwingat *STb* 5: 121 (1516). *ib* 159 (1517), 200 (1518). *Jfr* **othvungen.**

***othvungen** (vtw[u]ngen *STb* 4: 98 (1505). othwangit *SD NS* 3: 18 (1415)), *p. adj.* = **othvingadher.** olaff blak stodh nissa päthersson til, onödher och othwangit ... siik salt ath hawä ... eth gotz *SD NS* 3: 18 (1415).

othykke, *m.? f.? eller n.? Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 177.

othykkia (*obl.* othykio), *f. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 177. 1) *ogunst, onåd.* ... at ... iac aldra minzte oc wäslaste matker maghe wardha thäkkast vtan alla othykio *SvB* 361 (*b. av* 1500-*t.*).

othäkkeliker (*superl.* otäkkelikastir), *adj. vederstygglig.* haar som altid vil olofflika, ok storlika tala, kräselika äta ... ok blötzlika soffua, han är otäkkelikastir fore gudhi *MP* 5: 24.

othäkkelikhet (otäkkelighet), *f. otacksamhet. SvB* 498 (*sl. av* 1400-*t.*).

othäkker (otäkker), *adj.* 2) *otacksam.* jngratus ... otäkcher *GU C 20* (*hand 2*) s. 28. *SpV* 432.

othänkeliker (-ligher), *adj. otänkbar, outgrundlig, obegriplig, obegripligt stor. Mecht* 184. — *otänkbar, ofattbar. JMPs* 456.

othänkter (otänkter), *p. adj.* 1) *otänkt, icke tänkt.* thet wet gudz helghe blodh wäll at iac haffde otäncht atgörät *Reuterdahl Kyrkohist III* 2: 534 (1436). — *oförutsedd.* thet war tha otänkth, thet (*ɔ: Sten Stures död*) skulle sa hasteligan skee *G. Carlsson, Hemming Gadh* 97 *f.* (*jfr S. Gustafson, Hemming Gadhs språk* 2: 77). 2) *utan att tänka el. ha tänkt, tanklös. n. ss adv.* inopinabile waanalöst ok otänkth *GU C 20 s.* 383. — at othänkto, *oöverlagt, oförvarandes.* thät hände at brodherin kom at othänkto widh sina systirs hand *Hel män* 226.

othäter, *adj. otät. Jfr under* **orätter.**

oumskiptelika (oomskifteliga), *adv. oföränderligt. SvKyrkobr* (*Lucid B*) *s.* 127.

oumskipteliker (owmskipteliken *SpV* 100. *f.* owmskiptelikin *ib* 177. *best. form f.* oumskiptheligha *SkrtUppb* 374), *adj. oföränderlig.* the oumskiptheligha ok hälgha threffallugheyt *SkrtUppb* 374.

***oumskiptelikhet,** *f. oföränderlighet.* stadoghetin ... är j ... owmskiptelikhetinne (*immutabilitate*) *SpV* 506. — (*?*) swa owirgaa the ok owmskiptelikhetena (*för* wmskiptelikhetena; *Lat.: mutabilitatem*) *SpV* 484.

***oumskipter,** *p. adj. oförändrad. SpV* 100.

***oundirstandeliker** (*n.* -likit *SvB* 172 (*omkr.* 1500). *pl. n.* -likin *Hel män* 192), *adj. oförståelig.* andelik thing ... som oss äru alstingx ovndirstandelikin *Hel män* 192.

***ouplösliker** (ooplöslighen), *adj. omöjlig att lösa el. lösa upp.* jn[e]nodabilis ... o oplöslighen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 24.

***ouprättelika** (wop-), *adv. utan att kunna upprättas, obotligt.* thy fiöl han (*ɔ: Lucifer*) woprättelika *MP* 3: 98.

***outrönter,** *p. adj. oprövad, orörd, intakt.* hel thu modher, owthrönt manne (*expers maris*) *JMÖ* 190.

***outthydheliker** (owthydelighen), *adj. omöjlig att tyda, otydbar. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 29.

***ovalkadher** (*ack. m.* ovalkan), *p. adj.* xiiij alna valmar ovalkan *HLG* 1: 90 (*b. av* 1500-*t.*).

ovan (offuan. offwan. offan *SpV* 378. offwen *PMSkr* 698 (*avskr.*). oghan *HLG* 3: 157 (1528). affwan *PMSkr* 139, 424, 504, 505 *o. s. v.* öffuan *GU C 20 s.* 179), *adv. och prep. L. A) adv.* 1) *uppifrån, ovanifrån, ned.* tha komo ther thri korpar ok öpte owan ywer thöm *Prosadikter* (*Sju vise m B*) 215 (*möjl. att föra till* 2). klinthin ok ogräsanit som offwan saddis j hosbondans hwete *MP* 5: 138. 2) *ovan, ovanpå, ovantill, upptill. PMSkr* 504. tridzor swarffwadhe bredhe affwan oc smale nädhan *ib* 505. *ib* 569, 581. *B) prep. med dat. el.* (*vanligen*) *med ack.* 2) *ovan, ovanför, över.* thz som offan ok nidhan är himlana *SpV* 378. 3) *ovanför, bortom.* huilken tompt som ligger ... westan offuan skypper symons gard *SJ* 2: 127 (1488). — **ovan a,** *A) prep. ovanpå, på, över.* (*?*) desuper p c si sequitur casus vt desuper terram due partes sunt öffuan aa *GU C 20 s.* 179. — *Jfr* **thär ovan a.** — ***ovan at** (-åth), *adv. ovanifrån, uppifrån, ned.* priamus ... som kom offwan åth farandes till then wallen fiendena waro *Troj* 195. — *ovanifrån, från ovan, från himmelen.* alt thz han offwan aath (*sursum*) fik aff gudhi, offradhe han j gudz loff *SpV* 214. *ib* 221. for thy at the athirsände ällir fingo gudz nadh, thz som the haffdhe anamadh aff hänne offwanath (*sursum*) *ib* 254. *ib* 423. — **ovan for** (-fore), *A) prep. med*

dat. el. ack. 1) *ovanför, över.* han haffde try öxahammars hwgh eth offwan för örat (*o. s. v.*) *ATb* 1: 272 (1467). 2) *ovanför, högre upp el. längre bort än.* ... ena oredda kvärn ... wästan ok owan fore öghia kwärn ok kwärna stadhwm *NMU* 1: 83 (1399). *SD NS* 3: 358 (1418). offuan fore brinkken *SJ* 2: 3 (1474). — ***ovan pa,** *A) prep. med dat. el. ack.* 1) *ovan på, över. PMSkr* 534. läg ... affwan pa askona paper *ib* 577. *ib* 601 (*avskr.*). 2) *på, efter.* somblige konunger stadge laagh offwen på laagh *PMSkr* 698 (*avskr.*). *B) adv. ovanpå, (där) över.* säth klokkona affwan pa *PMSkr* 577. — *Jfr* **thär ovan pa.** — **ovan til,** *adv.* 2) *ovantill, upptill, uppe. SJ* 2: 115 (1488). — **ovan upa** (-uppa. -oppa. -wppaa. -uppå), *A) adv. ovanpå. Sex ekon tr* 272. ... fästandis them (*ɔ: båtarna*) samman mädh länkior oc fiöla affwan wppaa ther som ey waarw broar *PMSkr* 139. med bodhahög mur och träbygning oghan uppå *HLG* 3: 157 (1528). *B) prep. ovanpå.* alla bygning som är offuan vppa stuffwne *SJ* 2: 28 (1477). — *Jfr* **thär ovan up a.** — **ovan vidh,** *prep. ovanför. RK* 1: 2880.

***ovankar** (offwan-), *n. upptill befintligt kärl, övre kärl.* göris ett lerkar starktt, och offwan på thett, ett annett lerkar ... och thett offwan karitt skall haffwe någor fine holl *PMSkr* 601 (*avskr.*).

***ovankast** (aaffwan-), *n. nedkastande, nedkast.* förwaris ath thär (*ɔ: där »skärmar» bygges*) är ekke när nokoth högth bärgh pa hwilko fiendana wppe stridandis göra aaffwan kasth *PMSkr* 131.

***ovankomande,** *p. adj. uppifrån kommande. Se Sdw* 2: 1279.

ovanliker (-lig), *adj. ovanlig, varvid man är ovan.* — *om skatt, pålaga o. d.: extra, ny; opåräknad.* ... oc skal engen ... nogon owanlig skat eller twnga pa the bönder läggia ynnan forscrefna dagh *Rydberg Tr* 3: 248 (1453). *HSH* 13: 46 (1524? *Brask*).

***ovanskadher** (-ader), *p. adj. icke förvandlad el. förändrad.* ... see hwro (*den döde*) hector sath owanskader aff the dyrlwktande smörian han war smorder oc bemängder mäd *Troj* 196.

***ovanskeliker** (-ligen *Troj* 188. *n.* -likit *SpV* 200. -liket *JMÖ* 45. *ack. f.* -liga *Troj* 113), *adj. oförgänglig, oförvansklig; oföränderlig.* hon (*ɔ: Maria*) är ... alz jomfruliga liffs oändelikit ällir owanskelikit liws *SpV* 200. o ihesu christe sandher gudh, bliffuandhes owanzskeliket lyus (*lux deus indeficiens*) *JMÖ* 45. j alla mattho war han (*ɔ: Hektors döda kropp*) owanskeligen *Troj* 188.

***ovan vaxa** (*part. pret. ack. f.* öffuan wäxste *PMSkr* 625 *avskr.*), *v. växa över.* ögon som haffue hinno öffuan wäxste *PMSkr* 625 (*avskr.*).

***ovarla?** *adv. ovarsamt, oförsiktigt, tanklöst? Se Sdw* 2: 934 *s. v.* **varla** 2.

***ovaskeliker** (ouaskeligin), *adj.* [*Jfr Isl.* vaskligr] *icke rask el. tapper?* barbarus ... grymber ouaskeligin favitugher ok enahanda fool *GU C 20 s.* 49.

***ove?** (*obl.* offva *MP* 5:13), *m.* [*Isl.* agi. *Fdan.* ave. *Sv. Dial.* åga] *oro, fruktan, skräck.* (*Ordet borde rätteligen uppföras under ett* **aghe**; *jfr* **agha.**)

***oviklika** (oviikliga), *adv. orubbligt, oföränderligt, ståndaktigt.* han oviikliga j sins liffs thyma hult räthuisona lifuande *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 156.

***ovikliker** (-lighin. -legin), *adj. orubblig, oföränderlig.* än tho at han (*ɔ: Gud*) är owiklighin (*immutabilem*) *SpV* 54. — *orubblig, orygglig, ståndaktig.* inplacabilis ... oviklegin *GU C 20 s.* 454.

***ovilder** (*pl. ack. m.* owille *GPM* 2: 23 (1508)), *adj.*=**ovildogher.** för en xij owilde men koma pa bänken *ATb* 2: 146 (1479). tha gik fogitten ok borgamesteren än vth och screff en owildh nempdh *STb* 3: 348 (1498). om thet skulle worda een hengende saak j room, eller skywtas for owille domarä *GPM* 2: 23 (1508). *Jfr* **ovälder.**

ovildogher (*ack. f.* owildoga *AktKungsådr* 18 (1458). *pl. m.* owildege *ib* 17 (1455). *ack.* owilloghe *Svartb* 402 (1442)), *adj. L. oväldig, opartisk.* tolff owildege dandemen *AktKungsådr* 17 (1455). tha haffde jac nämpt ... ena landzsyn owildoga *ib* 18 (1458).

ovili (owylie *GPM* 2: 129 (1511). *obl.* owilja. owilie. owylie. ovelia *Hist Handl VIII*: 1: 52 (1493). owyligie *Rydberg Tr* 3: 492 (1502)), *m. L. Jfr E. Rosell, Prefixet o- i nordiska språk* 1: 172. 1) *ovilja, illvilja, fiendskap, missämja.* ath wij skullom hafwa giordt idhre nädh thet till mijswyrdning äller till owilja *Lindblom Äbval* 8 (1432). talade ... um nagen ovelia them imellan forlopin är om ena ö kallath ringsö *Hist Handl VIII*: 1: 52 (1493). om then owÿlie thera mellen waar medh theris ond ordh *STb* 4: 80 (1505). goffue för:ne gode herre til en förligning al then owilie, tal och mistanke, som warit haffuer ... emellom karl gulsmet ok hustrv karine *ib* 5: 55 (1515).

ovin (owen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 45; -om *ib s.* 67. *pl. gen.* vwena *JTb* 87 (1498). *Se Sdw* 2: 1279), *m. L.* 1) *ovän, fiende.* tha han komber i thit hws. tha är thär oreent inne mz syndinna thräk oc wars härra owina *SvKyrkobr* 35. *SpV* 592. viidher skioldh gömer megh myn venstre sidha fraa owenom *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 67. ta fwnnom vi thz sa for rettin, at thz var eet hwmmamal och vwena seeng *JTb* 87 (1498). — *Jfr* **dödhovin.** — ***ovina alop** (owena-), *n. fientligt anfall.* hwilkin som weth huru rätuislika owena alopit (*cursus hostilis*) skal fortakas ällir forhindras *SpV* 575.

ovinliker (owenlighen. ouenligin. owenneligin), *adj. ovänligt sinnad, fientlig.* hosticus ... ouenligin *GU C 20 s.*341. *ib s.* 545. jnimicalis ... owenlighen *ib* (*hand 2*) *s* 29.

ovinneliker (*f.* owinnelikin *SkrtUppb* 248. *ack. m.* owinneligh *GPM* 2: 22 (1508). *best. form. ack. m.* awinneligha *STb* 2: 47 (1484)), *adj.* 1) *oövervinnelig.* ... at thätta wanwitidh äller glömskan är thwäskona en är winnelikin ... annar glömskan ok fawitzskan är owinnelikin *SkrtUppb* 248. 2) *mycket kraftig, ofantligt stor.* fore then awinneligha skada *STb* 2: 47 (1484). haffuer. han lagt owinneligh. skath och wtspisningh pa them *GPM* 2: 22 (1508).

***ovinnogher?** (owinnyer), *adj. oövervunnen, obesegrad?* aniscius ... owinnyer [!] vnde boecius dictus est anicius idest invictus *GU C 20 s.* 24.

ovir, *se* **ivir.**

ovis (owiss), *adj. L. ovis, oklok.* jmperitus a um owiiss oc olärder *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 15.

ovis (owiss. owissir *SpV* 293. offwiis *GU C 20 s.* 101. *komp.* aawissan *Svartb* (*Skokl*) 502 (*omkr.* 1470?)), *adj.* 1) *oviss, ej havande säker kunskap el. kännedom. med prep.* upa. for thän sculd at iac är owiss vpa mins dödztima *SD NS* 3: 242 (1417). jncertus offwiis *GU C 20 s.* 101. 2) *oviss, ej med*

säkerhet känd. mädhen som inte är wissan än dödhen oc ingte aawissan än thimen *Svartb* (*Skokl*) 502 (*omkr.* 1470?). at war ytherste daghir skulde wara os owissir *SpV* 293. *ib* 518.

***ovishet,** *f. ovisshet, osäkerhet.* thera (*ɔ: falska profeters*) läpa ärffwodhe är owishetinna (*incertitudinis*) bäkkir *SpV* 518.

***ovisin,** *adj. icke vissen, ovissnad.* the äru faa som hittha thätta blomstridh, ok behalla owisith älla oskadh *SpV* 94.

***ovissa,** *f. ovisshet.* komaskolande dödzsins owissa (*incertitudo*) *SpV* 269.

***ovisselika** (-ligha), *adv. i ovisshet el. osäkerhet, tveksamt.* hulka systor och brödhir ... som mädh naghro wilkor ellir oc owisseligha ellir omskifftteligha giffua sina röster *Abbedval i Vkl* 78. *SkrtUppb* 295. thär näst ledhis han bwndin ouysselica i gen til pilatum *ib.*

ovitande (owitandis. owitandes. owittandes *STb* 1: 50 (1476). vuitendes *ib* 4: 34 (1504). wuittandes *ib* 44 (1505). owetandis *Hist Tidskr* 69: 252 (1512, *H. Gadh*).), *p. adj. L. ovetande, utan* (*ngns*) *vetskap.* ty han tog them bortt owitandes och dolde them inne medh sik *STb* 1: 50 (1476). — *i abs. dat.-konstr.* brodher olaffs systher(s) ... solde iusse niclisson tredhedelene aff karkosby i synom samärffuingiom frawarandis oc owitandis *SD NS* 3: 376 (1418, *avskr.*). *STb* 4: 34 (1504), 44 (1505). eth priueth ... som han j samma hus giort hade hansse owytande *ib* 76 (1505).

***oviterlika** (owitterligan), *adv. utan* (*ngns*) *vetskap.* peder henriksson, som henne war owitterligan fra komen *STb* 1: 302 (1481).

oviterliker (owitherlikin. owitirlikin; *n.* -likith), *adj. icke veterlig, okänd, obekant. med dat.* wars herra ihesu mandombir j guddomenum war owitirlikin wärlzlikom mästarom *MP* 5: 148. *ib* 194. i nakrom stadh gudhi witherlikin, ok allom människiom owitherlikin ok lönlikin *SkrtUppb* 136.

***ovitska** (*obl.* owisko), *f.* [*Isl.* úvizka] *oförstånd, oklokhet.* k m k hawer lyst mikla owisko sinne *Prosadikter* (*Karl M B D* 8) 332.

***ovitskap,** *n.? ovetenhet, okunnighet? vansinne? Se Sdw* 2: 1279 *f.*

ovitugher (owitoger. owittigh), *adj. icke vetande, okunnig* (*om*). thän synd som een vittigh man görer är suarere j hannom än j een owittigh man *SkrtUppb* 439. — *okunnig, oförståndig.* see hwar gardffogte til ... ath han ey leyger för dyra försla lön som owitoge göra *Brasks Cal* 263.

***ovitughet,** *f. ovetskap, ovetenhet.* än nokor domare dömir aff owitugheth ell'r glömsko orättan dom *Beckman Stud* 82 (*Arboga lagbok omkr.* 1450).

ovormaghi (öffuer maghi. öffwermaga), *m. L. övermage, till myndig ålder icke kommen person.* pupillus li öffuer maghi *GU C 20 s.* 503. *JTb* 87 (1498).

***ovräkter** (*n.* wvrökth), *p. adj. ovräkt, som icke behandlats av vräkare; i oförändrat el. oförminskat skick.* jtem anamar han (*ɔ: klockaren*) roghen j abo tha skal huar oc en span strykes men aff sokna kirkiom faar han alt wvrökth for syna förtzla *ÅK* 63.

ovunnin, *p. adj. L.* 1) *obesegrad.* for thän skuld wari altidh thin mildhet owunnen mothe annars ondzsko *SpV* 461. 2) (*ännu*) *icke förvärvad.* thet matis olsson och hans hustrv ... gaffue huart there annet huan tredie peninge j löst och ffast jnnan stad och wtan baade wunit och owunit *STb* 5: 14 (1514).

***ovyrdhelika** (owyrdelica. -liga. owördeliga), *adv. på ett sätt som visar vanvördnad el. förakt.* huat sigher tu mik aff thöm som thz (*ɔ: sakramentet*) ovördeliga ok ouerdoge handhtera *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 167. *ib* 344. *SkrtUppb* 192 ... herode hws, j hwilko han (*ɔ: Kristus*) owördeliga gabbadhis *JMPs* 458. *ib* 519. troili döda krop tok han ... oc bandt honom ... wiider syna hästa rompa oc rändhe saa om allan hären släpandhe honom owyrdeliga äpter siig *Troj* 223.

ovyrdheliker (*n.* owyrdeliget), *adj.* 2) *föraktlig?* nw wilt tw omwända tyna kåpo oc mantell och rada thz som owyrdeliget oc ogangneliget [är] ath war konwng skall taga oc begära fred aff grecomen *Troj* 246.

***ovyrdhin** (*dat. m.* owörnom), *p. adj. respektlös, fräck.* ecclesiastici XXIII animo irreuerenti et infrvnito ne tradas me domine herra anthwarda mik ey enom owörnom ok darotom eller ostadugom hogh *GU C 20 s.* 294.

ovyrdhning (owördhni(n)gh), *f.* 2) *vanvördigt beteende, vanvördnad.* qwinnona ondzska ällir wredhe ok owördhningh (*irreverentia*) är stor skam *SpV* 418. — (*?*) thär är ey wredhe ällar owördhnigh (*ibi nec ira est nec indignacio*) *JMÖ* 171.

***oväghadher** (owäyadher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 40 (*daniserande*)), *p. adj. som saknar väg el. vägar, obanad.* jnuius ... owäyadher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 40. ödhelagh ok owäghat jordh skal glädhias (*letabitur deserta et invia*) *SpV* 49. tith som owägadh är *ib* 137.

oväghin (*n.* owägit. oueget), *p. adj. L. icke vägd, ovägd.* inghen före vt oueget salt *STb* 1: 466 (1476, *Bursp*r). *ib* 5: 67 (1515).

***ovälder** (owelder), *adj. oväldig, opartisk.* skal thet ärandith giffwas j twa godha oc owelda manna skönyan *PMSkr* 18. *Jfr* **ovilder.**

***ovänias,** *v. refl. få ovanor, urarta?* jnsolesco ... börya owänyass *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 32.

***oväntelikeR,** *adj. överraskande, förunderlig, underbar.* haar ... skinande mz vnderlike ok ouäntelike (*admirabili, Bir.* otänkelike) fäghrind *Nio kap ur Bir* 23.

***oväpnadher** (owäknadher. *ack. m.* owäknan *Troj* 220), *p. adj. obeväpnad.* j tolen ey see oss som nw owäknadhe ärom *Troj* 93.

***oväpnter,** *p. adj.* = ***oväpnadher.** *Se Sdw* 2: 1280.

***ovärdhas** (-adhis), *v. refl. finna ovärdigt, anse under sin värdighet.* huilken ey owärdhadis skikkas i blandh roffwara (*qui non dedignatus est inter latrones deputari*) *JMÖ* 115.

ovärdhelika, *adv. ovärdigt, otillbörligt.* hwa som äter gudz likama ... owärdhelika. *SvKyrkobr* 33.

***ovärdheliker** (ouarde-), *adj. ovärdig, otillbörlig.* tha skulde framföras ok höras swa ohörlika, saa ouardelika, saa otrolika gärninga *SpV* 316.

ovärdhogher (owärdogher. *ack.* owärdhughan *Prosadikter* (*Barl*) 66), *adj.* 1) *ovärdig.* ... hwlkith breff iach her peder torddonis kyrkopresth ibidem owärdogh skreff *Vm Fornm Årsskr* 3: 94 (1513). — *med dat.* tha räknadhe barlam thän mästärin owärdhughan vara sinom swarom *Prosadikter* (*Barl*) 66. *Mecht* 221. — *med prep.* for thinna

manga synde äst thu owärdhogh at swa store gafwo *SkrtUppb* 101. 2) *ovärdig, oförtjänt, otillbörlig.* (*?*) omögelika thinga owärdoghet, ällir dirffwe (*för* omögelika ällir owärdogha thinga dirffwe? *Lat.*: *impossibilium præsumtis*) *SpV* 159.

ovärdhoghet (-heyt *SkrtUppb* 357. vuardughet *ib* 237), *f.* 1) *otillbörlighet.* thät fämpta som människiona hindrar aff syndinne thät är syndenna vuardughet ok skam ok blyghdh *SkrtUppb* 237. 2) *ovärdighet.* thär näst ödhmiwka tik betractandes thinna syndher, owärdhogheyt, ok oskönioghеyt *SkrtUppb* 357. — *Jfr* **ovärdhogher** 2.

oxe (vxse: -a *ATb* 1: 7 (1452). *pl. nom., ack.* yxn *Arfstv* 19 (1461); *GPM* 2: 133 (1482?). öxn *Fyra handl rör Vkl* 290. öxon *MB* 1: 588 (1430—50?). yxne *VKJ* 52 (1466). *nom.* osgha *GU C 20* (*hand 2*) 51. *ack.* oxer *GPM* 2: 342 (1509). oxeer *Vrml skalteb* 91 (1503). *med art.* yxnena *SVklE* 161. *gen.* yxna-, yxne-, ynxne-, yxe-, öxen-, *se ssättn.* yxona *Svartb* 332 (1430). *Se Sdw* 2: 1280), *m. L. oxe.* tha dömde jak nummis, keris och skarpakulla lothägande waro met fornämpdom androm byiom j ylistaro, baada j skoghom ok fämarkom, yxona saman ganga j skoghum (*o. s. v.*) *Svartb* 332 (1430). haffuer jac wnt ... clostreno ... xiiij öxon oc tho rägnas the for xij gille öxon *MB* 1: 588 (1430—50?). jtem fähirda twe oc the wakte yxnena medh *SVklE* 161. thär pläga klostrins yxne vara om vintren *VKJ* 52 (1466). junix ... vnghnöthe oc osgha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 51. — *Jfr* **dräkta-, drät-, gödhe-, västgöta-, ök- oxe.** — ***oxa bas** (-baas), *m. bås för oxe. PMSkr* 226 *f.* — ***oxa blasa** (oxxa-. -blaasa), *f. urinblåsa av nötkreatur. PMSkr* 524. mädh andans bläsilse tänya the thet (*ɔ: glasmassan*) wth pa widdena som ena oxxa blasa *ib* 565. — ***oxa drivare** (oxe-), *m. oxdrivare, person som köper upp oxar och driver dem fram till en plats för att där sälja dem. STb* 5: 47 (1515). — ***oxa dyngia,** *f. gödsel av nötkreatur. PMSkr* 345. — **oxafai** (oxsef(f)all), *n. slaktad oxe, oxkropp. HLG* 2: 106. — ***oxa fiärdhunger** (oxsse-. -ferding. -färdig), *m. fjärdedelen av en slaktad oxe. HLG* 3: 126, 130, 136 (1529). — ***oxa gata** (vxa gatho), *f. marknadsplats där nötkreatur säljas.* boarium ... fää gato ok vxa gatho vbi venduntur *GU C 20 s.* 58. — ***oxa hiälp** (oxe hielp), *f. skatt på oxar* (*el. nötkreatur i allm.?*). then oxe hielp som eder nade senast rörde i sit breff *HSH* 14: 75 (1525? *Brask*). — ***oxa horn,** *n. oxhorn. PMSkr* 521. — *ss magiskt medel. Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 3: 18 *f.* birgittha ... sagde adh galna kadhrin kom til henna och badh henne fa sik eth kattohoffwudh och eth oxahorn iak vil se til ath iak kan skilia pedhir beltare och hans festhirmö aath *ATb* 1: 360 (1471). — **oxa hudh** (ooxa-. oxssa-. -hud), *f. oxhud. GU C 20 s.* 57. badhe oxa hwder och ko hwder jtem ij barkada oxahwder *Arfstv* 62 (1474). mäntes ij uxahuder til grimor sadelgjorda oc stegleder *Brasks Cal* 271. *Arnell Brask Bil* 28. *HLG* 3: 110 (1529). *Jfr* **yxna hudh.** — ***oxakarl** (-kar(r)), *m. man som sköter oxar. Arnell Brask Bil* 8. oxakaren bör sköta gödoxar och drätoxar *ib* 24. — ***oxakiöt** (oxe-. -köt(h)), *n. oxkött.* ij thynnor oxaköth *Arfstv* 63 (1474). *Stock Skb* 189 (1521). *Jfr* **yxna kiöt.** — ***oxa klöf,** *f. oxklöv. PMSkr* 428. — ***oxa legha** (-le(e)ga), *f. lega för nyttjanderätt till oxe el. oxar. NMU* 1: 109 (1434). *FMU* 4: 463, 464 (1476, *avskr.*). *Kumla kyrkas rb* 82 (1497). — ***oxa märgher** (-mergh), *m. oxmärg. PMSkr* 233, 303. — ***oxa ränta** (oxä-), *f. Jfr* **-legha?** jtem en tredywng j torstene giffuit till klostret till atterlosen for j oxär[enta] *Trolles Jb* 65. — ***oxa tämiare,** *m. oxtämjare, person som vänjer oxar att draga. ss tillnamn. ATb* 2: 68 (1476). — ***yxna hudh** (ynxne-), *f.*=**oxa hudh.** *Arfstv* 19 (1461). — ***yxna kiöt** (-köth), *n.*=**oxa kiöt.** *Prosadikter* (*Sju vise m B*) 185. — **yxna öker** (yxne-. yxe-. öxen-. -ööker. -ögh. *Se Sdw* 2: 1280), *m. oxpar. RP* 1: 575 (1369). *Trolles Jb Bil* 145 (1472, *senare avskr.*), 193 (1479, *d:o*).

oxl (oxel), *n.* [*Fdan.* oxel. *Isl.* œxl, *n.*] *svulst, växt, knuta. PMSkr* 241.

***oxla tan,** *se* **axla tan.**

oädhla (väddelle), *adj.* 1) *lågättad, ringa, simpel.* riddara och swena, äddelle och vädelle, riche och fatige *Rydberg Tr* 3: 491 (1502). 2) *oädel, simpel, rå.* ... ok wtwalde han thz oädhla (*ignobilia*) ok forsmädheligha *SpV* 426.

oäkta (oäkthe. oäckta), *adj. oäkta, född utom äktenskap.* iak födde aldrik oäkta barn ellir munkabarn *ATb* 1: 270 (1467). *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 120. *Trolles Jb* 87. *Jfr* **onäkta.**

oändeliker (-likin), *adj.* 1) *oändlig, som ej har gräns.* ... swa at the äru widh oändhelika matto argharen än the qwinnor, som liffwa j hionalagh *SpV* 109. o sötaste ihesu christe, osighelikit loff oc oändhelikin kärlek, wari tik *SvB* 516 (*b. av* 1500-*t.*). *Jfr* **ohändeliker.**

***oändelikhet** (-lig-), *f. oändlighet. JMPs* 33.

***oändogher** (-oger), *adj. icke driftig, oduglig, lat.* dilator ... framdrögiare ok oändoger *GU C 20 s.* 187. jnefficax... vanskeligin ok oändoger *ib s.* 209.

oära, *f.* 1) *vanära, skymf.* at han aldregh laa medh oäro medh olaf malare hustrv *ATb* 2: 43 (1474). ath han giorde oäro medh henne *ib* 54 (1475). *STb* 1: 254 (1480). 2) *beteende som medför vanära, nedrigt beteende, nedrighet.* aldrik var iak bastadir ellir bunden för nokor oäro *ATb* 1: 283 (1468). ath väria ellir fella andirs nielson för nokor oäro som olaff ... hade hanom tillakth *ib* 323 (1470). *STb* 1: 236 (1480). — ***oäro man,** *m. ärelös el. skamlös man.* seen hwat truldom oc diäfwlsscap thenna oäro mannin öwir *Hel män* 202.

oärlika (-lige. oerlige), *adv.* 1) *utan ära, med vanära.* — *skamligt, skändligt.* per olsson ... zacer til ... xviij mark fore blanaden han hade giffuit oärlige sine broders hustrv *STb* 3: 362 (1498). *ib* 5: 66 (1515).

oärliker (-lighen. -legin. -ligh. verlig), *adj.* 1) *vanhederlig, neslig.* jnglorius ... oärlighen *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 28. römer noger mand for verlig gerning *Rydberg Tr* 3: 583 (1513). 2) *gemen, låg, nedrig.* ignobilis oärlegin *GU C 20 s.* 356. *ib* (*hand 2*) *s.* 10.

***oärlikhet** (oärlig-. oerlig-. -heet(t)), *f.* 1) *vanära.* läres och herra barnom att inthett är ontt vthen thett haffuer medh sigh ena oerligheett styggelijgha *PMSkr* 664 (*avskr.*). 2) *nedrigt beteende, nedrighet.* thet söffuerin ... henne til lagth hade j oärligheet *STb* 4: 141 (1507). 3) *oärlighet, oredlighet.* thär äpther kom offwer hänne a[n]nadh eue fförbannilse, som war oärlighet ... thy ... at alle the som mädh hänne waro, ffly ddhe ffran hänne borttagandhis ffran hänne alth thät hon atthe *JMPs* 352.

P.

pa (paa. på), *prep. och adv. L. A*) *prep.* **I.** *med dat., merendels utbytt mot ack.* 1) *vid rumsbestämningar för att uttrycka befintlighet o.d. på ett ställe, eg. på ett föremåls yta: a) på.* pa skapt och skäl hwllä ... *SD NS* 3: 89 (1415). han sade sich thöm (ɔ: ströninganer) köpt haffua pa rikessens mynth *STb* 3: 101 (1493). slotz bökerna på stocholm *AktKungsådr* 27 (1500). slox mj herre med sine resenere med the juther ... och drunkne mykit och mykit wort slaghet pa marken *STb* 5: 161 (1517). tha the hulle pa fierden j fiord om höst *Stock Skb* 191 (1521). — *c) i.* biörn pa stekerhuset *Stock Skb* 129 (1519—20). *ib* 136 (1519—20), 171 (1521—22). ingrid pa trappehuset *ib* 214 (1523—24). *d) invid?* wil her hakan mwra östan til nidh pa watnet *STb* 3: 425 (1499). *e)* hava pa sik, *ha på sig, vara försedd med.* han sagh och wiste, ath han peninga hade pa sigh *STb* 3: 348 (1498). 2) *vid tidsbestämningar för att uttrycka tiden då något sker: på.* j kungh karls tidh pa en tidh jac talade til honum *Arfstv* 36 (1461). swen iönson skulle vara godh för beltit pa eth aar om nokor kome ath qwälia beltit *A Tb* 1: 273 (1467). her göstaff ... bödh her i rettin pa aar och dag i stadzsins göma gwll och silff *STb* 1: 135 (1477). nw pa torsdag skal stadzsins lagbok läsas for menoghetenä *ib* 366 (1482). xij aar sidan pa xiij:de *ib* 3: 450 (1499). pa tet sista tilstode han och sade *ib* 4: 51 (1505). at the paa en dagh misthe them baadhen *GPM* 2: 315 (1508). — *in el. inne på.* heller börye akermannen eth stykke pa wintertalith ath brwka sin aker *PMSkr* 367. 3) *för att beteckna tillfället då något sker: på, vid.* the pänynga som han haffwer wpbwrith pa the resona *PMSkr* 46. 4) *ss omskrivning av gen. för att beteckna ngt ss ett annat föremåls del, tillhörighet el. egenskap.* bredleken pa hussit in vti grenden xix (19) alna hörne mellen *SJ* 2: 102 (1487). 5) *för att beteckna det med avseende varpå ett förhållande äger rum: med hänseende till, med avseende på, i fråga om, på.* anamade anderss karsson lxx mark, han war til acters pa sit kemerij *Stock Skb* 34 (1517). gaffs anderss stadzscriuere iij march, som han war til akters j för aar pa sin lön *ib* 156 (1520). likowäl är större winningh pa dwffwor än pa hönor *PMSkr* 259. — *i förhållande till.* ath han til achters war pa jon scredderes hustrv cxjx mark och en artog *STb* 4: 181 (1508). — *(i avräkning) på, av, för.* tigw nobla ... pa huilka summa betaledhe for:de mester magnus ... en predica book (*o.s.v.*) *Svartb* (*Skokl*) 505 (1471). michel pulffuer makere gaffs pa thenne ars lön ... v mark *SSkb* 32 (1501). fornögdes morten persson c och lxxx mark pa sit kemerj *Stock Skb* 34 (1517). *ib. ib* 35 (1517), 72, 74 (1518), 115, 118 (1519), 155, 156 (1520). *VKU* 7 (1540). 6) *för att beteckna grunden varpå ngt beror: på.* oleff sade sich haffua fulth vtgiffuit ijc mark pa hustrv jngeburge kamps vegna *STb* 3: 308 (1496). huilke penninge borgamestara annamade pa stadzsins wegna *Stock Skb* 286 (1502, *Skip*). — *mot säkerhet i el. av.* tha ... sporde mickel joan lyndorm aath ... om han nachra peninga haffde thagit pa samma hus aff nakrom androm *SJ* 2: 129 (1489). c mark rede peninga han (ɔ: *Bengt*) fangit hade knwt pa knwtz sỳsterbarne hws ... huilke c mark benct (*väl fel för* knwt) vnthfangit hade pa halua hwsit *STb* 4: 99 (1505). prebende peninga ... som jacob lwmpa ther jnsath hade pa en kellere *ib* 118 (1506). 7) *för att beteckna ingredienser el. den viktigaste beståndsdelen i ngt: på.* confect pa ingefära *Sex ekon tr* 271. **II.** *med ack.* 1) *vid rumsbestämningar för att uttrycka en rörelse till ett föremål, eg. till ett föremåls yta: ovan på.* tak the skiffworna wth läggiandis them j en annan deghil flo pa flo *PMSkr* 418. — *in på* (*ngns område*). pedher ... hade engte mwrath eller bygt pa honom *STb* 1: 308 (1481). 3) *vid tidsbestämningar. a) på, efter.* pa huilken vplatning hans priwalk sin fritzskilling vplade *SJ* 2: 125 (1488). 4) *för att beteckna den el. det varemot i fientligt syfte en handling företages el. varemot ett fientligt förhållande äger rum: mot, på.* hans hustrv hade aldre sagt noger olofflig erende pa olaff systerssons dotter *STb* 1: 244 (1480). at hon war jn pa slottit och giorde ther eth rỳchte pa the gode herrer rikesins radh ... och menichetin j stadin, swa at the schulle forsliche slottith *STb* 3: 333 (1497). tet roffuerij, hans drengh giorde jn pa ware borger *ib* 436 (1499). 5) *för att beteckna det föremål varpå en handling el. ett förhållande syftar: a) på.* fore thet tiwffuerij ... tet han (ɔ: *en skräddare*) bewisth haffuer pa sith arbeỳde pa dandefolkx kledher *STb* 3: 317 (1496). item klokcagiwtaren xvij mark for primklokcan. item än samma man iiij mark i gernyngxlön paa then gamble malmen, som förre var *HLG* 2: 55 (1516). *b) på, för, till.* samma ryttara lyggie her pa rỳkessens och stadzsỳns stora forderff *STb* 4: 7 (1504). *c) på, om.* huar man hauer en höuitzskan mwn pa herra ok forster *STb* 1: 428 (1459, *Burspr*). redebone til at göre thera edh pa theris breff the hade giffuit jöns niclisson pa tet faath jern *ib* 3: 321 (1497). dömpdes tönius guldsmidz breff wiidh macht, som han hade pa then guldsmidz swen, och embetetz breff dömdes vgilt, som the hade och pa hanom *ib* 406 (1498). han är tess mechtoch ath thale pa hans söns dödh *ib* 410 (1498). han thalade pa sith ... ärende, som han hade jn fore rettin quit vplatit *ib* 4: 12 (1504). *d) (såsom vederlag) för.* jtem bittalade jak pa annat fateth, som pile slos aff, ix öre *Skotteb* 465 (1471—72, *Kämn*). pa huilka bodh och kolgordh kennis jach mik haffua anamadh aff ... mognus ij tunnor smör *Svartb* (*Skokl*) 514 (1472). *SJ* 2: 124 (1488). oleff ... insatte lx (60) mark rede peninga i retten pa then gardh som han medh sin hustru ... bespraket hade ... som hon en bordaman til war *ib* 137 (1489). sades, thet lasse ... scal anname the peninga j fataburith stande pa halffua mwren til her erich jonssons huss vijdh kirkiogarden, for thỳ hörer her erich mwren halff til *STb* 3: 321 (1497). hartwick ... viderkendes haffua vpborit xxvj mark aff gregers j bastuen pa holmgers vegne pa en kellere han hanom pantsett hade *ib* 432 (1499). schipperen hade betalith pa jernith *ib* 439 (1499). *ib* 447 (1499), 474 (1500). *SSkb* 31 (1502). item en bonde pa hammerbandh och palar gudz pening j mark *ib* 32 (1502). gaffs per torstenson ... v marc pa timber *Stock Skb* 78 (1518). 6) *för att*

beteckna en handlings ändamål: på, för. tha gik hon i gen til prästen. oc han kändis thz han henne thz giort haffdhe pa frestning *SvKyrkobr* 39. ok nar hr ake oppantwardhar axwall tha skall han sitia i friid paa sin gord akerö oc annorstadz her i riket vara paa sin nytthe *Mon Dipl Sv* 39 (1464). til thet forstaa sware wi paa wor nadug herres konungh oc mene rikens radz behagh, at ... *Hedqvist Kärleksv* 146 (1471). epter lagin nempdes xij (12) men pa thet erendet *STb* 1: 387 (1482). xxij (22) mark ... som hans priwalk insath hade til retta pa then widerthalan oc forlichningk dandemen thera mellen giort hado *SJ* 2: 140 (1488). tha kastade mattis fram en gul pa waadh jn fore rykesins raadh *STb* 4: 34 (1504). 7) *för att uttrycka samhörighet, det för ngn utmärkande: med, till, av. Se Sdw* 2: 1280. 8) *i förlitan på, i avvaktan på. Se Sdw* 2: 1280. 9) *för att beteckna sätt el. dyl.: på.* niclis gunnersson screddere skal ... fore thet tiwffuerij fore öghon warith haffuer, tet han bewisth haffuer pa sith arbeÿde pa dandefolkx kledher *STb* 3: 317 (1496). fornögdes mickel jensson med lv march pa rekinscap, tha skottit rechnades *Stock Skb* 291 (1497—1500, *Skip*). hwat siden offuer är, schal ganga pa renta barnom til bestand *STb* 3: 348 (1498). *ib* 458 (1499). *Stock Skb* 286 (1502, *Skip*). sexc (ɔ: 600) mark, anders aff stigh ... annamet hade pa arlige renta *STb* 4: 23 (1504). the skulle haffue the x lester pa ij skep, v lester pa hwartere oc pa theris ägen ewentyr *ib* 5: 174 (1517). gaffz v mark hinrik barberare pa renskap, som läkte michel ner per ericsson; ligger pa renskap j läkerelön *Stock Skb* 161 (1520). tyänar nokor batzman j skipeno paa skönyan *PMSkr* 75. theras dygder screff jak pa thet nästa jak kwnne *ib* 493. 10) *för att beteckna vikt el. innehåll: på, om.* 12) *vid bedyranden och eder el. högtidliga uppmaningar: på, vid.* (*Djävulen sade:*) swär mik pa myna stora kraffter at tu alder vill ... mik ouergifwa *J Buddes b* 92. 13) *vid beteckning av storhetsförhållanden: till, intill, ända till.* ther skole j jntet aff faa än the vc marck ... thöm thager nar edher, teckes ok jntet ytermera pa en pening *STb* 3: 100 (1493). ath aldrich han eller hans hustrv ... fran per tolk ... toch kleder, sölff eller an[n]at, hwat tet ware kunne, eÿ pa en mÿnsta pening *ib* 363 (1498). ath han jntet haffuer aff her niclis claussons suens gotz ... pa then mÿnsta pening *ib* 4: 71 (1505). ... ath the her strax j stocholm anamede och opbaare pa hundrat mark stocholmske j peninge, kläde ... *ib* 259 (1512). — *med undantag för, på ... när.* huilke suma ... hans ... fornögde ... hustrv valburge pa ena mögeligheet, som hon vppa vnte och gaff j goda dandamanna nerwaren *STb* 3: 235 (1495). *SJ* 2: 272 (1495). rawal ... pan[t]satte anders ... sit gotz j fÿnne bÿ ... swa mÿkit som hans deel är j samma gotz, fore xl mark, nagat mÿndre pa iij eller iiij mark, som the eÿ aldelis wel om forlicte vare til enda *STb* 3: 399 (1498). 14) *vid personbeteckning för att uttrycka hänskjutande, vädjan el. dyl.: till.* tha gaff jak thät (ɔ: *tvistemålet*) pa her sten stwre her jwer axelsson (*o.s.v.*) *Arfstv* 60 (1474—75). *B*) *adv. ovanpå.* läggis thenith nidher j jordena oc aska affwan wppa, oc swa spanor pa brinnandis *PMSkr* 385. — *Jfr* **in-, ovan- pa.**

***paakta,** *v.* [*Jfr Ä. Dan.* påagte] *påakta, giva akt på.* pa akta granleka huro myket thu thriffs j godho äller huro myket thu wanskas *MP* 3: 231.

***pabredha,** *jfr* **bredha pa.**

***pabryta,** *v. försöka bryta sig in i.* desse epterscriffne kirkiar kendes samma tiwff haffua pa brutit och kunne jngalunde jnkoma: calmarna kyrkia, lötha kyrkia *STb* 2: 293 (1488).

***pabätring,** *f. påbättring, mindre reparation. VKU* 147 (1547—49).

padda, *f. Jfr* **skioldpadda.** — ***paddo liknilse?** *n.? el. f.? skepnad av en padda.* otalika diäffla ... somme j paddho liknilse, somme j orma oc somme j draka liknilse *JMPs* 401 (*möjl. att fatta som två ord*). — ***paddo rop,** *n. kväkande.* coax ppaddo rop *GU C 20 s.* 119. — ***paddorops glissan** (padda-), *f. kväkande?* blatera e padda rops glissan ok daaringa thalan ok bakbithan *GU C 20 s.* 58.

***pafalla,** *v.* [*Fdan.* påfalde] 1) *infalla, inträffa.* for högtidelige dagha pa falla ... ringe (*klockaren*) bitidere *ÅK* 61. 2) *beröra, angå, vidkomma.* alle saker, ther rikith eller idher her paffalla kwnne *Hist. tidskr.* 36 *s.* 37 (1498, *H. Gadh*).

***pafrestilse,** *n. pl. el. f. påfrestning.* swa swara badhe mwren oc jordhwallen stadelika moth byssor oc fiendannas pafrestilse *PMSkr* 163.

pafughl (paa-. -foghel. -fogil), *m. påfågel. GU C 20 s.* 420. *SkrtUppb* 119. paafogla mädh sinne fäghrindh ärw härrom oc fatigom til losth *PMSkr* 260. *Jfr* **pahani, pahöna, pahöns.** — ***pafughla fiädher** (-fiäder. -fieder), *f. påfågelsfjäder.* en qwast aff pafughlefiedre *Bergius Nytt förråd* 191 (1431). *PMSkr* 492.

paföra, *v. påföra, tillfoga.* — *påföra, framlägga el. frambära mot.* swa dana thaal är hanom aff hatz wegna pa fört och eÿ medh sanheth *STb* 3: 357 (1498).

***paganga** (-gonga), *v.* [*Fdan.* pågå] 1) *inträda, träda i kraft, börja tillämpas. Jfr Sdw* 2: 1280. huilken frid her nw strax pa gonga skal mellan suerige oc danmark *Rydberg Tr* 3: 247 (1453). huilkin dag oc frid skal paa gaa viij daga epter valburgis oc i alla motte ... standande bliffue ... in til ... midsommars dag *BSH* 4: 4 (1471, *samt. avskr.*). nw effter michaelis nästh komendes tha aarlige renthen pa gaar *SJ* 2: 296 (1496). 2) *gå in på, samtycka till.* item effter thz att landit haffuer mz vilia pågongit at göra her effter aff lagx krampasild oc siäl rätta tiend *Gummerus Syn-stat* 40 (1425, *avskr.*).

***pagement** (pagi-), *n.?* [*Mnt.* page-, pagiment] *och* ***pagemynt,** *n.?* [*Mnt.* page-, pagimunte] (*i betalning*) *gällande mynt. Se Sdw* 2: 1280 *och jfr SAOB: P* 40. ath swen ... skal fornögia ... brodher martin swa dana pagiment, gambla örtoger, som han vpbar aff honom *STb* 2: 66 (1484). *Jfr* **paimant, paimynt.**

pagiälda (*pres.* pa gieller), *v.* [*Ä. Dan.* pågælde] *gälla, angå.* item om nagat kan hastelica pa komma offorwarendes, tet staden pa gieller och stadzsins jnnewanere *StÄmb* 172 (1510).

***pahani,** *m.* [*Jfr Isl.* pái. *Mnt.* pāwe] *påfågelstupp. PMSkr* 261.

***pahöna** (paa-), *f. påfågelshöna. GU C 20 s.* 420. *PMSkr* 261. — ***pahöno unge,** *m. påfågelskyckling. PMSkr* 262. — ***pahöno äg** (-ägh), *n. påfågelsägg. PMSkr* 262.

***pahöns** (paa-), *n. påfågel. ss maträtt.* paahöns med utslaghen stiärt *Brasks Matordn* 5.

***pahöra,** *v.* [*Ä. Dan* påhøre] *åhöra, höra på.* the hade warit när stadha oc pa hört tho ... knut benekini ... gaff oc wnthe (*o.s.v.*) *Svartb* (*Skokl*) 530 (1477, *Skokl*). *STb* 3: 448 (1499). *Jfr* **ahöra.**

paimant, *n.? och* ***paimynt,** *n.? eg.: det som gäller ss full betalning; myntmetall (vanl. en blandning av silver och koppar vari silvret icke uppgår till hälften av vikten).* ... sadane peninge wtgiffue, tha benempdä ware, i alle handa warer, paymynt oc rede peninge *Rydberg Tr* 3: 558 (1510). *Jfr* **pagement, pagemynt.**

***pakalla,** *v.* [*Fdan.* påkalde] *kräva, göra anspråk på.* ... tet arff han epter hanom pa kaller eller och pa thalar *STb* 3: 236 (1495).

***pakasta,** *v. kasta på. PMSkr* 448. — (*?*) ... domde the ... raan ather ighen stadugth ok fasth pa thet gambla rwmeth som hon war aff pakasthet *Svartb* 458 (1455).

pakka (-adher), *v. packa, inlägga.* thet war got rogmyöl wtan thet war lözliga pakkat *ATb* 1: 147 (1461). *STb* 1: 369 (1482). ingen köp[su]en packe myöl *ib* 493 (1482, *Burspr*). — **pakka sik ut,** *begiva sig ut, skynda sig ut.* — *begiva sig bort.* skulu the ... waro i allom vtskyldom som andra borgare äller packa sik vt aff stadhin *STb* 1: 429 (1459, *Burspr*).

***pakkare** (packer *SSkb* 51 (1502—03)), *m. person som har till yrke att packa varor, packare. STb* 1: 369 (1482). *StÄmb* 120 (1490). statzsens packara til allahanda thwnnagotz ok spilara *ib* 122 (1491). *ib* 125 (1492). — *ss tillnamn.* heyne packer *SSkb* 51 (1502—03). — *Jfr* **fiska-, kalk-, lax-, laxa-, tiäro-, tunno-pakkare.** — ***pakkara lön** (packare- *StÄmb* 144 (1500)), *f. lön el. ersättning för packning* ... at the eý mera thaga j packara lön före lest lax [än] iij öre *StÄmb* 147 (1501). *ib* 154 (1504).

pakke, *m. packe.* olaf benktzson skar wadmalid aff pakkanom *ATb* 1: 122 (1460). forböd ... köpswenane nogat klede ath föra hiit i riket medh tunnar vthan i pakka *STb* 1: 227 (1480). *ib* 271 (1480). at kemmenerana schule see och skoda packerne, her jn föres aff stederne *ib* 2: 566 (1491). *Jfr* **klädhis pakke.**

paklagha (-ade), *v.* [*Fdan.* påklage] 2) *framföra anklagelser med anledning av ngt, föra talan över.* som mantzsens sýster pa klagade sin broders dödh, thy dömdes han til suerdh *STb* 3: 118 (1493).

***paklanda,** *v. klandra, väcka tvist om, gm rättegång söka tillägna sig.* samma dach [stode] erick gislasson och athalede then kellere ok pa klandede *STb* 3: 329 (1497).

***paklappa,** *jfr* **klappa pa.**

***pakning** (packning(h). pachning(h)), *f.* 1) *packning, inpackning.* ... tet jacob scriffuere ... mane sine peninga och anname aff per jönsson fore sin fisk, om pachningen forlike thöm jnbördes *STb* 3: 322 (1497). *StÄmb* 131 (1495). the som lagx packara äre forware sich i sina pachning at eý hanom clagamaal offuer komber *ib* 147 (1501). *ib* 152 (1503), 166 (1508). 2) *avgift el. ersättning för packning* ... huilke eý mera schole vpbere eller thaga j pachningh aff en lesth lax [än] iij öre *StÄmb* 129 (1494). — *Jfr* **laxa-, tunno- pakning.**

pakoma, *v.* [*Fdan.* påkomme] 1) *påkomma, hända, yppa sig.* ... om nagat skörl pa kome jbland herrener och hanom *STb* 3: 332 (1497).

***pakära** (*part. pret. n.* pakert), *v.* [*Fdan.* påkære] *väcka käromål om.* drappet skulle varedt pakert oc tilbundet innen nat ok ar *Vg Fornmt I* 8—9: 98 (1488).

pal (paal. *ack. pl.* pale *Skotteb* 80 (1461—62)), *m. påle.* huilken tompt som är pa lengdenä ... nidher til syon xl (40) alna fore vthen paalanar *STb* 1: 4 (1474). alla the paalar och bygning ther i sama grendene pa saltha watnidh opbygt är *SJ* 2: 92 (1482). *SSkb* 32 (1502). jap i sielzmare gaffs xv mark fore hamarband och paler *ib* 37 (1502). xx mark fore lxxx palar, huar paal offuer xl alna langh *ib* 75 (1503). *ib. Samtliga ställen, utom SSkb* 75, *kunna också föras till* **pale.** — *Jfr* **skärpal.** — ***pala bygning** (paala-), *f. pålbyggnad, pålverk?* ena sälebodh ... meth paala bygning kar panna och al sin tilbehörilssom *SJ* 2: 77 (1482). — ***pala giäld** (-geld), *n.* [*Mnt.* pālegelt]=**pala pänningar.** *Jfr Hildebrand, Sv.Medelt.* 1: 622. item at thet palageld nyliga palagdes i stocholm, scal blifwa hädanfra som hertil widh staden *Priv f Sv st* 136 (1457). — ***pala mästare** (pale mesthare), *m. uppsyningsman över pålverket runt Stockholm? Stock Skb* 94 (1518—19). — ***pala pänningar** (pale-. palä-. paale-. pāle- *StÄmb* 231 (1541)), *m. pl. avgift för fartyg som lade till vid skeppsbron (i Stockholm), hamnavgift, hamnpengar.* vi stadfesta och ... then bro toll och pala peninga, som nu för 11 ar uppa lagdes *UrkShist* 1: 13 (1456). *Skotteb* 38, 40 (1460—61). jtem än pale peninga i thetta ar lxxij mark oc xiiij ort. *ib* 76 (1461—62). *ib* 78 (1461—62), 114 (1462—63). *Trolles Jb Bil* 163 (1476, *nyare avskr.*). *SSkb* 29 (1501—02). tha inbare skotherranar ... aff menighetin schoth peninga pala peninga och alla theris vpbördh, som the i skothusit vpborit hadhä *ib* 153 (1504—05). *Stock Skb* 34 (1517), 71 (1518). — ***pala värke** (paala-. -ver(c)ke), *n. pålverk.* bade jordh monen och paalawerke *STb* 2: 27 (1483). pala verchket *ib* 4: 69 (1505) (*möjl. att föra till* **pala värk,** *se Sdw* 2: 195). ena sielabodz tompt, belegen ... östan jöns matssons pala vercke *ib* 85 (1505). *Jfr* **palvärke.**

***pal** (paall), *m.* [*Jfr Mht.* pōle] *polack.* han vtdreff endogh alla the / som rikit wille argha / war han beem oc war han rydz / war han paall oc war han prydz / han älskadhe thöm som wargha *MD* 387.

pala (paala. paalä), *v. påla, slå ned pålar.* ... ath östan til skal paalas epter gambla mwren ok ecke längher *STb* 1: 11 (1475). then palning, hustru kaderin ... haffuer palath nor wiidh sandbron, skal affhugges *ib* 2: 521 (1491). *GPM* 2: 432 e (1492). her suerkil skulle pala tompten swnnan wagen *STb* 3: 451 (1499). wel iach läggä meg winning om ath lathä paalä thet snareste jach kan faangä staackenä in *GPM* 2: 154 (1502). *STb* 5: 48 (1515).

palaz (paladz. palas: -et *Troj* 182), *m. och n. palats.* wisselika oppfördhe herran gudh sinna modhers likama mz siälenne i hymerikis paladz (*in celi palacia*) *JMÖ* 126. — *Jfr:* stor oc bränande palasia *JMPs* 242. — *Jfr* **forpalaz.**

palder? (*ack.* pall), *m.* 3) (*fota*)*pall.* än jordhin är mik til minna fotha pall (*scabellum pedum meorum*) *SpV* 559. — *Jfr* **fota-, siänga-palder.**

pale (paale), *m. L. pāle.* palus ... paale ok planka

GU C 20 s. 402. *ib s.* 414. per paualsson paale borta *SSkb* 249 (1507—08).

***palita** (paa-. -lytha), *v. lita på.* ... oc en tror oc ffwllelige paalyther the ordh *GPM* 2: 410 (1502).

palmber (*pl.* palma *PMSkr* 347), *m. palm.* palma plantheras aff färskom dadel stenom *PMSkr* 347. — *palmkvist.* ... at palmin som wighes j the hälghe kyrkio j dagh (*ɔ: palmsöndagen*) ... han ... teknar then samma palmin som judhane bruto nidher oc ströddo for wars herra föter *MP* 3: 130. *ib.* — *Jfr* nogre dager för palmar: (*ɔ:* (dominica) palmarum) *HSH* 14: 47 (1525? *Brask*). — ***palma löghardagher** (-löger-), *m. lördagen före palmsöndagen. NMU* 1: 136 (1472). *SSkb* 152 (1505). *Jfr* **palmlöghardagher.**

***palmgren,** *m. palmgren, palmkvist.* thentidh almoghen fik höra at ihesus kom til iherusalem toko the palm grena ällar qwista oc wtgingho honom til möthis *JMÖ* 153.

***palmlöghardagher** (-löär-), *m.*=**palma löghardagher.** *ATb* 3: 367 (1528).

palmmanadagher (-manä-), *m. måndagen i dymmelveckan. ATb* 3: 361 (1527).

palmqvister, *m. palmkvist. MP* 3: 129.

palmsunnodagher (palm synedagher: -dagh *Skrt-Uppb* 301. palm synnedagher: -dagh *ib.*; *HLG* 1: 131 (1489). palmsönnedager: -dag *ATb* 1: 168 (1462), 185 (1463). palsöndagher: -dagh *GPM* 2:143 (1500)), *m. palmsöndag.* albrikt iacopson wan burskap manedagin for palmsönnedag *ATb* 1: 185 (1463).

palning (polning(h) *SJ* 2: 249 (1494); -en *SSkb* 31 (1502). palling: -en *ib* 40 (1503)), *f. pålning. äv. konkr. pålning, pålverk. SJ* 1: 348 (1468). then palning, hustru kaderin ... haffuer palath nor wiidh sandbron, skal affhugges *STb* 2: 521 (1491). är tet och zache thet olaff michelsson noghen skada gör sina grannar i theris husom medh sina bögning eller polningh *SJ* 2: 249 (1494). *STb* 3: 451 (1499). *ib* 5: 48 (1515). tompten är lige bred twerss offuer med oleff staffansons tompt oc long nedh pa watned, som gamle palningen tilsigher *ib* 234 (1519).

***palsternakka,** *f.* [*Mnt.* pa(l)sternake. *Lat.* pastinaca] *palsternacka, pastinaca sativa Lin.* palsternakka oc aland saas rwmpth j gödda jordh *PMSkr* 351. *Jfr* **pastinata rot.**

palter, *m.* 2) *pl. paltor, gamla, dåliga kläder, trasor.* for han w syn herra kläder oc tog sig riffna paltha j gän gambla *Troj* 301. — *Jfr* **kluta palter.**

***palthäster** (-hester), *m. trashank?* dum trvtanus ad ir sedet et cyatum tenet ad pir regem capodocum credit habere quoqum (*Du Cange* 8: 201: *dat trutanus in ir, paterem tenet, et sedet ad pyr, regem cappadocum computat esse cocum*) ta som palt hester sether vedh ellin ok haffuer bulla i handom tha tänker han konungin aff capadosia vara sin stekara *GU C 20 s.* 73.

***paltogher** (-ir), *adj. klädd i paltor, trasig.* for thy han är ekke mykit skinande, wthan hällir skabbotthir, swarthir, skarpir ok paltoghir (*depannatum*) *SpV* 558.

***paludha,** *v.* [*Fdan.* pålude] *lyda, innehålla, nämna.* thy dömpde iac then for:da wassin til risabergha til äwerdhelica ägho, som ther[es?] hwffwdhbreff paludha *NMU* 1: 143 (1483).

***palvärke** (paalwercke), *n.*=**pala värke.** *STb* 4: 189 (1508).

***palydha,** *v.* [*Fdan.* pålyde] *tillhöra, tillkomma.* en annan man som är snyäller oc fwlkomneliken til thet ämbetith honom palydher *PMSkr* 57.

paläggia (*impf.* -lagde. p[a] lage *STb* 5: 271 (1520)), *v.* 1) *pålägga* (*skatt el. avgift*). thet palageld nyliga palagdes i stocholm *UrkShist* 1: 15 (1457). 2) *upplägga, erlägga.* ... wppa hulkid huss her erich olaui sin fridzskelling p[a] lage *STb* 5: 271 (1520). 3) *lägga på, låta leva, uppföda.* the lamb thw wilth pa läggia *PMSkr* 238.

palägning (-läggningh), *f.* 3) *påläggning, påstrykning.* then gullithen giffwer ey yffnelika gola färgho aff enne paläggningh *PMSkr* 538.

***panka,** *f.* [*Jfr Nysv.* (braxen)panka] *panka, icke fullt utvuxen braxen* (*el. liknande fisk*). *ATb* 1: 130 (1460). tha bad ingewal smid sig swa gud til hyälp ath hwaske han ällir hans hustrv ... affhände nagrom antiggia fisk ällir panko aff nagrom wtan the han gaff päninga fore *ib* 131 (1460). — *ss* (*smädligt*) *tillnamn.* ... ath the hördo ath olaf ... kallade jngewalsmid jngeual panko *ATb* 1: 129 (1460). *ib.*

panna (*obl.* panne), *f.* 1) *patina, lebes, panna, kittel.* ... ena sälebodh ... meth paala bygning kar panna och al sin tilbehörilssom *SJ* 2: 77 (1482). *Jfr* **bryggio-, eld-, iärn-, ler-, lim-, salt-, sapo-, steke-, tin-, vatu-panna,** *ävensom* **potapanna** *Sdw* 2: 212. 2) *frons, panna.* ... ok hiog stragx till them lika effter pannene *STb* 1: 396 (1482). honom vilie the strax slaa oppo pannen *GPM* 2: 278 (1507). *Troj* 135. *Jfr* **hovudhpanna.** — ***panno mur** (panna-), *m. pannmur. STb* 1: 229 (1480). *HLG* 2: 12 (1509). — ***panno ringer** (*ack.* pannerynq) *m. pannring* (*smycke?*). *ss namn på ett hus i Kalmar. KTb* 30 (1413). *Jfr ib* 294.

pant, *n. pant.* ... hwilkin som andwardadhe hermen rödhe ... än gardh ... for æt pant foree xl mark *KTb* 5 (1408). *Mon Dipl Sv* 7 (1441). niclis olsson giffue claus sith pant eller peninga jnnen xiiij daga *STb* 3: 120 (1493). *HLG* 2: 115 (1523). *Jfr* **panter.**

panta (-adhe. -adher. *impf.* pante *Skotteb* 412 (1467—68, *Kämn*). *supin.* pantet *SD NS* 3: 595 (1420)), *v. panta, taga i pant, taga i mät.* hwilkin gardin min fadher hafdä pantet til sik aff en beskeden man *SD NS* 3: 595 (1420). *Svartb* 509 (1472). the skin her erik ... lot panthe aff skineren *STb* 5: 91 (1516). — *abs.* item scal ängen köpa eller panta til sik eller hindra eller minska fore konungenom eller krononne i nokre matto *Rydberg Tr* 2: 658 (1396). — *med prep.* äptir. thenna xij skulo ga oc panta epter skaten *ATb* 1: 6 (1452). — *med personobj.* (*i pass. subj.*) *taga pant av, göra utmätning hos.* the, som forsuma sin wordh, the skulo panttas stragx om morghonen *STb* 1: 9 (1475). bysuennene the pantadhe en van landhboo *HLG* 2: 18 (1510). *ib* 20 (1510). iij mark, som han pantet war fföre *STb* 4: 223 (1511). *ib* 5: 52 (1515). — *med person- och sakobj. panta hos ngn för så och så mycket.* jtem pante jak j qwinno ... j mark *Skotteb* 412 (1467—68, *Kämn*). — ***panta ut,** *taga i pant, taga i mät.* nigils nigilsons panta skattadis for v mark ij pd grytor ok en koperkanna for xv mark ok the pantados wth for dombroth *ATb* 1: 157 (1461). — *göra utmätning för.* kiemmenärane skulo forbiwda malmbona ... ath eelda badzstuffwner viidh therres iij (3) marck ... ok pantte them stragx vth *STb*

1: 90 (1477). ... ath kemmenerena skole hielpe moyssen jacob at panta vth giel aff gregers *ib* 2: 515 (1491). ath panta wt arliga skattin *ATb* 1: 225 (1458). — *Jfr* **forpanta** *samt* **opantadher.**

***pantan,** *f. pantsättning. SD NS* 2: 652 (1413).

panter (*gen.* **-a** *i uttrycket* til panta *Mecht* 97; *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 156. *pl.* **-ar.** pander *Skotteb* 281 (1467—68). *Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 45: 200), *m. L. pant. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 441 *ff.* the sama pantana, som arnald ... pantsatte lassa *NMU* 1: 106 (1428). hwat skalt thu rädhas som haffwer fangit mit hiärta til panta äwärdelikx fridz (*in pignus æterni fœderis*) *Mecht* 97. then bezstä sculde sik fore hanom säthiä til pantha eller j gizslan *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 156. xviij (18) marcker som the löste theris pantar i gen aff oleff *SJ* 2: 174 (1490). hwarföre ... jak nw ... thil panth säther thil walentwne kirke ... jordh *Liber eccl Vallentunensis* 62 (1499). *ATb* 3: 131 (1502). *STb* 4: 143 (1507). *GPM* 2: 25 (1511). eth gulkors met kedia, som stodh gillet til panth för c mark *HLG* 2: 112 (1523). — *pantlän.* wi albrict ... sändom allom waarom ... syslomannom oc länsmannom ... j hwars länom älla pantom the hälst kunno wara, nadh oc helso mädh gudh *FMU* 1: 360 (1376). — *Jfr* **boka-, ful-, gul-, klädhis-, matto-, silf-panter,** *ävensom* **afpanta. — panta bref** (pante breff), *n. pantbrev. STb* 5: 118 (1516). — **panta iordh,** *f. L. pantsatt jord. Uppl Lagmansdomb* 35 (1490). — ***panta källare** (pantekellere), *m. pantsatt källare. STb* 5: 131 (1516). — ***panta silver** (**-silfwir**), *n. pantsatt silver. ATb* 1: 279, 296 (1468).

***panthava,** *v. ha ss pant.* thet för:ne gosz som her jon reff pant har *Vg Fornmt I* 8—9 105 (1515).

***pantlata** (*impf.* **-leth**), *v. pantsätta.* en eng, som ... michils fadher panth leth erik fför xiii mark *FMU* 5: 72 (1483).

***pantoffel?** (*pl.* pantoffle), *m.?* [*Mnt.* pantoffelen, *pl.*] *pl. tofflor.* döredreng bör ... aname ... skoo oc pantoffle *Arnell Brask Bi*I 31. *ib.*

pantsätia (pantsettie *STb* 4: 83 (1505). panzätia *NMU* 1: 78 (1391). *pres.* pansäter *SD NS* 3: 235 (1417), *STb* 4: 227 (1511). bantsäter *Gadolin Pants Bil* 278 (1384). *impf.* pansatte *STb* 5: 98 (1516), 181 (1517). pansate *ib* 161 (1517). pantsätte *JämtlDipl* 143 (1391); *ATb* 1: 335 (1470); *STb* 5: 94 (1516). pant(h)sett(h)e *ATb* 1: 238 (1466), 318 (1469). pansätte *ib* 2: 124 (1478). *pl. 3 pers.* pantsatte *STb* 4: 20 (1504). *part. pret. n.* pansat *Gadolin Pants Bil* 272 (1367). *supin.* pantsat *Svartb* 135 (1367). pansath *STb* 4: 227 (1511). pantsät *ib* 5: 90 (1516). pantseth *ib* 2: 204 (1487). panzät *NMU* 1: 77 (1391)), *v. L. pantsätta.* ffor thy bantsäter jak klostreno ii aluastrum for the samw half siwnde mark päningga alla mina jordh ii haddathorpe *Gadolin Pants Bil* 278 (1384). matis ... pansätte ion bonda sin kalgardh *ATb* 2: 124 (1478). klauus ... och mattis ... pantsatte ok jngewal ... j samma gard fore xvj faath jern *STb* 4: 20 (1504).

pantsätning (**-sätt-.** pantsetting *FMU* 4: 268 (1466, *ä. avskr.*)), *f. L. pantsättning, förpantning, hypotek.* löser jak ey thet for:de gotz i gen innan sancti thomas apostelss dagh ... tha skal pantsättninghen wara forwandrath j kok (*ɔ:* köp) *Svartb* 452 (1454).

***pantvisa?** (*dat.* pantuise), *f.? i* [*Jfr Ä. Dan.* pantvis. *T.* pfandweise] *uttr.* i pantvisu *såsom pant.* thet bältit, iak hafuer for:de doomkirkio ok capitulo j pantuise antwardhat *FMU* 3: 282 (1442).

panzar (pancer *STb* 4: 119 (1506)), *n. L. pansar, pansarskjorta* (*av läder, lärft el. järn*). tha skattade meneka ok olaf skomakare i panzar ath laris jönisson for iij mark *ATb* 1: 165 (1462). *Jfr* **rota panzar.**

panzare, *m. och n. L.*=**panzar.** eeth panzare *HLG* 1: 77 (1471). — ***panzara huva** (pansara-), *f. pansarhuva. Troj* 222. — ***panzara kraghi** (pandzsara krage), *m. krage på ett pansar.* pandzsara kragen söndergik oc glaffwenen tog j hans hals *Troj* 110. — ***panzara makare** (pansare-. panz(s)era-), *m.*=**panzarmakare.** *ss tillnamn.* hustrv cristin panzeramakares *HLG* 1: 77 (1471). euert panzseramakare *STb* 1: 2 (1474). *HLG* 3: 59 (1523). — ***panzara ringer** (panzera-. *pl. nom. med art.* pandzsara rynganda *Troj* 110), *m. ring i pansar.* macula le smitta oc fwlheth panzera ringer oc näthya traadher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 109.

panzarmakare (pansar-. panser-. pancer-. panse-. panzse-. -makere. -maker. -magere), *m.* [*Fdan.* pansermager] *pansarmakare. HLG* 2: 102 (1522). *ib* 3:9 (1518). hwar cohors haffde ... ämbetz men ... somme smedher, timbermen ... hoffslagara pansarmakara *PMSkr* 135. — *ss tillnamn.* hans pancermakere *STb* 2: 481 (1490). *ib* 3: 211 (1495), 315 (1496). *Stock Skb* 16, 24 (1516—17). her hans ewerardi pansemakeres *STb* 5: 206 (1518). *Stock Skb* 137 (1519—20). margit pansemageres *ib* 105 (1518—19). hustrv marit pansemakare *ib* 146 (1519—20). *ib* 173 (1521—22). — *Jfr* **panzara makare. — *panzarmakara dränger** (pancermakere-), *m. pansarmakaredräng. STb* 3: 175 (1494). — ***panzarmakara magher** (pansemakere-), *m. svärson till en pansarmakare. STb* 5: 81 (1515).

***panzarmakirska** (panser-. pantzer-.-makerske), *f. hustru till el. änka efter en pansarmakare. Skotteb* 109 (1462—63), 177 (1464—65), 308 (1468—69) *o.s.v.*

papegoia** (papa-. -guya), *f.* [*Mnt.* papegoie] **1)** *papegoja.* psitacus ... papegoya *GU C 20 s.* 499. — *ss tillnamn el. öknamn.* jtem opburit vj mark aff papagoyon *Skotteb* 466 (1471—72, *Kämn*). *ib* 469 (1472—73, *Kämn*). katerin papeguya zak fore iij (3) saar *STb* 1: 78 (1476). han ränade katerina papegwyane aff stadztienarene *ib* 220 (1479). **2)** *vid målskjutning ss mål nyttjad bild av en papegoja. Jfr Sdw* 2: 197 *s. v.* **papekoia,** *H. Schück, Stockholm vid* 1400-*talets slut* 218 *f. samt G. Åberg, Thumathorps Sanct Knuts Gille. Tänkebok* 1950 *s.* 10 *ff. STb* 2:340 (1489).—papegoio koster** (paapagoya-), *m. gille i samband med målskjutning mot papegoja.* wortho the (*ɔ: fogden och rådet*) och offuer ens om paapagoya kosten, swa ath huilken alderman antinge aff varfrwa eller sancta gertrude gille forscriffne papagoya vpsätia lather, tha schal samma gille drickes medh bröder och systrar, ok skolo forscriffne aldermen henne her epter ey v[p]sätia för än til pingxda nestkomendis ok affskywtas om annan dach pingxdaga ok tha drickes samma gille som forrört är *STb* 2: 340 (1489).

papir (paper *VKU* 94 (1559). papeer *SvKyrkobr*

(*Lucid B*) 212. papper *Kumla kyrkas rb* 62 (1491)), *n. papper.* then elden som maladher staar pa väggär j papeer eller perment *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 212. *VKJ Bil* 283 (1466). item j öre for en bok papyr *HLG* 2: 55 (1516). *Stock Skb* 35 (1517). — *pappersstycke.* ... oc sändär eder them (*ɔ: breven*) nw jnnäluctä i eth papir *GPM* 2: 353 (1510). — ***papirs läpper** (pappers-), *m. papperslapp. GU C 20 s.* 551. — ***papirs missale** (pappers-), *n. på papper tryckt missale. HSH* 13: 117 (1524, *Brask*). — ***papirs mylna** (pappers mölna), *f.* [*Mnt.* pappĩrsmole] *papperskvarn, pappersbruk.* giffuer oc akth vppa pappers mölna oc at j motte faa en lerjunga hiit med eder för thenne iii (3) riike skyll the förmoge vel föde en karl *HSH* 13: 114 (1524, *Brask*). — ***papirs skrift** (papers-), *f. skrivelse på papper.* ... ok bönderna haffde inkte breff eller skäligia bewisningh vtan ena papersscrift til huilken biscopen myndligen swar tilgaff *Svartb* 422 (1447). — ***papirs stykke**, *n. pappersstycke, stycke papper. STb* 5: 93 (1516).

papirstykke (paper-), *n.*=**papirs stykke.** *MP* 4: 263.

***pappe**, *m.* [*Sv. Dial.* pappe] (*kvinno*)*bröst, spene.* ... hymerikis höffdingha ... huilkom hon fordhom iomffru bödh sina pappa (*mamillas*) i iordherike swgha *JMÖ* 197. — *spene på däggdjur.* hyndorna skwla haffwa manga oc ey wdda pappa *PMSkr* 222.

par, *n. L.* 1) *par.* par preparat alitum solo magis alite nidum idest par fogla byggia bäther boo än en *GU C 20 s.* 14. thät andra parit aff thässom möiom *SkrtUppb* 264. *ib. ib* 265. — par folk, *jfr* **parfolk.** — par klädher, *klädesplagg vilka tillsamman utgöra en hel dräkt, klädnad.* hemptin mik fram tet bästha par klädhir jak haffuir j mynom gardh *MP* 5: 214. — par oxa, *par oxar, oxpar.* her ma en man ey haffue eth huss ooriffuit ther han motthe venda eth paroxa vti nar them saa lyster *HSH* 13: 120 (1524, *Brask*). — vara i pare, *vara i kompanjonskap, vara delägare. med prep.* om. ffogten ... skal gaa med erich helsing oc forliches med bro henrick, som j pare war om husith *STb* 5: 223 (1519). 2) [*Jfr Meng.* pair (of) bellows] *par bälgar, hytta med två bälgar; gruvlott, visst antal gruvdelar* (*i Falun i senare tid vanl.* 16 »*fjärdeparter*»). *Jfr E. Holmkvist, Bergslagens hyttspråk* 72, *Dens., Ark. f. Nord. Fil.* 66: 226 *f., B. Boethius, MUKopp* 13. ... at koperberghit scal alt höra til konungen oc kronona wtan tw par bälghe *Rydberg Tr* 2: 660 (1396). sex paar paa prowestöckne bergh *DD* 3: 240 (1498). ith par uti sölfbergz grufwan *ib* 1: 170 (1499). 3) et par, *ett par, några?* eth par twnner ööl *BSH* 5: 461 (1511).

par, *n.* 2) *knep, list, svek.* hans ouini lagdho ther vin oppa huru the sculdo stennin af hanum fa ... mz list oc radh oc kindogh par *Vis sten* 3. — *Jfr* **skalka par**, *ävensom* **mästarpar** *Sdw* 2: 88.

paradis (-dys(s). *gen.* paradyses *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 216), *n. paradis. vanl. utan art.* hon (*ɔ: högfärden*) dreff thän ena aff öffra paradys, thän andra aff the nidhrà *SpV* 131. *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 208. thöm j nidhre heluitet varo tykte som hyne varo j paradyses frögdeligom lustha *ib* 216.

paradiskorn, *n. paradiskorn, amomum melegueta Rosc.* — *Jfr* vna libra et dimidia granorum paradisi *SD* 4: 56 (1328).

***pardel**, *se* **partdel.**

***parfolk**, *n.* [*N.* parfolk] *äkta par.* et gamalt par folk ok hionalagh *MP* 4: 61.

parker, *m. Jfr* **fiska parker.**

***parlagh**, *n. eg.* (*sammanslutning av*) *bergsmän som gemensamt äga ett par* (*se* **par** 2); *gruvdel som äges av flera i samfällighet.* ... et parlagh j silffbergs grwffuen wtoffuer thet parlagh wii ther tiilförende haffue *Handling nr* 1440 (1507) *i Sturearkivet enl. E. Holmkvist, Bergslagens hyttspråk* 72.

***parluter**, *se* **partluter.**

part (*pl.* parther *Troj* 38. partar *STb* 4: 59 (1505), 170 (1507)), *m. och* **parter** (*GU C 20 s.* 412), *m.* 1) *del* (*av ett större helt*). parcialitas tis wlgariter potest dici parter *GU C 20 s.* 412. ... swa mykin part han i sine antwordhen haffuer ther wil han tilswara och rekenskap fföre göra *SJ* 2: 235 (1493). *ib* 288 (1495). *PMSkr* 73. j hwan parth äller del. som thu seer j belätidh *JMPs* 38. myth j gynom staden lop en flod ... aff hwlko staden atskildes j twa parther lika stor hwan part for sig *Troj* 38. — *andel, lott.* ... ok kreffue wth sina fracht aff sin part skypis (*ɔ: efter sin anpart i skeppet*) *STb* 2: 380 (1489). hans part war i rede peninge cxxv (125) marcker *SJ* 2: 167 (1490). ... ok annamede hon xx marck rede peninga och ith stycke grönt nersk for sin part *STb* 3: 280 (1496). *ib.* erick mansson ... vplot erick jngemwndsson allan sin part j thet hus *ib* 4: 103 (1506). — *del, en av de lika stora delar i vilka ett helt kan delas.* all then fierde part arff deel som stocholms stadh medh retta til fiöldh *SJ* 2: 139 (1489). then fyerdhe partz peninge arff *ib* 143 (1489). ... vplot sin swagh ... all sin fierde part i thet husit *ib* 167 (1490). *Vissa av de ovan anförda fallen kunna även föras hit.* 3) *part, sida.* ... ok hwar androm hado quit och fri giffuit pa bada partar fore theris arffua *STb* 4: 59 (1505). epter then arffskyfftingh ... til ända fulkompnat är pa bade partar vppa forrörda iij^{c} mark neer *ib* 170 (1507). met badhe parthernis samtycke oc jaa *Svartb* 560 (1509). — *motpart, den andra parten?* herman sost verie aff sielff xij:e, ath han ey giorde jngen [*sic*] schada eller wolt j partens dödh *STb* 3: 469 (1500). *Jfr* **fiärdha-, hus-, manz-, skips-part.** — ***parta tal** (parte-), *n.* [*Mnt.* parttal] *antal andelar, storlek av ngns andel, proportionell andel.* ... och sidhan thet (*ɔ: huset*) bliffuer saalth, tha skulo the (*ɔ: delägarna*) gaa effter partetal till bytes *STb* 1: 37 (1475). *ib* 383 (1482). eodem die sagdes for retta, ath joan jönsson är engte meer pliktoger ath swara her gotman om the peninga, som han talade till honom, än swa myket som pa hans partetal löper j ärffwet *ib* 2: 88 (1485). *ib* 90, 122 (1485). *Jfr* **partlal.**

parta (-adhe. -at), *v. dela, fördela, utskifta.* the schulle leggie the vj^{c}xxx marck j parth thal epter rekinscapsbochen ... huilke for:ne gode men samme peninga delde och partathade [*sic*] hwar epter sine swmma *STb* 3: 93 (1493). thaladhe wor höffuisman ... om herman kräffwittes barna gotz och peninga medh hans medbröder som thöm olagliga byth och parthat hadhe thöm emellom *SJ* 2: 235 (1493). är och naghat gyffuit wthrikes, thet sammaledes partes och bytes till helga mönsther her inrikes *Rydberg Tr* 3: 491 (1502). *STb* 4: 74, 75 (1505), 159, 170 (1507). tha thet skal partas j

vi dela *Uppl Fornmt* 46: 188 (*omkr.* 1519). *ib. Jfr* **partera.**

partdel (-deel. -dell. parde(e)l), *m.* 2) *andel, lott.* alla the rättighet, som iac hafuer til en pardeel i eth laxafiske *SD NS* 3: 619 (1420). *ATb* 1: 18 (1453). *SJ* 2: 209 (1492). *STb* 2: 91 (1485), 3: 201 (1494). ath han wille ga j fful re[ke]nskap pa en partdell j tet skip *ib* 5: 52 (1515).

partera (-adhe), *v.*=**parta.** thet skal parteres och bytes ... j twa jembytte dele *STb* 5: 27 (1514). the som them grepe och theris goz bytthe och parteradhe *ib* 269 (1520).

parti (partij), *n. och m.?* (*GPM* 2: 384 (1513)). 2) *parti, hop, skara, folk.* män aff alle köpstader köpmän batzknekte och alle hande löst partij *GPM* 2: 21 (1508). och komme tha en parthi in i bondegrwuene j then deel som i oss sielffwa tiilsagde *ib* 384 (1513). ... at götstaff ericsson oc hans parti äre j helsingeland *STb* 5: 341 (1521, *Kop*). atj tager ider wel til ware j icke forraskade bliffue aff swa dane parti om netter *ib.* — *Jfr* **mädhparti.**

***partluter,** *m. del. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 42: 299 *f. Jfr* **ängia partluter.**

***parttal** (-t(h)aal. -t(h)all), *n.* [*Mnt.* parttal] =**parta tal.** *STb* 2: 277 (1488). desse gode men ... tilnempde fogaten ... til ath the schulle leggie the vjcxxx marck j parth thal epter rekinscapsbochen *ib* 3: 93 (1493). the skulle samma gotz her parta och dela epter part thal och affsla aff marck som aff marck *ib* 125 (1493). tha epther alla gielden och skattada grvnden, garden och lösorene, som ther a ferde ware, alt offuer seet, tha epter parth tall löp pa hwaria marck viij artoger, huilken gieldh epter samma part thaal thomas scriffuere vtgaff ok löste hwariom sin deel *ib* 231 (1495). *ib* 267 (1495). *SJ* 2: 271 (1495). huilkee gieldenere, tet haffua annamet, skulle tet jnbere, tet the vpborit haffue och sidan gange til partaal swa aff mark som aff mark *STb* 4: 55 (1505).

***parver** (parffwer), *m.* [*Jfr Lat.* parvus, *liten*] *parvel, liten gosse.* andrometa ... haffde syn lylla parff j fangnen a sith bryst (*andromacha ... cum parvulo filio suo, quem gerebat in brachio*) *Troj* 181.*ib.*

pas (pass(z). paassz. passe (*i uttr.* til passe *efter Mnt.* to passe) *GPM* 2: 182 (1504).), *n. eg. steg, mått.* 1) — vara till pas (vara väl, bätre til pas) [*Mnt.* to passe sīn] *befinna sig väl (bättre).* ider ... sön her sthen lillä är swndt och wäl til pass *GPM* 2: 154 (1502). om i äre nogot bätre thel passe en i wore then tidh *ib* 182 (1504). — vara illa til pas, *vara opasslig el. illamående.* offtha hendher ath höka bliffwa hethe ... oc ärw jlla til pas *PMSkr* 271. 2) *rätt mått. i fråga om fartygs lastförmåga el. djupgående.* ther medh forladde thöm schippit offuer sith passz, köpmannen owitandes *STb* 2: 464 (1490). tha wij ... haffdom ladit skyppet pa sith passz, tha ladde skypperen ok hans conradt skyppet offuer sit paassz *ib* 465 (1490). *Jfr* **ivirpasladhning.** 3) [*Mnt.* up dat (datsulve) pas, *vid den tidpunkten, då*] ej wethe wi heller annat än her berend är opfaren til siöös till wor nadoge here wid there (*för* thet?) pass etc. *HSH* 14: 28 (1525, *Brask*).

***pasaka** (pa szacke), *v. anföra klagomål mot.* wore tet swå, at noger her effter wille pa szache för:ne arff, tha ... *STb* 5: 111 (1516).

***pasea** (-sia), *v. åse.* kastadis thet än wt affwer bord j storm äller andro nödtörffth, honom pasiande som thet gotzeth tilhörer *PMSkr* 35.

***pasighia** (-sade. -sagth), *v. säga om, anklaga för.* ath hon ey haffuer scheden ... som tiwffuen henne til witte och pa sade *STb* 2: 601 (1492). ath hon eẏ togh the peninga eller nöth them eller hade, som sades, ath henne dotter hade henne pa sagth, ath hon skulle aff henne tagit *ib* 3: 365 (1498).

paska (*obl.* pascha *KTb* 164 (*efter* 1449). posche *GPM* 2: 253 (1507). *med art.* paskan *Stock Skb* 312 (1503—12). passkon *Uppl Fornmt* 46: 179 (1502). *Jfr K. G. Ljunggren, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 4: 101 *f.*), *f. och n.?* och **paskar** (*dat. med art.* paskomon *MP* 4: 249. *ack. med. art.* paschana *Konsthist sällsk publ* 1916 *s.* 37 (1457—59). *Jfr K. G. Ljunggren a.a.* 97 *ff.*), *f. pl. L. påsk.* om pascha *KTb* 164 (*efter* 1449). nw strax epther paschana *Konsthist sällsk publ* 1916 *s.* 37 (1457—59). mothe paskomon *MP* 4: 249. til passkon *Uppl Fornmt* 46: 179 (1502). — **paska aptan** (parske afton *ATb* 3: 236 (1510). poske affton *Stock Skb* 212 (1523)), *m. L. påskafton.* — **paska dagher** (pasko- *MP* 4: 80, 123. pasche- *KTb* 134 (1406). parske- *ATb* 3: 236 (1510)), *m. L. påskdag.* om parske dagh gek hon (*ɔ: en kvinna som föregående dag dödat sitt nyfödda barn*) bar hoffvt tel kyrke och annamde gusz ligamme *ATb* 3: 236 (1510). — *ss tillnamn.* marquard paschedagh *KTb* 134 (1406). dominus johannes paskadach *HLG* 1: 37 (1438). *ib* 38, 39 (1438—39), 40 (1439). — ***paska fardagher** (pascha-. poska-), *m. fardag vid påsktiden.* quinnan ... haffue dach til pascha fardaga *STb* 2: 601 (1492). huilke vthskẏller aff samma hus han schal nw pa pascha fardaga vpbere *ib* 3: 133 (1493). *SJ* 2: 246 (1493). — **paska hälghdh** (-helgd), *f. L. påskhögtid. GPM* 2: 205 (1506). — ***paska landsthing,** *n. landsting vid påsktiden. Vg Fornmt III* 7—8: 150 (1373). — **paska lius** (pascha lyws), *n. påskljus. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 3: 558. *SvKyrkobr* 315. — ***paska male,** *m. avgift till prästerskapet vid påsktiden.* item forbiudom wij allom prestom ... sättia nogon vtaff kirkio vthan fore scrifft oc saköra fore andeligan mål tiend testamänt lijksto offir paska måla *Gummerus Syn-stat* 39 (1425, *avskr.*). — ***paska morghon,** *m. påskdagsmorgon. SvB* 256 (*omkr.* 1500). — **paska otta,** *f.* 2)=**paska morghon.** milla liffuet kom i gän oppstandandis aff dödha om paska ottho *JMÖ* 116. — ***paska skatter,** *m. skatt som erlades vid påsktiden. F. Dovring, De stående skatterna på jord* 1400—1600 *s.* 45 *ff.*, 313. — **paska skuld** (pascha-. -skul), *f. L.*=**paska male.** *VKJ* 8 (1447). tha skal fornämpde päninger (*ɔ: vårfrupenningen; ett »utgivas» el. dyl. uteglömt*) aat senasta om pascha tiidh j hwarie sokn medh pascha skuldenne oc andro tholgho som tha är almoghin pliktugher vt giffuo *Vårfrup* 138 (1458). — **paska tidh** (pascha-. poske-. -tiidh), *f. L. påsktid. Gummerus Syn-stat* 42 (1425, *vidim.* 1440). *Troil* 5: 295 (1447). *Vårfrup* 138. *Stock Skb* 212 (1523). — **paska vika** (pasca-. pascha-. *obl.* -weken *Stock Skb* 285 (1499, *Skip*)), *f. L. påskvecka. SSkb* 28 (1502). dymbel wiken oc paska viken *STb* 5: 206 (1519).

***paskikka,** *jfr* **skikka pa.**

paskiuta (-sköt. -schöt), *v.* 1) *skjuta framför sig,*

åberopa. desse ware hans tögh, the han pa sköt: mattis nic:sson, hawlayn *STb* 2: 307 (1488). **2)** (*med orätt*) *påstå, förebära*. ath hon aldrich hade nager skedh aff tywffuen, som thomas pa schöt *STb* 2: 603 (1492). — *Jfr* **skiuta pa.**

***paskriva,** *v.* [*Ä. Dan.* påskrive] *skriftligen beskylla*. hwo mik swa haffwer pascriffwet giorth bodh och befört, han haffwer mik sakt mindre än räth wtoffwer *GPM* 2: 117 (1498). ath idher är til scriffuidh ... ath iak hauer ecke acthet thet fridz breff ... ho mik thet hauer pa scriffuidh han hauer mik scriffuidh thet oräth oppa *ib* 144 (1500?).

pasla (-slaa), *v. företaga*. hwat han wille pa slaa och vara medh mene rikesins radhz rade och mene rikesins allmoge och jnbýggiere jnpa vtlenske ath vidergöre rikesins forderff, ther wille the och medh ware, som thro men bör ath göre *STb* 3: 331 (1497). thet beuiste han ... at her philpus talade til vor slotzherre, hwat han schulle pa sla eller bliffue, om nagat skörl pa kome jbland herrener och hanom *ib* 332 (1497). *ib* 4: 57 (1505).

***passa (-ar),** *v.* [*Mnt.* passen (up)] *akta på, bry sig om. med prep.* upa. (*Agamemnon sade till Menelaus:*) lääs som tw passar här jnthe oppa thetta som giort är (*ɔ: bortrövandet av Helena*) *Troj* 72. panthasilea hörde grant neptolimj pirrj wndseyelse oc passade ey stort oppa them *ib* 239.

***pastel (pasteel),** *n.* [*Ital.* pastello] *och* ***pastil** (*pl.* past(h)iller), *m.?* [*Lat.* pastillus] *pastej*. lyk swa fisken ather läggiandis honom jn j eth pasteel giorth aff deegh *PMSkr* 518. smaa pastiller bachada aff tungor *Brasks Matordn* 4. *ib* 11. pasteel eller sodh af kokött *ib* 12.

***pastinata rot,** *f. rot av pastinaca sativa Lin. el. daucus carota Lin. Se Sdw* 2: 1280.

***pastryka,** *v. påstryka, stryka på. Se Sdw* 2: 1280.

***pasätia,** *v.* [*Fdan.* påsætte] *påsätta*. ... pa huilket som nic. dobbins merke stoodh pa satt *STb* 1: 272 (1480).

pata, *f. fiskebyggnad, fiskegård. Jfr I. Modéer, Den nord. ryssjan* 157 *f., Dens., Namn och bygd* 32: 98 *f.* — ***pata stadher?** *m. plats för fiskebyggnad.* (*jord i*) patastadhum (*mellan*) thornby gatw och hagha gatwna (*Sankt Lars' socken*) *Tunberg, Sv. medeltidsreg.* 49 (1434) (*möjl. ortnamn*).

patala (-t(h)ale), *v.* **1)** *åtala, tilltala*. thy forbiudher iäc hwar man honum ... pa tala meth nakan räth *SD NS* 2: 755 (1414). **2)** *väcka åtal om*. thet kiöpet, som hustrv walborg ... pa talar til otte gulsmidh *STb* 1: 344 (1482). *ib* 4: 95 (1506). ... ath thet kiöpet skal bliffua fast ... swaa ath huarkin staffan ... ellir nogan annan skal ther offtaren pa tala eptir thenne dagh *ib* 2: 161 (1486). skulle hans frender ... ey macht haffue hanom klandre eller pa thale hans lýff j nager matte *ib* 4: 95 (1505). — *med prep.* (u)pa. ... at pa thale pa sins söns dödh, som swa skammelica mörder war *STb* 3: 401 (1498). ... som ther wppa medh rette wele eller kunne patale *ib* 5: 267 (1520). — *med prep.* um. pa thala bade om löst ok fast eptir ... hennis sön *SJ* 2: 96 (1487). **3)** *göra anspråk på*. huilken kellere ... her oleff ... pa thalade *HLG* 1: 134 (1493). *STb* 3: 206, 236 (1495), 350 (1498). hustrvn giffue dragaren j mark, ok dragaren antworde hustrvn kýstan och annat, hwat hon pa thalar tet han haffuer *ib* 363 (1498). *ib* 401 (1498).

***patalan (-thalen),** *f. tilltal, anspråk*. at han ... hade ther om aldrigh pa thalen epter then dagen *STb* 4: 48 (1505).

***patena,** *f. se* **patina.**

pater noster, *f. och n. pater noster, Fader vår på latin*. et pater noster *Bir* 1: 339. for hwilka människia thässa pater noster wardha läsna hon skal aldrigh skilias widh gudh *Mecht* 332. *MP* 5: 98. han haffde sina pater noster läsit *ib* 104.

pater noster band, *n. radband, rosenkrans. NMU* 1: 110 (1434). *STb* 2: 583 (1491). *JMPs* 41.

***patina (-e),** *f.* [*Mnt.* pat(t)ine. *Ffr.* patin. *Mlat.* patinus] *ett slags ytterskodon av trä, styltsko, trätoffla; särsk. som kvinnoplagg. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 583. min hustrv hade i par patinor til kirkio *ATb* 1: 85 (1458). calopodium dii patina ok gaangokäpper *GU C 20 s.* 68. — ***patina makare** (pattina-. patine-. patyne-. -maker), *m.* [*Mnt.* pat(t)ine(n)maker] *tillverkare av patinor. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 583 *f. Se Sdw* 2: 1280. *STb* 2: 312 (1488). — *ss tillnamn.* jönis patinemaker *Skotteb* 21 (1460—61). *ib* 32 (1460—61), 64 (1461—62), 312 (1468—69). *STb* 1: 44, 73 (1476). hustru cristin patynemakares *ib* 2: 32 (1484). *ib* 136, 168 (1486), 312 (1488), 446 (1490) *o.s.v. ATb* 2: 360 (1489), 3: 11 (1493). *SSkb* 161 (1505—06). *HLG* 2: 22 (1511). — *Jfr* **patinmakare.** — ***patino mästare,** *m.*=**patina makare.** *ss tillnamn.* iöns patinomestara vant burskap *ATb* 1: 236 (1466).

***patinmakare,** *m.*=**patina makare.** *ss tillnamn. STb* 3: 80 (1493).

patriarke, *m. patriark*. patriarchar oc prophetar *JMÖ* 61.

patron (-ar. -er), *m. L.* **1)** (*skydds*)*patron, skyddshelgon. SvB* 367 (1400-t.). härra sanctus ambrosius ... thik wtuäl iak mik til patron *ib* 378 (*mot sl. av* 1400-*t.*). — sverikis patrona dagher, *den 13 juli. Jfr R. Geete, Fornsvensk bibliografi. Supplement s.* 308. daghen nesth effther alla helgie sueriges patronar dagh *GPM* 2: 129 (1511). manädagin nesth epther sswarges patrona dagh *ATb* 3: 300 (1516). *ib* 314 (1518). — sverikis patrona aptan, *den 12 juli. ATb* 3: 396 (1532). **2)** *skyddsherre, patronus över prebende. STb* 3: 366 (1498). *Jfr* **prebendo patron.**

patrona, *f. kvinnligt skyddshelgon, beskyddarinna*. min patrona jomfru [n], opuäk mina siäl som ondhnas oc fulskas j lastanna diwpe *SvB* 370 (*b. av* 1500-*t.*). sancta anna ... alla hionalagha regla oc patrona *ib* 382 (*b. av* 1500-*t.*).

***pathrängia** (*pres.* -tränger), *v. opersonl.* [*Jfr Ä. Dan.* påtrænge] *tränga, vara nödvändigt*. nöduga velia the in i stadhen, vthen sworlighe pa tränger *BSH* 5: 352 (1509).

***pathänkia** (-tänkia), *v. tänka på*. thin öron scholo wara paa tänkiandes ath höra mina böns röst *SvT* 46.

paulun (pawlwn. pafflwn. paulon. pawelwn. pauelon. *med art.* påwelwnit *STb* 5: 122 (1516)), *n. och f.* **1)** *tält*. ... thet oleff skwlle hwaffwa kallat hvstrv christin en blommo och thet hon skwlle sla syt pawelwn vth pa gärdeth *ATb* 3: 178 (1505). ... thage eder ... till vara ... och ligger engelwndhä i pafflwn ... ther nogit till fellä kan vara at görä eder onth *GPM* 2: 274 (1507). skal anderss bult förlige sig om påwelwnit *STb* 5: 122 (1516). liggia pa markenne äller wndy pawlwn

PMSkr 123. achilles laa j siith paulon *Troj* 122. *ib* 153, 165, 170.

***paunna** (*impf.* -wnthe), *v. giva, skänka, efterskänka?* ... hulke suma ... hans ... fförnögde hustru walburge pa ene mögelighet som han (*för* hon) pa wnthe och gaff i gode dannemanna nerwaren *SJ* 2: 272 (1495). *Jfr STb* 3: 235 (1495) (*återgivet ovan s. v.* **möghelikhet** 3).

pave, *m. L. påve.* thy wi haffwom thet swa förmath ... oc förwärffwath aff paffwanom *PMBref* 334 (1519). *ib.* simplitius pawe *SvT* 87. *ib* 85 *o.s.v. Jfr* **romara pave** *Sdw* 2: 264 *samt* **paves.**

***paveliker** (-liger), *adj, påvlig. påve-.* the pawelige breff *HSH* 18: 42 (1496).

***paves,** *m.* [*Mnt.* paves, pawes]=**pave.** goyus pawes *SvT* 86. cleti pawes *ib* 89. *ib* 94, 95, 96.

***pavitna,** *v. överbevisa om.* dörabrotit, som hanom appenbarlica pa vitnades, for han tet widerkendes *STb* 3: 320 (1496).

paäskia (*part. pret. n. pl.* -eskede), *v. påyrka, kräva.* ... ok hwar tijdh haffuer breffuen eller theres skel varit pa eskede latha framkoma *HLG* 1: 135 (1493).

peka (peeka. peke), *v. peka. Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 6: 38. jndigitare ... mz finger peke *GU C 20 s.* 186. — *med prep.* pa. cläriken ... hörde diefflennä höffdinga, pekandes pa hanom medh fingret sighiä ... *J Buddes b* 154. — *med prep.* til. tha sculu alle peekande til mik sighiä ... *J Buddes b* 162.

***pen** (peen), *subst. och* ***pene,** *subst.* [*Mnt.* pēne. *Lat.* poena] *straff.* förbiude wij eder at bruka eller hafwa något fiskierij ... wider wårt hyllest och nåder, och dhess peen som lagen uthwijser *Akt-Kungsådr* 20 (1463, *avskr. från* 1680-*t.*). wnder samme pene oc straff, som förscriffuit stonder *STb* 5: 313 (1520, *Kop*).

***pergament,** *se* **pärman.**

perlament (perle-. -mänt), *n. och* ***perlamente** (perle-), *n. eg. talande; ordväxling, träta, kiv.* colloquium ... idest consilium et proprie dicitur perlamänt oc räffsth *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 96. *STb* 3: 80 (1493). ath (*han*) schal ecke swa ganga j sin drvckinscap ok slaa folk pa gatan och göre vstyre och perlement *ib* 301 (1496). *ib* 4: 54, 95 (1505). fför thet han ... begynte thet perlemente pa bron och stak jespers drengh j hoffudit *ib* 5: 68 (1515).

***persika** (persica. pär-. -sicca. *pl.* -sic(c)or), *f.* [*Mnt.* persik] 1) *persikoträd, prunus persica Lin.* persica seties oc planteris aff stenommen *PMSkr* 348. *ib.* 2) *persika, persikofrukt. PMSkr* 327. moghna persicor *ib* 349. — ***persiko trä** (persic(c)o-. perscica- *GU C 20 s.* 439),=**persika** 1. *PMSkr* 327, 349.

person, *f.* 1) *person, personlighet.* i person, *personligen.* ... som han sielff j person bekendt hadhe *STb* 4: 60 (1505). — i (min) eghin person, *i egen person, personligen.* är jach nw then j myn egin person som betra schal *STb* 4: 79 (1505).

persona (*gen.* persono *SpV* 460. persone *STb* 3: 176 (1494), 5: 72 (1515). persona *SJ* 2: 212 (1492). personas *Troj* 206. *pl.* personor *PMBref* 334 (1519)), *f.* 2) *skepnad, utseende.* — *gestalt, yttre, kropp.* aiax ... som tha brwkade siig manliga j syn personas starkhet oc öffwade mang forwnderligen tyng j the resa *Troj* 206. 3) *person, personlighet.* folmer schal i sin egin persona liffz tijdh haffua ... en halffuan wyndh *SJ* 2: 212 (1492). *ib.* ... ath jach j mýn persone liffzthijdh schal haffua woldh offuer samma brwndh *STb* 3: 176 (1494). om han pa sine persone wegna wille wara til ffridz om sin dell *ib* 5: 72 (1515). 4) *person, individ, människa.* persona är skäligx naturs een oathskilikin natur ällir warilse *SpV* 388. *ib* 460. thy wastena klosther haffwer ey annor tilfälle wthsända sina personor til stwdera som annor kloster oc domkyrkior göra *PMBref* 334 (1519). *ib.* — *Jfr* **qvinkyns persona.**

personlika (-liga. -lige. personelika. personeliga. personelige. personliken *STb* 1: 200 (1479), 275 (1480). personligh *ib* 4: 41 (1504)), *adv.* [*Mnt.* person(e)lik(en)] *personligen, i egen person. SJ* 2: 122 (1488). ... ath han jnschipade iij (3) mese kopper och then fierde sagh han personlige ligge pa stekit *STb* 2: 481 (1490). *ib* 3: 216 (1495). thette for:ne sade for:de anders japsson och claus fith hördt haffue personelige aff gerdt kamps mwn *ib* 254 (1495). *GPM* 2: 17 (1506). tha her erik sporde hustrv birete sielff personlica til, thå sade hon, at ... *STb* 5: 12 (1514). *Brasks Kopieb* 24 (1518). *Vg Fornmt. I* 10: 81 (1524). *Troj* 247.

personliker (*f.obl.* -liga), *adj.* [*Mnt.* personelik] *personlig.* stridz konst lyder ey pa personlikit wärff *PMSkr* 121. priamus brwkade mang wnderligen speell then dagen j syn personliga starkhet (*multa fecit eo die rex Priamus de persona sua que quasi incredibilia facta sunt*) *Troj* 194.

pestilens vädher (-lentz-. -väder), *n. pestluft, förpestad luft. PMSkr* 140, 389.

pestilentia (-lencie), *f. pest, farsot. NMU* 1: 146 (1488). her dör fast aff pestilencie baade paa slotthet i staden och swa her i closteret *GPM* 2: 314 (1508).

petersilia (pedhersilia *HLG* 2: 25 (1511), 29 (1512). pädharsilia *Växtförteckn. fr. sl. af* 1400-*talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 6. persilia. pärsilia. percilia. percỳllia), *f. persilja.* jtem for löck oc percỳllia ij art. *Skotteb* 451 (1471, *Kämn*). *PMSkr* 338. frö aff pimpinella, senap, persilio *ib* 581. *ib* 588. — **petersilio rot** (pedersilie-. pedher sylya-. percillie-. parcillie-), *f. persiljerot. Skotteb* 410 (1466—67, *Kämn*), 441 (1469—70, *d:o*), 458 (1471—72, *d:o*). kaar til syltakaal moraröther oc pedersilie röther *Brasks Cal* 271.

pigger, *m. pigg, spets, tagg.* akarnen [s]kwla läggias pa sidona j jordena oc ey sätyas affwer ända, oc piggen skal wändas nordher *PMSkr* 345. *ib* 346. ... hwilken stempil haffwi mith j sigh en pig som gör holith mith wppa the kopar kringlonne *ib* 510. *ib* 563.

pika (-or: -orna *Prosadikter* (*Sju vise m*) 129. pigha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 53; *obl.* -ä *Uppl Lagmansdomb* 105 (1490). piga *HLG* 1: 70 (1465), 83 (1474); *STb* 1: 91 (1477); *GU C 20 s.* 500; *obl. STb* 2: 572 (1491); -o *ib* 1: 394 (1482); -anness *ib* 2: 237 (1487); -one *ib* 1: 149 (1478)), *f. L.* 1) *flicka.* the spordho at hwi pikorna gräto swa *Prosadikter* (*Sju vise m*) 129. iuuencula quigha oc wngh pigha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 53. *STb* 4: 298 (1513). — *jungfru, mö.* swa döö tw dandeman, som hon war piga, tha jak forst hade värdskap medh henne *STb* 1: 91 (1477). 2) *tjänstflicka, piga. SD NS* 2: 534 (1412, *avskr.*). per ... lägradhe hans piko *ATb* 1: 207 (1465). jomfrv ingeborgh iöns magnissons piga *HLG* 1: 70

LIBRARY
UNIVERSITY OF ILLINOIS

(1465). *ib* 83 (1474). han war barbara pigone ... engte skillogher fore hennis tienist *STb* 1: 149 (1478). *ib* 394 (1482), 2: 237 (1487), 572 (1491). *Uppl Lagmansdomb* 105 (1490). — *Jfr* **fräls-, fästa-, geta-, gildestuvu-, läre-, nykil-, nykla-, port-, saghirsko-, trägards-, thiänista-pika.** — ***piko läte** (pigho läthe), *n. flickaktigt beteende el. sätt.* puellaris ... then pigho läthe haffuer *GU C 20 s.* 500. — ***piko skämmare** (pygoskemmare), *m. flickskändare. LB* 13: 31 (*s.* 469).

piker, *m. L.* 1) *spets, udd.* — *spjut? ATb* 1: 84 (1458).

pikka, *f. Jfr* **iärn-, sten-pikka.**

***pikka?** (pika. picke), *adj.?* [*Fin.* pikku, *liten*] *ss tillnamn.* picke marit *Stock Skb* 12 (1516—17). pika maisa *ib* 71 (1517—18).

pikka (-adhe), *v. picka, klappa.* ihesu christi hiärta rördhis oc pikkadhe mz tättasta pikkan *Mecht* 183. *ib* 208. cor palpitat hiertat pikker jdkelica ok vaffrar *GU C 20 s.* 401.

pikkan, *f. pickande, klappande. Mecht* 183, 208. *Jfr* **adhro-, hiärta-pikkan.**

pil (piil(l)), *m. pil. Jfr T. Lenk, Nord. kultur XII: B s.* 138*ff.* — *koll. pilar. STb* 3: 305 (1496). v (5) faath jern smyddes til pijl *SSkb* 31 (1502). *GPM* 2: 242 (1507). viij^{c} pil *Stock Skb* 41 (1518). ij fat piill *ib.* jon fimbo iij marc för han smidde it fat jern j piil *ib* 74 (1518). *ib* 75, 77 (1518). ... for it fat jern han slog i piill *ib* 157 (1520). — Jfr **dal-, dala-, snurre-pil** *samt* **skutpil** *Sdw* 2: 404. — ***pila stikkare** (pile-. -stickere), *m.* [*Mnt.* pīlsticker] *person som (yrkesmässigt) förser pilspetsar med skaft och fan. Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 49: 303. *Stock Skb* 77 (1518). — *ss tillnamn.* niclis pilestickere *STb* 5: 193 (1518). — *Jfr* **pilstikkare.**

pil (piil. pijll), *f. salix Lin., pil, pilträd. Växtförteckn. fr. medlet af* 1400*-talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 8. *MP* 4: 150. setia book eller pijll om kyrkiegård *Kyrkohist Årsskr* 1920—21 *s.* 251 (*omkr.* 1498). — **pila os,** *n. saft av pil. Se Sdw* 2: 1280. — **pila trä** (pile-), *n. pil, pilträd. MP* 4: 150. ther som wäxer smaa säff, pileträ. äleträ *PMSkr* 207. *ib* 327. — *pilträ, virke av pil.* börk. lind. oc pila trä ärw godh til wthskyrdh *PMSkr* 349. *ib.* — *Jfr* **pilträ.**

pila, *f. pil. Jfr* **handbugha pila** *Sdw* 2: 1233.

pilagrimber (pylegrimer *GU C 20 s.* 50. *gen.* pälgrims *Skotteb* 430 (1469—70, *Kämn*)), *m. L.* 1) *resande, vandringsman, främling.* barginus ... pylegrimer ok vthlendingher *GU C 20 s.* 50. 5) *ss tillnamn.* cecilie pälgrims *Skotteb* 430 (1469—70, *Kämn*). — *Jfr* **sankte iakobs pilagrimber.** — ***pilagrima hus** (pela-), *n. härbärge för vägfarande.* hospitale ... pelagrima hws ok spetal *GU C 20 s.* 340. — **pilagrims färdh** (pele-. -grijms-), *f. L.* 2) *pilgrimsfärd. Bjärka-Säby* 358 (1384, *avskr.*). *Trolles Jb Bil* 222 (1484, *nyare avskr.*). — **pilagrims ganga** (pela-. pele-), *f.* 2) *pilgrimsfärd.* thy feste nisse dauidson wt böter, som är x mark swenska päninga, j pund wax meth messom, almosa ok pelagrims gangom ok flerom godhom gerningom *SD NS* 3: 384 (1418). ... godgärninghom, swasom är fasta läsningh, pelagrims gangor ok almosor *MP* 5: 204. — ***pilagrims ganger** (pilgrimz-), *m. pilgrimsfärd. SD NS* 2: 527 (1412). ... ok annamede han böther aff hanom och pelegrims ganger *STb* 3: 299 (1496). — **pilagrims resa** (pele-. -grimps-), *f. pilgrimsfärd.* tha han sin pelegrimps reso til sancti jacob resede *SJ* 2: 192 (1491). *STb* 4: 250 (1512). — ***pilagrims vandran** (pelagrimps-), *f. vandring, kringirrande?* ... hwar fföre thu ... hafwer hallidh härtil adams söner j wtläge oc pelagrimps wandran *JMPs* 59.

pilare, *m. Jfr* **styttepilare.**

pilli yrt, *f. Se Sdw* 2: 1280.

***pilstikkare** (-stickere), *m.* [*Mnt.* pīlsticker]= **pila stikkare.** *STb* 3: 69 (1493). *Stock Skb* 41, 75 (1518). *STb* 5: 252 (1519). — *ss tillnamn.* anders pilstickare *Stock Skb* 36 (1517). — ***pilstikkara lön** (-stickere-), *f. lön el. ersättning för skaftande av pilar. Stock Skb* 74 (1518).

pilten (pijl(l-). -theen) *m.* [*Mnt.* pīltēn] *pilskaft (av trä). Jfr E. Lidén, Ark. f. Nord. Fil.* 49: 303*f.* VI knikta ostikkade piltena *Inv cur Tynnelsö* 2 (1443). xvj tolter pijlltene *Skotteb* 111 (1462—63). *ib* 210 (1465—66). *SSkb* 81 (1504). — *koll. Skotteb* 414 (1467—68). xlvj (46) tölffter pijltheen *SSkb* 80 (1504).

pilter (-ir), *m.* 1) *pilt, gosse.* daniel, ok tre pilta mz honom (*cum tribus pueris*) *SpV* 11. 3) *tjänare. SVklE* 160 (1443). *ATb* 1: 243 (1466). gaff jac ½ marc for wanmal ... til pilthara (*för* piltana?) mic foldo *VKJ Bil* 283 (1466). mina pilta som är mit folk ok mina tiänare *MP* 4: 38. *ib* 5: 152. — *Jfr* **fräls-, kor-, nöta-, port-, ökia-pilter.**

pilträ, *n.*=**pila trä.** *PMSkr* 327.

pina, *f.* 1) *straff.* impunus ... vthan pino *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 17. lluo ... skämma rensa pyna off skrapa lidha *ib s.* 103. 2) *pina, plåga; ofta om skärselden.* for allom cristnom siälom j pinonne staddhom *Mecht* 186. *ib* 226. sidhan saa hon j pinonne ens renliffwis mans siäl *ib* 305. *ib* 306. hwadh sorg oc hiärtas ä[n]gxla thänna wsla qwinnan tha haffde aff tässe grymme syn och älffwitis pino räddhoga *JMPs* 407. — *pina, lidande.* ihesu christi pino oc hans iärtekne städhir *SkrtUppb* 388. thätta ordhit passio som är min pina *Mecht* 99. — *i kraftuttryck o.d.* gör ffor then död ok pinom han tolde ok giff mik thin wenskap *ATb* 1: 128 (1460). — *Jfr* **skärslelds-, skärsloelds-, synda-pina** *samt* **skärelds-** (*Sdw* 2: 416), **skärsleld-** (*Sdw* 2: 418), **skärslelds-** (*ib*), **äväruldspina** (*Sdw* 2: 1160). — ***pino bulle,** *m. lidandeskalk.* petrus ... drak ihesu pino bulla korsfäster *SkrtUppb* 313. *Jfr* **pino kar.** — ***pino fulder,** *adj.* (*upp*)*fylld av pina el. lidande.* thentidh thu gaar til then glädis fulla daghen, owergiffwandis then pino fulla *JMÖ* 193. — **pino kar,** *n.*=**pino bulle.** sannelika skulin j drikka mith pino kar *SkrtUppb* 313. — **pino lös,** *adj.* 2) *utan straff, ostraffad. n. adv.* impune non accedat tibi thetta skal ey hända tigh äller vidher fare pino löst *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 17 — ***pino rum** (pina rwm. *Jfr E. Noreen, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 3: 2), *n. pinorum. Su* 249. — ***pinosamber,** *adj. plågad, pinad, lidande.* passionatus stikkin ok pinosamber *GU C 20 s.* 414. — ***pino siäng,** *f. pinoläger, plågsam sjukdom.* thy scal iak senda hana i pino siäng *MPFr* 243. — **pino stadher** (pyno-), *m.* 1) *ställe varest ngn straffas eller pinas. SkrtUppb* 149. thässa wars härra ihesu christi pino städher *JMPs* 459. — ***pino vapn** (pina-. -wakn), *n. pinoredskap. SvB* 193 (*b. av* 1500*-t.*). tha han hade wigth wars härra licama, sag hon

härran ihesum christum wtandan[dhis] oppa korsseno, haffwandis mädh sigh all sin pino wakn *JMPs* 344. — ***pino virke** (pina-), *n. pinoredskap. GU C 20 s.* 7. — ***pino värker,** *m. pina, lidande. SvB* 95 (*b. av* 1500-*t.*). o härra ihesu alla pino wärkia, wärnen os aff alle sorgh oc ängxla *ib* 483 (*d:o*).

pina (pyna. *part. pret.* pinther *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 162. pinder *SvKyrkobr* 304), *v. L.* **1)** *straffa.* multatus ... slaghen pinther oc fordömdher *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 162. *ib.* **2)** *pina, plåga.* war pinder vnder þem walzmanne som hät poncius pylatus *SvKyrkobr* 304. (*?*) jaculor ... skywda oc pina *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 4 — *Jfr* **forpina** *samt* **opinter.**

pinare, *m.* **2)** *pinare, plågare, bödel.* thäntidh han sa thom alla grymmelika plaghadha ... badh han pinarana vppehalda *Prosadikter* (*Barl*) 57.

***pingiz aptan** (pingess affton), *m. L. pingstafton. Trolles Jb Bil* 256 (1500, *nyare avskr.*).

pingizdagher (pingiz- *KTb* 63 (1429). pinges- *ATb* 2: 391 (1492). pingils- *VKU* 1 (1539). pingil- *ib* 2 (1539). pingins- *GU C 20 s.* 430. pigiz- *ATb* 1: 198 (1464), 378 (1472), 2: 110 (1478), 264 (1485). piens- *Stock Skb* 301 (1524, *Skip*). pyens- *ATb* 2: 357 (1489). pinz- *STb* 4: 305 (1513). pintz- *ATb* 3: 135 (1503). pings- *ib* 156 (1504). pingx- *STb* 2: 340 (1489); *GPM* 2: 390 (1491), 9 (1502). pinx- *STb* 2: 495 (1490). pins(s)- *Trolles Jb Bil* 217 (1483, *nyare avskr.*); *Uppl Fornmt* 46: 179, 181 (1502). pyns- *SD NS* 3: 571 (1420); *GPM* 2: 400 (1500?). piis- *SvKyrkobr* 292; *ATb* 2: 199 (1483), 288 (1486). pedz- *GPM* 2: 172 (1504). *obl.* -da *STb* 2:340 (1489). -dha *Uppl Fornmt* 46: 179 (1502). -dak *ib* 181. *pl.* -dag(h)a. -daghe. *Jfr* **pingste** *samt K. G. Ljunggren, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 4: 130 *ff.*), *m. L. pingstdag.* torsdaghen näst for piensdagen *Stock Skb* 301 (1524, *Skip*). — *pingst.* andra dag pinssdagen *Trolles Jb Bil* 217 (1483, *nyare avskr.*). til pingxda nestkomendis *STb* 2: 340 (1489). effther pinsdha *Uppl Fornmt* 46: 179 (1502). til pinssdak *ib* 181 (1502). fempthe dagh pedzdagh *GPM* 2: 172 (1504). — *pl. pingstdagar, pingst.* löghirdaghin näst fore pynsdaghum *SD NS* 3: 571 (1420). nästa manodaghin for pingizdagha *KTb* 63 (1429). pentecoste ... pinginsdagha *GU C 20 s.* 430. sama dag van per hanson burskap dagh til pigizdaga *ATb* 1: 198 (1464). odhensdaghen nesth for pyensdaghe *ib* 2: 357 (1489). om annan dach pingxdaga *STb* 2: 340 (1488). — ***pingizdags aptan** (pindagx affthen), *m. pingstafton. SvKyrkobr* 298. — **pingizdagha aptan** (piginz- *ATb* 1: 217 (1461). pinx- *STb* 2: 352 (1489), 3: 285 (1496). pins- *ib* 5: 103 (1516); *Stock Skb* 156 (1520)), *m. pingstafton.* tässe xij waldo byfogotan oppa piginzdaga afton *ATb* 1: 217 (1461). — **pingizdagha dagher** (pingisdaga- *JMPs* 554. pinzghinzdagha- *SvKyrkobr* 328. piginsdagha- *SD NS* 3: 329 (1418). pigizdaga- *ATb* 2: 12 (1473). pii[n]sdaga- *AktKungsådr* 22 (1479). pikisdagha- *Vg Fornmt III* 7—8: 153 (1376). pinzdaghe- *STb* 4: 362 (1514). pynsda- *ATb* 3: 155 (1504). pinxda- *SkrtUppb* 217), *m. L. pingstdag.* vm pikisdagha dagh, nw nästh komber *Vg Fornmt III* 7—8: 153 (1376). vm pinxdadhagha thär epte vm ters tima kom thän hälghä ande *SkrtUppb* 217. *Jfr* **pingsta dagher.** — **pingizdagha höghtidh** (pinginz dagha-), *f. pingsthögtid. SvB* 28 (*omkr.* 1500). — **pingizdagha nat** (pingesdhaga- *ATb* 3: 120 (1501). pinzdage- *Stock Skb* 195 (1521)), *f. L. pingstnatt, natten närmast före pingstdagen.* han vorth opthaken medh en kuino paa pingesdhaga nath *ATb* 3: 120 (1501). — ***pingizdagha sunnodagher** (pinssz daga sonnädagh *ATb* 3: 249 (1511). piisdagha söndagh *ib* 2: 287 (1486)), *m. pingstdag.* — ***pingizdags tidh,** *f. pingsttid. Se Sdw* 2: 1280. — **pingizdagha tidh** (piensdag(h)a- *Stock Skb* 304 (1525, *Skip*). *ib* (1526, *d:o*). pinzdage- *STb* 5: 8 (1514). pynsdaga- *ib* 1: 394 (1482)), *f. L. pingsttid.* anno dominj mdxxv wijdt piensdaga tydt giorde niels scriffuere syn kemenere reginskap *Stock Skb* 304 (1525, *Skip*). — ***pingizdagha vika** (pingxdaga- *Svartb* 424 (1447); *STb* 2: 353 (1489). pinxdag(h)a- *ib* 547 (1491); *HLG* 2: 32 (1513)), *f. pingstvecka.* fredagen j pingxdaga wikuna *Svartb* 424 (1447). *Jfr* **pingsta vika.**

pingste? (pinxste), *m.?* [*Mnt.* pinxte] *pingst. Jfr K. G. Ljunggren, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 4: 136. lögerdagen nest äpter pinxsten *STb* 3: 14 (1492). — ***pingsta dagher** (pinxsta-), *m. pingstdag. ATb* 3: 224 (1509). — ***pingsta vika** (pinxste-), *f. pingstvecka. STb* 2: 353 (1489).

pinilse, *n. pina, lidande.* skälin ok pinilsin (*passio*) äru sik inbyrdis genwärdogh *SpV* 242. — **pinilsa time** (pinilsse-), *m. lidandestid.* swa haffdhe ok wors herras apostoli miken sorgh j hans pinilsse timme *MP* 3: 148.

pinliker (-lig-), *adj.* **1)** *pinsam, smärtsam.* hans ... tholomodh ... j swa hardho ärfwodhe oc pinligho lifwerne *Prosadikter* (*Barl*) 50. hans (*ɔ: Jesu*) pinliga ffängilse *JMPs* 458. — *svår, besvärlig.* han (*ɔ: Davids psaltare*) är pinligare, oc mera ärwodhe är at läsa honom än jomffru maria psaltara *JMPs* 473. — *Jfr* **pinsliker.**

***pinlikhet** (piinlikheeth *Saml* 6: 165), *f.* [*Mnt.* pînlicheit] *plåga, pina. SpV* 98, 385. hans pinlikhetir (*passiones*), som war hwnghir ok törst, mödha ok grathir *ib* 543.

pinne (pynne), *m. L. pinne.* scalare ris stegaspiäli eller pynne *GU C 20 s.* 549 (*möjl. snarast att fatta ss en ssg* **stigha pinne**). ... dragandis skiffwona wmkring mädh them pynnanom *PMSkr* 504. *Jfr* **gasa-, iärn-, kopar-pinne.** — ***pinna skor** (-skoo), *m.* clauatus ... quoddam genus calciamenti pinna skoo eller spikader skoo *GU C 20 s.* 116.

***pinsliker** (-lig-), *adj. pinsam, smärtsam, plågsam.* swa som thät pinsliga ok rygelika hemanet är mörkt ok swart *MP* 4: 203. *Jfr* **pinliker.**

***pinzil,** *m.* [*Mnt.* pinsel] *pensel.* stryk pa thet grofwa lärofftith mädh enom pinzil aff börstom *PMSkr* 545. *ib* 553.

pipa (pypa. *pl.* pypar *STb* 1: 132 (1477). pypa *HLG* 3: 114 (1528). *med art* pipanar *ib* 2: 20 (1510)), *f.* **1)** *pipa* (*ss blåsinstrument*), *flöjt. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 444*f.* **2)** *pipa, rör.* pipanar i lyktonar sythia *HLG* 2: 20 (1510). *Troj* 188. **3)** *pipa, fat för våtvaror.* v (5) pypar wiin *STb* 1: 132 (1477). ii pypa bandades *HLG* 3: 114 (1528). — *Jfr* **gul-, halm-, hul-, kopar-, orgho-, säk-, vin-, öl- pipa** *samt* **skorstens pipa** *Sdw* 2: 391. — ***pipa källa** (-kella), *f. källa vars vatten ledes ut genom rör.* the hade röffuat j (1) fiskakorg ... aff en lyten ... barn wiidh pipa kella *STb* 2: 485 (1490). — ***pipa skäg** (-skägh. -skeg(h)), *n. pipskägg. ss tillnamn.* johannes fabri pipaskegh *HLG* 1: 84

(1437). *ib* 35 (1437). ena tomp fordom pipa skägh atte *A Tb* 3: 320 (1519).

pipa, *v.* 2) *pipa. — om fågel.* pipiare pypa sicut auis *GU C 20 s.* 450.

pipar (pipper *Skotteb* 471, 474, 477 (1472—73, *Kämn*); *STb* 1:50 (1476), 360 (1482). pepar *VKJ Bil* 283 (1466); *GU C 20 s.* 449; *PMSkr* 283), *m. peppar.* 4 pund pepar *VKJ Bil* 283 (1466). jtem x öre ffore j pund pipper och j pund jngefera *Skotteb* 471 (1472—73, *Kämn*). peder olsson togh ena tunna pipper wtaff hwset wiidh wogenä *STb* 1: 50 (1476). giff honom (*ɔ: falken*) ätha ena dwffwo mädh honagh oc pepar *PMSkr* 283. *Jfr* **pudelpipar.**

pipare (pipere. piper), *m. pipare, flöjtblåsare.* item medan vy drwkcom gilleth, gaff jach her stens pypare och bombeslagaren j mark *HLG* 2: 81 (1516). *Stock Skb* 37 (1517), 74 (1518). *STb* 5: 272 (1520). — *ss tillnamn. SD NS* 2: 359 (1411, *gammal avskr.*) *Svartb* 405 (1442). jeppe pipare styreman *STb* 2: 545 (1491). hans pipers dreng *Stock Skb* 77 (1518). *ib* 78 (1518), 115, 118 (1519), 158 (1520). — *Jfr* **bälgh-, skal-, stads-, säkkia-pipare.** — ***pipara magher** (pipera-), *m. svärson till en pipare. ss tillnamn.* jönis piperamagher *StÄmb* 4 (1419). *ib* 6 (1420), 9 (1422), 11 (1424).

***piparkaka** (piper-. pipper-), *f. pepparkaka.* engin systir scal sända vt sina prouento i öll ällir i math nakrom personis ... här görs mykit a mot thy at manga systra gifua vt badhe mat oc ööll miödh mwst hwete brödh piparkaku oc annat tolikit *FOVkl* 211 (1444). ij (2) tunnar pipperkakwr *STb* 1: 354 (1482). *ib* 5: 136 (1516).

piparkomin (piperkomen *STb* 5: 202 (1518). piperkomma *Skotteb* 374 (1461—62, *Kämn*). pipper komen *STb* 1: 360 (1482). peparkomin *VKJ Bil* 283 (1466). peperkomin *STb* 5: 219 (1519). peperkomina *VKU* 47 (1546). peparkumina *ib* 55 (1549)), *m. spiskummin, cuminum cyminum Lin.* for 2 pund peparkomin gaff jac 2 öre *VKJ Bil* 283 (1466).

piparquärn (pepar-), *f. pepparkvarn. GU C 20 s.* 288, 293.

***piparsylta** (peper-), *f. en maträtt.* köp jerpar oc andra vilfogla til pepersylta, lath göma fiädren *Brasks Cal* 267.

***pipirska,** *f. Jfr* **säkkia pipirska.**

pipra (pepra. -ader), *v. peppra, inlägga med peppar. GU C 20 s.* 449.

pipra (pepra) *f. pepparrot, nasturtium armoracia Lin.* rafanum ni rätekia ok pepra *GU C 20 s.* 515. raffanus pipra *Växtförteckn. fr. sl. af* 1400*-talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 7. — *ss tillnamn? Jfr (avvikande) E. Hellquist, Xenia Lideniana* 109 (*:diminutivavledning till* pipa, *v.*). *SD* 4: 588 (1337). ingemar pipra *RP* 1: 114 (1358).

pis (pess), *n. urin. J Buddes b* 79. *Jfr* **bukka-, människio pis.**

pissa (-at), *v. mingere. PMSkr* 239.

***pisselin,** *m.* [*Ital.* pisellino, *eg. liten ärta*] *smula, grand?* sidhan the tw husin vnder capella (*ɔ: Birgittakapellet i Rom*) liggia lät han bortga medh rät forsumilse ath hvarkin iak äller annar thän nw äffter mik komber hafuer kräfia een pisselin aff thöm i thry aar *Troil* 5: 297 (1447).

***piuker** (pywker), *m.* [*Sv. Dial.* pjuk, pjukk, *om ngt kort o. knubbigt, spets, liten hög*] *ss tillnamn.* laurins pywker *RP* 2: 377 (1399).

***pita?** *f.* [*Sv. Dial.* pita] (*smal*) *dalgång? Jfr J. Sahlgren, Beiträge zur Runenkunde und nordischen Sprachwissenschaft Gustav Neckel zum 60. Geburtstag s.* 170 *ff. och (avvikande) G. Holm, Namn och bygd* 1949 *s.* 79*f. ss ortnamn.* in pito *SD* 4: 647 (1339). in pito *ib* 668 (1339).

piälter (pyelter), *m. trasa. STb* 2: 421 (1490).

***piältogher** (piel-), *adj. trasig. GU C 20 s.* 405, 557.

***piältotter,** *adj.* = **piältogher.** llascinia ... reffuet oc piältoth clädhe ok clädis folla *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 58.

plag (plagh) *n. klädesplagg.* indumentum plagh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 23. jndumen ... plagh *ib s.* 24. josep tha han gik i stadhen tha haffde han almogens plag oppaa sigh *ib.*

plagha (plaga), *f. L.* 3) *av Gud sänd straffdom, ss straff el. prövning sänd plåga. — farsot.* her olaff ... som nyligan i nest forlidna plago dödh bleff *STb* 1: 8 (1475). *SvB* 186 (*senare h. av* 1400*-t.*). sanctus gregorius giordhe tässa ... böner ... fför ena plagho som gik offwer rom *ib* 180 (*omkr.* 1520). 4) *lidande, plåga.* aldra wäghna saar oc blanadher oc trwtmandhe plagha *SkrtUppb* 317. tha tok han sik wppa ena stora plagho *ib* 415. — *Jfr* **humblo plagha** *Sdw* 1: 519. — ***plagho mästare,** *m. plågare, plågoande. SpV* 233.

plagha (plaga. -adhe), *v.* 4) *plåga, pina, — hemsöka.* mot jnne greslighe plagho som plagadhe grymligha romarana *SvB* 186 (*senare h. av* 1400*-t.*).

plana, *v. Jfr* **af-, ut-plana** *samt* **oplanadher.**

***planera,** *v.* [*Mnt.* planēren] *utjämna, utplatta.* then södhen (*ɔ: tvålmassan*) lät pa eth bord som haffwer karma wmkringh seg, oc planera affwan wppa *PMSkr* 410.

***planet** (planeeth *GU C 20 s.* 454), *n. planet.* the ... besagho hymmelin oc planeta gang *Prosadikter* (*Barl*) 12. äpter thy jak befinder j himmelsens oc planetana skipilsom *ib.* solen oc maanen oc annor himmelsligen planet *SkrtUppb* 146. sool oc mane, stiernor oc planet *ib* 150. *Fallen ur Prosadikter liksom följande sammansättning kunna även föras till* **planeta** *el.* **planete** (*se Sdw* 2: 207). — ***planeta mästare,** *m. astrolog. Prosadikter* (*Barl*) 21.

planilse, *n.pl. el. f. utplånande, radering.* än the (*ɔ: breven*) kundo befynnas i nogra motto fforwendh antige meth planilsse eller scriffwilsse sidhan the wordo fförst aff nyo scriffwen ok ordinerat *SJ* 2: 319 (1472). *Jfr* **afplanilse.**

planka (*pl.* -or. plancker *STb* 2: 216 (1487)), *f. planka.* palus ... paale ok planka *GU C 20 s.* 402. — *pl. plank. stängsel av plankor.* ath hans wlff scal göre kalgarden pa malmen swa godh medh plancker, som han hanom annamede *STb* 2: 216 (1487). — *plankverk. ss befästning.* murana waro aff clarasta gul, alla plankor oc wärna aff dyrasta stenom *Prosadikter* (*Barl*) 80. stadhin är starkir mz mwrom, tornom ok plankom *SpV* 586.

planka (-ader), *v. L. omgiva med skyddande plankverk, befästa med plankverk.* menio ... planka oc tilreedha *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 133. meniatus ... plankader bygdher oc ympnogher *ib.*

planta, *f. planta. SpV* 20.

planta (blantha *GU C 20 s.* 404), *v.* 1) *planta, plantera.* sero ... ssaa oc plantha ... consero ... plantha *GU C 20 s.* 572. *SpV* 21. — *nedsätta, nedgräva* (*påle o.d.*). pangere ... paala ok blantha

(*trol. hörfel för* plantha; *jfr Cathol.: jnuenitur etiam pango pro palum figere vel plantare*) *GU C 20 s.* 404. — *Jfr* **inplanta.**

***plantan,** *f. planterande.* con[si]cio ... planthan *GU C 20 s.* 572.

plantare? *m. planterare.* olitor ... kaaldragore ok plantare ok dyngio dragare *GU C 20 s.* 379 (*möjl. snarast att fatta ss en ssg* **kalplantare**).

plantera (-adhe. -adher), *v.* **1)** *planta, plantera* (*växt, frö o.d.*). *eg. o. bildl. SpV* 20, 21. hionalagx liffs blomstir planteras ok framfödhis enkannelikast a trätighinde areno *ib* 347. til en godhan bonda ... tilhöre ... wita hwath som tyänar saa äller plantera j hwaryom stadhenom *PMSkr* 194. xv dagha äfther winthren skal jngen wis akerman saa ärya äller planthera nokor trä *ib* 199. *ib* 310, 312, 314, 315 *o.s.v.* **2)** *plantera, förse med växter.* ... ok planteradhe jak wingardhin soreth *SpV* 20. wjngardhen när han är wngher och rwmpth panteradher *PMSkr* 315. *ib* 324.

***planteran,** *f. planterande.* rosinna planteran (*plantatio rosæ*) är the hälghe siälinna omskipte *SpV* 20. *ib* 21. ath man wille lätha flere (*o: grenar*) wäxa til ath affskära framdelis til planteran j the andro aareno *PMSkr* 312.

***planterande,** *n. Jfr* **träplanterande.**

***planterilse,** *n. pl.* j förstо plantherilsommen (*i en vingård*) är haffwandis största rökth oc athwakth *PMSkr* 312.

***plantering,** *f. planterande.* rosennas plantheringh (*plantatio*) i ierico *JMÖ* 144. *PMSkr* 325.

***planterning,** *f. planterande. bildl.* synda bätringh är syndena nederffal ... hymerikis planterningh *JMPs* 306.

plaster (plaaster *STb* 1: 397 (1482). plosther *JMÖ* 139), *n. plåster. STb* 4: 51 (1505). o sancta birgitta ... thu samman blandadhe syndogha folkeno syndabättringennas plosther (*confecisti ... emplastrum penitencie*) *JMÖ* 139. *Jfr* **träplaster** *samt* **läkeplaster** *Sdw* 1: 798.

***plasterilse,** *f.* tridye jmpilsen är görandis tha trän löpnas barken takandis oc skärandis firakanth wm kringh thär nokor knoppa sither pa träno oc swa lika storth aff barkenom flaa aff the andro träno oc strax fälle then barken mädh knopponne j samma stadhen oc kallas en plasterilse *PMSkr* 326.

plastra (plaastra), *v.* **2)** *behandla med smörja el. salva, smörja, plåstra.* delino ... slätha dräpo plaastra ok plaastran affstryka *GU C* 20 *s.* 173. *PMSkr* 326, 327. swep järnith j eno stykke aff getaskin ... oc sidhan plastra en linnen klwth thär wtan wm kringh mädh leer wäl tyokth *ib* 429. **3)** *rappa, putsa.* item ... gaff jach mattis mwremestare, for han ... plaastra[t]h stwgen *HLG* 2: 60 (1517). — *Jfr* **mällomplastra.**

***plastran** (plaastran), *f. smörja, salva.* delino ... slätha dräpo plaastra ok plaastran affstryka *GU C 20 s.* 173.

***plastring** (plostringh), *f.* = **plastran.** linitura p p hwit lymbningh och plostringh *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 89.

plat, *adv. alldeles, helt och hållet.* tha arffuingen gielden hörde, gik han plat aff och widerzade bade arff och gieldh *STb* 2: 610 (1492). pa hans larenssons wegna som plat pa sänghen ligger *SJ* 2: 239 (1493). the ware bade offuer sich drvchne, swa ath schipperen lagh plat liggiende pa ghatan *STb* 3: 131 (1493). *ib* 293 (1496). schulle alt thera mellen ware plat offuerthalit *ib* 4: 10 (1504). huilket ... peÿter ... kende sigh plat altzamantz annameth haffue *ib* 91 (1505). *ib* 92 (1505). the skole garden haffua j theris liffs tijdh ... ok epter begges theris dödh plat til gillet *ib* 98 (1505). ath hon haffuer sigh plat medh thöm jngiffuit jn til thöm j sin lÿffs tijdh *ib* 117 (1506). *ib* 263 (1512). — *platt, alls. med följ. negation.* stadin är henne nw plath inthet skyllig *Stock Skb* 297 (1513, *Skip*). — *med föreg. negation.* han ... wiste jnthe plath aff them som jnne wid staden lago *Troj* 27.

plata (plaatha *GU C 20 s.* 41. plåttha *Troj* 130. *pl.* blator *Inv cur Tynnelsö* 1), *f.* **1)** *plåt, bröstharnesk. Jfr Hj. Falk, Altnordische Waffenkunde* 182 *f.* II blator ferdugha *Inv cur Tynnelsö* 1. *Troj* 130. — *ss tillnamn.* clauus plata *NMU* 1: 117 (1440). **2)** *lapp.* assumentum ... plaatha marci 2° *GU C 20 s.* 41. — *Jfr* **hiälmplata.** — **plato skärf** (plaata-), *n. en av de metallskivor el. plåtar varav brösthamesket var sammansatt.* hamus plaataskärff ok footh angil *GU C 20 s.* 327. — ***plato slaghare** (plate-. -slägere. -slager), *m.* [*Mnt. platensleger. Fdan.* pladeslager, platenslager] *harneskmakare. ss tillnamn.* hans platoslager *StÄmb* 6 (1420). oleff plateslägere *Skotteb* 406 (1466—67, *Kämn*).

plata (-ader), *v. lappa.* pictacium ... breuis epistola et modica ... vnde pictaciatus ... platader *GU C 20 s.* 444. peder mwremestare ii höre, för han platare (*fel för* platade) i larens andres hws *HLG* 2: 136 (1525).

***plater,** *m. Jfr* **skoplater.**

***platter,** *adj.* [*Mnt.* plat] *platt.* en kista medh plat lok *ATb* 1: 227 (1456?).

platz (plass:-e[r]), *m. plats, ställe.* slike plasse[r] [wt]försedde ffull[eliga till] selskapsins handels behoff *STb* 5: 311 (1520, *Kop*).

platz (plaz. plas. plass), *n.* **1)** *vedermöda, obehag, svårighet.* j plass och bedröffuilse *STb* 4: 51 (1505). ok en skal jak haffua plass at iak kan faa swa mykkit höö faalt swa som jak kan hielpa ffädh fram med *GPM* 2: 290 (1508). ... hadom wij plass fför en wij komom them aff clostreth och i eder tienisth *ib* 2: 328 (1509). — mädh platz, *med svårighet, med nöd.* hwicket iach haffuer med stort platz kommeth them til at ... *GPM* 2: 330 (1509). mädh plas oc mödho *JMPs* 468. **2)** *oro, oväsen, gräl.* dragaren skal ok sättia borghan, som platzet forst begyntes aff *STb* 2: 89 (1485). *ib* 148 (1486). oppa thet at ekke platz eller twedrect skal skee her inne i staden *HSH* 18: 116 (1497). — *bråk, trakasseri.* .. fore minä stora nödh ok skada, som jak hafde for dauidhz plaz *FMU* 4: 83 (*omkr.* 1455).

platza (plass(z)e. *impf.* plazade *ATb* 1: 135 (1460)), *v. L.* **1)** *oroa.* forbiudher iach alle ... olaff knwtsson her emoth paa persone äller godz ... at hindra äller hindra lathä, mödhä, plassze äller i nok[er?] motthä ofor[re?]tthä *NMU* 1: 159 (1509). — *med prep.* mädh. tha han swa plazade medh magnus skaak ällir sla ällir fegda hanum *ATb* 1: 135 (1460). **2)** *väcka tvist om?* noghen ... som ffornempde tompth vylde klandhre eller plasse *KTb* 119 (1523). — *med prep.* pa. forbiudher jach alle hoo the hälsst äre ... emoth thenne myn dom ath

hindhra plassze pa forne jordh *ATb* 3: 234 (1510).

***pleting,** *f.* [*Jfr Mnt.* pleteren, *prata, snattra*] *prat?* swa at the sig emellom monge hande disputacie oc pletinge ther utdrage *HSH* 16: 25 (1526).

plikt, *f. och n.* (*Mecht.* 161) *L.* 1) *disciplina, ordning, tukt.* spiritualis disciplina thz är andelikit plikt *Mecht* 161. 2) *tukt, tuktan, näpst. — bot, penitens, späkning.* huat siger tu aff thöm som staa j plikt fore openbara synder *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 196. — *straff.* wiid riksens hämpd ok plikt *Svartb* (*Skokl*) 529 (1477). — *Jfr* **lima plikt.**

***plikt,** *f.* [*Mnt.* plicht] *plikt, täckt utrymme i för el. akter på för övrigt öppen farkost. Jfr:* han lagh ffram j badzplicthene och soff *STb* 4: 210 (1511).

plikta, *v. tukta, näpsa.* i thesse stridhene (*ɔ: mot skörlevnad*) kan engen bätir winna: vtan han fly all til fälle, oc plictar idkelika sin krop *Hel män* 134. — **plikta sik,** 2) *förplikta sig, förbinda sig. — part. pret. ss adj. pliktig, skyldig.* skal niclis ... ffförnoie niclis anderssson sin fulle ffrackt, som han honum plicthet är *STb* 4: 193 (1511). — **plikta sik til,** *förplikta sig, förbinda sig.* vi vilia plikta os til ath swara ther til til rätta *ATb* 1: 352 (1471). — *Jfr* **be-, tilplikta** *samt* **opliktadher.**

***pliktan,** *f. Jfr* **bepliktan.**

***pliktlika,** *adv. Jfr* **opliktelika** *Sdw* 2: 167.

pliktliker, *adj. Jfr* **oplikteliker** *Sdw* 2: 167.

pliktning, *f. Jfr* **forpliktning.**

pliktogher (plichtogh *SJ* 2: 244 (1504). plictigh *Stock Skb* 306 (1530—33, *Skip*). plichtik (*f.*) *STb* 4: 89 (1505). plittoger *KTb* 115 (1393)), *adj. L.* 1) *pliktig, skyldig* (*att göra el. giva*). *JämtlDipl* 141 (1389). tha forma iak oc gither ey til fullo takkat oc han (*ɔ: Jesus*) loffuat oc ärath som iak plittoger oc werdskylduger er *KTb* 115 (1393). the sextio (60) marcker som ... jenis geeth war henne pliktogher *SJ* 2: 30 (1477). hustrv margit är plichtik at sware til all gieldh *STb* 4: 89 (1505). *Stock Skb* 306 (1530—33, *Skip*). 2) *skyldig* (*till straff*), *hemfallen.* wi äre alle pliktoge dö *Gers Ars* 4. thy äru all barnen mz adam plictoge til syndh ok pyno *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 190. 5) *berättigad.* hwat cristoffer pa jomfrw birgitte forscrifne kostwer tha är han plichtogh fult haffua i gen hwat han vtlegger i alle matte *SJ* 2: 244 (1504). 6) *tillkommande ngn ss plikt el. pant.* tha skwla the bätre ţingen wara pliktoge skiparenom swa ath köpmannen ma ey sälya them för än skiparen är betaladher *PMSkr* 38. — *Jfr* **be-, for-, til-pliktogher.**

***pliktoghet** (pligtigheett), *f.* [*Ä. Dan.* pligtighed] *förpliktelse.* mellen konungen och almogen är ehn inbyrdeligen pligtigheett *PMSkr* 681 (*avskr.*).

***pliteri,** *n.* [*Jfr Sv. Dial.* plita, *skära i smulor, syssla med ngt besvärligt, arbeta ivrigt*] *krångligt el. besvärligt arbete?* vi haffue dock hört ath för:de prebende är behindtrat aff doctor zetseldo i room oc ville swadant pliterij till ewentyrss mere koste än prebenden kwnne ränthe *HSH* 14: 80 (1525? *Brask*).

ploghbilder (*ack.* plogbiil *SpV* 49), *m. plogbill.* ... hedningana, hwilke ... waro the mz enghom lästins plogbiil, thz är gudhelikom kännedom brwkadhe *SpV* 49. *Jfr* **plogs bilder.**

plogher, *m.L.* — ***plogs bilder** (*ack.* plogxbil *ATb* 2: 302 (1486)), *m. plogbill. Jfr* **ploghbilder.**

plokka (-adhe. -adher. plukka. ploka: **-es** *PMSkr* 257), *v.L.* 1) *plocka, rycka* (*av; hår el. skägg*). hans wärdogha skäk wart plukkat oc hardraghit *Mecht* 191. *SkrtUppb* 281. han ... wardh swa omögelica kinpustadhar hardraghin oc plukkadher ii sit skäg *ib* 295. 2) *plocka, genom plockande beröva fjädrarna.* plokes alla fyädrana aff hoffdeno oc wndhy wingommen *PMSkr* 257. 4) *plocka, slita, plundra.* han rijcktas medh thett han plockar aff almogen *PMSkr* 675 (*avskr.*). *ib* 694 (*avskr.*). 5) *hacka.* ploccada fincher *Brasks Matordn* 6. *Se under* **finke** *el.* **finker** *s.* 157. — ***plokka sik,** *plocka sig, avlägsna fjädrar, ohyra o.d. om fågel. PMSkr* 257. tha gither ey höken skitith oc ... altid plokkar sigh bak mädh näbbenom *ib* 274. — *Jfr* **afplokka** *samt* **o-, smaplokkadher.**

***plokkeri** (pluckeri. pluckari. plokrÿ), *n. småplock, småsaker.* wistes per olsson ... aff by ffor pluckeri, han hade stulith *STb* 2: 187 (1487). *ib.* til färsk math och anneth smat plockerij *BSH* 5: 190 (1507). her hans sigurdi för löff och gräs, bägharemesa och lius och annath plokrÿ *HLG* 2: 21 (1511).

ploma, *f. och* ***plomon** (plommon), *n. plommon,* krikon oc plomon *PMSkr* 341. plomona trä plantheras aff stenommen som ärw jnwertis j plommonen *ib.* — ***plomo trä,** *n. plommonträd. Växtförteckn. fr. medlet av* 1400*-talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 8. — ***plomona trä,** *n. plommonträd. PMSkr* 341.

***plugger** (plug), *m.* [*Mnt.* plugge, pluk] *plugg, tapp.* boris eth hol wppe mith j bolen oc slaas thär jn en plwg aff rotenne giordher *PMSkr* 343. *Jfr* **träplugger.**

plukka, *se* **plokka.**

***plump?** *subst.? ss tillnamn. Jfr E. Hellquist, Xenia Lideniana* 101.

plumpa (-ade), *v.* [*Ä. Dan.* plumpe] *blanda, förfalska.* ath the ecke hade plumpat eller fa[l]skat theris vÿn, gubijn eller pöÿtho jngutith j rÿnszke vÿneth *STb* 4: 140 (1506). — *förfalska* (*räkenskap o.d.*). thet han ... aldreg skreff nygian räkinskap pa arghet ellir plumpade nokon tidh i sina dagha *ATb* 2: 126 (1478). at han aldregh falskade räkinskap ellir plumpade nokon tidh *ib* 146 (1479). — *Jfr* **oplumpadher.**

***plundervara,** *f.* [*Mnt.* plunderware] *småsaker, kram.* swa maghen j kräffya herr anders ... säyandis honom thet ath betala han oss ekke swa fwlth oc wiktogth gwl j gen ... tha skal han wäntha segh eth bantz breff ... oc taken thär före jnga andra plwndherwaro äller betalningh *PMBref* 301 (1508).

plägha (plegha *STb* 1: 72 (1476). plega *ib* 14 (1475), 354, 355 (1482), 3: 174 (1494). *impf.* pläghodhe *SkrtUppb* 350. *part. pret. n.* pläghath *PMBref* 317 (1512). plägath *GU C 20 s.* 93. *imperat.* pläga *ATb* 1: 128 (1460). *refl. pres.* pläghas *SD NS* 3: 448 (1419). plägas *PMSkr* 457), *v. L.* 1) *taga sig av, behandla, vårda, betjäna, förpläga. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 574. 2) *betjäna med, giva, lämna, överlåta.* the wildo plägha äre oc rät alla the ther med nagen rät kunde tiltal til them hawa *Reuterdahl Kyrkohist III* 2: 535 (1436). gak opp i radzstuguna ok pläga mik

rät og gör rät for tig *ATb* 1: 128 (1460). tha staar jach än nw her ... ok vill plega honom alth thet rett är ok lagin giffua *STb* 1: 14 (1475). *ib* 72 (1476), 354, 355 (1482), 3: 174 (1494). **4)** *befatta sig med, utöva, bruka.* (*Djävulen säger:*) hor oc elskoga må thu plägha oc gör ey thinom likama trägha *Fornvännen* 1949 *s.* 326 (*väggmålning i Vendels kyrka* 1451). **5)** *bruka nyttja.* stryks järn mädh honom (*ɔ:* adamas) tha wändis thet til himmelstiärnonna som arturus kallas, oc plägas j compas *PMSkr* 457. emetrem är en dyr sten mädh manga liter som pläghas til ath brwka spoker *ib* 473. **7)** *bruka, pläga, hava för sed. med inf. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 271, 729. en brodher hulken som hwan dagh pläghodhe läso äffter otasanghen *SkrtUppb* 350. när ärandit kombir hith tha wil jak förspöryas wm remedium thär til, possessor male fidej etcra thet är (*för* havir?) jw pläghath hyälpa *PMBref* 317 (1512). — *part. pret. ss adj. sedvanlig, övlig.* celeuma ... alla handa rop geremie LVIII nequaquam calcator we solitum celeuma cantabit vinbära stötare han skal ey ropa plägath rop *GU C 20 s.* 93. — *refl.* **pläghas,** *pläga. med pass. inf.* oc sigx at vppa thöm pläghas saas siex thyni korn *SD NS* 3: 448 (1419). — *Jfr* **välpläghadher.**

pläghan, *f. Jfr* **välpläghan.**

***pläghare,** *m. utövare.* wkirkarla ... hörrari pläghare *SvKyrkobr* 354.

pläghsidher (-sider. plegsiidh. plechsidh), *m. plägsed.* jtem bör honum (*ɔ: klockaren*) oc klädha ok affklädha högha altaret ... tha täss pläghsider är *ÅK* 59. samma dagh sades, tet dragere hustrvn bliffue j theris embete än nw ith aar epter gambel plechsidh *STb* 3: 267 (1496). *ib* 447 (1499). *StÄmb* 152 (1504). *STb* 4: 94 (1505), 5: 209 (1519).

plätter (pletter), *m. fläck.* gud gaffue ath jach hade ecke thenna plettin *STb* 1: 265 (1480).

plöghia (plöya), *v. L. plöja.* til ath äria oc plöya haffwes oxa *PMSkr* 196.

plöghia, *f. Jfr* **aplöghia.**

***podaker,** *subst.* [*Lat.* podagra. *Mnt.* podager] *podager, fotgikt.* the thet (*ɔ: vattnet*) drikka faa podaker *PMSkr* 209.

***podangel,** *subst.* [*Jfr Mnt.* podagel] = **podaker.** *PMSkr* 275.

***poet** (*pl.* **-er**), *m. och* **poeta** (*gen. med art.* **poethans** *SpV* 303), *m.* [*Lat.* poëta] *poet, skald.* äptir poethans ordh *SpV* 303. ssa plege poeterne löffwas *PMSkr* 684 (*avskr.*).

***poika** (*obl.* **pöyca** *ATb* 1: 31 (1455). *med art.* **poyken** *Skotteb* 464 (1471—72, *Kämn*)), *m.* [*Fin.* poika] *pojke, gosse.* at han hardrogh lafrins pöyca *ATb* 1: 31 (1455). — *ss tillnamn?* jtem gaff iak heyke poyken iiij mark *Skotteb* 464 (1471—72, *Kämn*). — *Jfr:* niles rungon poyca *FMU* 4: 314 (1459). — *Jfr* **skinnara poika** *Sdw* 2: 1297.

***pokka,** *v. Jfr* **utpokka** *Sdw* 2: 884.

pokkor (pocker), *f. pl. koppor; syfilis. Se Sdw* 2: 1280 *f.* (*drängen*) ligger aff the pocker *GPM* 2: 412 (1502). — ***pokko läkiare** (pocke-. poke-), *m.* [*Ä.Dan.* pokkelæge. *Jfr Mnt.* pockenarste] *person som behandlar »pockor».* nar pockelekeren haffuer giort per monson ... ferdug *STb* 5: 77 (1515). — *ss tillnamn.* dirik pockeläker *STb* 4: 346 (1514). *Stock Skb* 174 (1521—22), 253 (1525—26).

***poliera,** *v.* [*Mnt.* pollēren] *polera.* en fagher sten hwilken ma slipas oc polieras *PMSkr* 526.

polleia, *f. poleja, mentha pulegium.* — ***polleio qvister** (pwlleyo-), *m. PMSkr* 256.

polver, *se* **pulver.**

polöx (pulögx *ATb* 1: 214 (1465). **polyxe** *Scr. rer. svec. III* 2: 267; **-yxen** *STb* 2: 321 (1489). **pulöxe** *ATb* 1: 210 (1465), 286 (1468). **pool yxsse** *ib* 3: 158 (1504). *pl.* **polyxer** *STb* 3: 305 (1496). *ack.* **polyxe** *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* VII *c.* 14.), *f. pålyxa. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 2: 636 *och M. T. Löfvenberg, Contributions to Middle English Lexicography and Etymology* 52. swa fik annan broderen ena pulöxe oc annar ena hand öxe *ATb* 1: 210 (1465). ath han ey slogh bryggessan medh polyxen *STb* 2: 321 (1489). — **polöxa nakke,** *m. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 2: 637. — ***polöxa ände** (-ijxe-), *m.* then skath ssom the skulle geffwa koningh hanss ... then vilie the ssielffwe bera honom ffram i spywtz stangena och pol ijxe ändhan *GPM* 2: 205 (1506).

***pomers,** *n.?* [*Mnt.* pomes. *Lat.* pumex] *pimpsten.* så ständer then wäskan i bergzgruffuone några måneder, och warder törkat hardh som ett sinder eller pomers *PMSkr* 648 (*avskr.*).

***pomersker,** *adj. pommersk. RK* 2: 7357.

***pomeza** (-iza), *f.* [*Mnt.* pomes. *Ital.* pomice. *Lat.* pumex] *pimpsten.* pumex ... pomeza *GU C 20 s.* 502. pumicellus lithin pomiza *ib.*

***pomizera,** *v.* [*Jfr Mnt.* pomessen. *Ital.* pomiciare] *gnida el. behandla med pimpsten.* pumittare pomizera *GU C 20 s.* 502.

***popele,** *f.?* [*Fdan.* poppele. *Mnt.* popele, poppele] *althæa officinalis Lin. Se Sdw* 2: 1281.

***popeleon,** *subst.* [*Jfr Mnt.* poppeleone, *poppel.* papuleonensalve] *unguentum populi, poppelsalva.* popeleon, en bysse med *Ant. av E. Hildebrand i handling 268 i Stockholms stadsarkiv.*

***popelträ** (popil-. popul-), *n.* [*Jfr Mnt.* poppelenbōm. *Lat.* populus] populus populträ *Växtförteckn. fr. medlet af* 1400-*talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd* 3 *nr* 14 *s.* 7. *GU C 20 s.* 468.

pors (paarss), *m.L. pors, myrica gale Lin.* affrad 30 händher pors, 1 bastakippa *VKJ* 257 (1447). mirtus ti paarss *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 146.

***porsfrö** (-fröö), *n. porsfrö. PMSkr* 228.

porskiär (paarss kär), *n. L. kärr där det växer pors. GU C 20* (*hand 2*) *s.* 145.

***porsknoppa,** *f. porsknopp. PMSkr* 357.

***porsöl** (porzöll *ATb* 1: 322 (1470)), *n. porsöl. ss tillnamn.* laueres porsöl *ATb* 1: 4 (1451). *ib* 2, 3 (1451), 5 (1452), 63 (1456), 322 (1470), 2: 329 (1488).

***port,** *n. port.* item j porthet iii pund korn *HLG* 3: 110 (1529). item honom, som mwradhe nedana oc bötte portidh *VKU* 68 (1553).

portanär (-ner), *m. portvakt. Arnell Brask Bi*1 7. — *ss tillnamn.* hemmingh portaner *SSkb* 96 (1503—04).

portare? *m. Artikeln Sdw* 2: 211 *torde böra utgå; jfr under* **pottare.**

porter (*gen.* **potzs** *KTb* 63 (1429). *ack.* **pord** *StÄmb* 80 (1465), 88 (1470)), *m. port.* widh norra porth *SD NS* 3: 266 (1417). tyll then yterste pord *StÄmb* 80 (1465). then gatabodh vijdh torgit ligger östan portzsins ingangh *SJ* 2: 202 (1492). o maria ... thu äst äwärdelika konungxsens tillwk-

ter porter *JMÖ* 87. aff tässa hälffwitis modhers knä lim älla porth wtgik swa stor slemheth oc ondh lwkth *JMPs* 244. — *Jfr* **port** *samt* **iärn-, kalgards-, lön-, skiut-, stads-, talu-, trägards-, värulds-, yrtagards-porter** *samt* **abadisso-** (*Sdw* 2: 1187), **er-** (*Sdw* 1: 227), **radhstovu-** (*Sdw* 2: 240), **vatn- porter** (*Sdw* 2: 939). — ***porta görare,** *m.* jmportitor ... qui portas facit portha görare *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 16 — ***porta iärn,** *n. dörrhake till port? HLG* 2: 69 (1520). — ***porta las** (porte laass), *n. portlås. Stock Skb* 42 (1518). *Jfr* **portlas.** — ***porta tal** (-taal), *n. samtal i* (*kloster*)*porten.* enkte porta taal kan liknas widher thz talet, som katerina haffde mz hymerikis drotnigh marie *Lg* 3: 442.

***portganger** (*ack.* -gangk *SJ* 2: 187 (1491)), *m. portgång. STb* 3: 401, 404 (1498). är hustrv margit til sagt j sten jn til oleff michelsson j hans mwr fore port gangen han formẏnskade fore for:ne hustrv margit *ib* 4: 126 (1506). *ib* 264 (1512).

porthaki, *m. porthake. HLG* 2: 57, 59 (1517).

***porthvalf,** *n. portvalv.* the camera offuan pa oleff anderssons port hwalff *SJ* 2: 136 (1489).

***portiärn** (-jern. -iarn), *n.*=**porta iärn.** *Stock Skb* 41 (1518). *VKU* 147 (1547—49).

***portlas** (-laas(s)), *n. portlås.* ith porth laas met hamar oc laas *Skotteb* 117 (1462—63?). *HLG* 2: 55 (1516), 57, 61 (1517), 69 (1520), 70 (1521). *Stock Skb* 38 (1517). *Jfr* **porta las.**

***portlidher,** *n. skjul försett med port.* ingredh ... panssättha ... ssin källare och källare rwm och porth lydher *ATb* 3: 202 (1507).

***portnykil** (porthnikil *HLG* 2: 25 (1511)), *m. portnyckel.* mikel remars maagh skall haffua porth nycklane til valborga messo *STb* 1: 120 (1477). *ib* 243 (1480). thil jnra södra torn, the som port nẏclana haffua *StÄmb* 166 (1508), 181 (1513). *Hist. Tidskr.* 1: 401 (1509).

***portpika** (-piga), *f.* [*Ä. Dan.* portepige] *flicka som tjänstgör som portvakt. VKU* 24 (1541).

***portpilter** (poortpilth *HSH* 18: 252 (1524? *Brask*)), *m. pojke som tjänstgör som portvakt.* tha thykker oss äptirscriffna ärffuodhis folk oc ämbitzmän widhertorfftelike wara ... en systra portpilth ... en brödhra portpilt *SVklE* 161 (1443). *Fyra handl rör Vkl* 292.

***portqvinna,** *f. portvakterska. VKU* 53 (1548), 65 (1552).

***portringer,** *m. portkläpp. HLG* 2: 61 (1517).

***portruka** (pl. -ruker), *f. portmånglerska. Jfr E. Lidén, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 1: 71 *ff.* at the hökerskor, mongerskor och portruker skole ingen makt haffue ... meth theris hantheren huarke j portin eller pa bron *STb* 4: 320 (1513).

***portrum** (-romit *ATb* 2: 31 (1474)), *n. portutrymme.* bade skulle the bliffwa vidh portrwmit bade til sin väg til dödhra dagha *ATb* 2: 135 (1479). *STb* 3: 135 (1493). *SJ* 2: 246 (1493).

***port räyden,** *subst.* [*Mht.* porraye] *växten borrago officinalis Lin. Jfr O. Gertz, Meijerbergs ark. f. sv. ordforskn.* 6: 108. augustus ... ffly huith kaall och port räyden *LB* 478.

***portstolpe,** *m. portstolpe. ATb* 2: 368 (1490).

portstova (-stuffwen. -stuen), *f. portstuga, vid slottsporten befintlig byggnad.* ... att sittie ther för rättha i portstuffwen *FMU* 4: 461 (1476, *avskr.*). en karl ... hade slagit en karl i portstuen her pa slothet *STb* 5: 201 (1518).

portsystir, *f. klostersyster som tjänstgör såsom portvakterska. Mecht* 294.

***porttorn,** *n. porttorn.* nyklane til porttornen *StÄmb* 203 (1522).

posi (pusi), *m. påse* hon tok pusan och slo peningane i birgitta sköth *ATb* 1: 286 (1468).

poster, *m.* [*Mnt.* post] **2)** *vattenpost, pump.* at legge postar i iordena för vatn trong som i lincöpingh etc. *HSH* 13: 114 (1524, *Brask*).

***postolons gyllene** (-gillene), *m.*=**postulatus.** thwa sara nobella och en postolons gillene *ATb* 2: 259 (1485).

***postulatsker** (poststelasker), *adj.* [*Mnt.* postulatisch] *i uttr.* postulatsker gyllene=**postulatus.** xxvj poststelaske gyldene *Skotteb* 2 (1460).

***postulatus,** *m.* [*Fdan.* postelats] *guldmynt* (*av sämre halt*), *urspr.* (1440) *präglat av postulatus Rudolf av Utrecht, sedermera även av andra kyrkliga furstar.* vij (7) wngherska gyllena, iij (3) postulatus, en rensk gyllenä *STb* 1: 24 (1475). engin postulatus skal her gaa meer i riket än for vij (7) öre *ib* 378 (1482). *STb* 2: 590 (1491). en godh postulatus for j marck *ib* 3: 10 (1492).

***postulatusgyllene** (postulatis-. -gyllenä. -gyllane.), *m.* [*Mnt.* postulatusgulden]=**postulatus.** *Skotteb* 120 (1462—63). *STb* 1: 28 (1475), 4: 355 (1514).

postulera, *v. begära, kalla* (*till kyrkligt ämbete någon som för att erhålla det behöver dispens från ett kanoniskt hinder*). bidiom wij eder kiärlika, at j han till ärkiebiskop takijn och postulerin *Lindblom Äbval* 5 (1432).

***potgiutare** (pwt-. -gytare), *m.* [*Mnt.* potgēter] *grytgjutare. ss tillnamn. STb* 4: 274 (1512). *HLG* 3: 7 (1517), 9 (1519), 30 (1520).

potta (putta), *f.* **1)** (*ler*)*gryta.* tenetur v (5) marck oc böte pwttane igen *STb* 1: 207 (1479). skär thz smaat i ena putta mz gvth viin *Saml* 27: 107. *Jfr* **hunags potta.** — ***potto makare** (potta-), *m.* [*Fdan.* pottemagere] *krukmakare. ss tillnamn.* elzeby pottamakares *SSkb* 111 (1503—04).

***pottare?,** *m.* [*Mnt.* potter] *krukmakare.* min fadher ... en portare (*sannol. fel för* pottare; *jfr G. Blomqvist, Schacktavelslek s.* 210) war *MD* (*S*) 279.

potter? (*ack.* pooth), *m. grop, brunn, avgrund. Jfr R. Pipping, Kommentar t. Erikskrönikan* 204 *ff.* ginstan nidher trykkes diefulen ... j nidherste heluitis pooth eller kädhell *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 231.

***poyto,** *se* **pöito.**

***prakkare** (prackere), *m.* [*Ä.Nysv.* prackare, *bedragare, fuskare, stackare. Fdan.* prakkere, *gårdfarihandlare, tiggare. Mnt.* pracher, *tiggare*] *stackare.* nar her komber en ret konung offuer them try ryken, tha skulle wij fatig men oc prackere ffa eth banner dyffuel *STb* 5: 228 (1519).

pram (praam. prom. *pl.* pramma *PMSkr* 102. promer *Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. l.* xx *c.* 4), *m. pråm. Jfr Stockholmsminnen i Stadsmuseet* (1950) *s.* 23; *G. Lindblad, Ark. f. Nord. Fil.* 65: 248. fförst fek oleff hemingsson iiij mark for pramen han lot byggie at vekke meth vm kring staden, tha biskop ketil oc böndere la her vthen fore *Skotteb* 185 (1464—65). *ATb* 2: 53 (1475). ingemunder pa promen *Stock Skb* 122 (1520). *PMSkr* 61. wm thär ey waaro baatha äller pramma til ath afflödha mädh *ib* 102. — *ss tillnamn.* jngewaldo praam *SD* 2: 530 (1308). — *Jfr* **timbrings pram.**

***pramare** (*pl.* praammara), *m. prâmkarl.* pythker oc praammara *PMSkr* 61. *ib.*

***prambok** (prom-), *f.* hanis hogben ... bepliktade sik at koma til swars j lubeka meth bertil smidh ... och retta sik eptir prombokene, och komber han ecke till swars, tha skal han fornögia bertil smid then sääl, som han pa talade *STb* 2: 136 (1486).

***prambyggiare** (praam-. -byg(g)iere), *m. prâmbyggare. Stock Skb* 243 (1524), 303, 304 (1524, *Skip*).

***pramförare** (praam-), *prâmförare, prâmskeppare.* baathkarla, oc praam förara, och draghara som hyälpa jnlödha äller afflödha skip *PMSkr* 61.

***pramkarl** (praam-. *pl. med art.* promkarrana *HLG* 2: 74 (1517)), *m. prâmkarl. STb* 3: 85 (1493). *StÄmb* 145 (1500). item promkarrana j mark til öls *HLG* 2: 74 (1517). — *ss tillnamn.* joan praamkarl *STb* 3: 118 (1493). *SSkb* 16 (1501—02), 255 (1507—08), 317 (1509—10). *Stock Skb* 312 (1503—12). *STb* 4: 94 (1505). *StÄmb* 160 (1506), 172 (1510).

***pramlegha** (-lega), *f. hyra för prâm. VKJ Bil* 282 (1466).

***pramlödh** (*pl.* -löder), *f.? prâmlast.* for iij pramlöder steen *Stock Skb* 268 (1525).

***pramman,** *m. prâmkarl. STb* 3: 83 (1493). *ib.* xiiij öre prammennen fore ij (2) tunnor öll *SSkb* 275 (1508).

***prammästare** (praammestere), *m. prâmbyggare. Stock Skb* 303 (1524, *Skip*).

***prampera** (-ade. pranpera), *v.* [*Mnt.* prampēren, *stoja, göra tumult. Fdan.* prampere, *skryta*] *kråma sig, hovera sig*? constrve yppus hesten cespitat han pramperade in phaleris i strygomen que ok cespitat han pranpera supinus högfärdoger blatta i purpurkläden*o GU C 20 s.* 58. cespito ... gräua och snaffwa och prampera *ib s.* 102.

***pramtimber,** *n. timmer till prâmbygge. Stock Skb* 73 (1518).

***pramvärke** (praam-. -werke), *n.*=**pramtimber.** vj mark som michel fick for pram verkit han tälgde *SSkb* 274 (1508). *Stock Skb* 37 (1517). iiij mark iiij peninge fför öll oc spisningh the som wore effter pramwerkit *ib* 38 (1517). *ib.* the bönder, som the legde skogen aff til pramwerke oc hamerbond *ib* 40 (1517). *ib* 80 (1518), 242 (1524).

prebenda (*pl.* -er *PMSkr* 667 (*avskr.*)), *f. och* ***prebende** (*pl.* -ar *MP* 4: 260), *m.* [*Mnt.* prebende] **2)** *underhåll anslaget åt en kanik, prebende.* skulu sama päningane blifwa vnder prebendona *KTb* 4 (1430). *Neuman Vokbal* 86 (1462). ware thät waderlikit widh hans siäl ath han hafde swa manga prebendar til lika *MP* 4: 260. schal prebenden haffua och beholle then keller som i mellen bade almosa kellara ligger *SJ* 2: 183 (1491). joan styngx prebenda *ib. STb* 3: 227 (1495), 329 (1497). eth hws ... mattis ... giffuit hade til prebende *ib* 4: 15 (1504). byggia closter. eller fundera prebender *PMSkr* 667 (*avskr.*). — ***prebenda altare,** *n. till prebende knutet altare.* staffan vestgöte...besporde sich, om han matte holle och haffua sin capellan ewige vijdh joan stỳngx prebenda altare, som han hade sich tilköpt medh framledne joan stỳngh *STb* 3: 366 (1498). — ***prebenda gardher,** *m. prebendegård, till prebende anslagen gård* (*i stad*). *HLG* 2: 26 (1511), 34 (1513). *Jfr* **prebendo gardher.** — ***prebenda hus** (-huss), *n. prebendehus, till prebende anslaget hus.* joan styngx prebenda huss *SJ* 2: 183 (1491). *STb* 3: 405 (1498). *Jfr* **prebendes-, prebendo-hus.** — ***prebenda mässa** (-messa), *f. mässa vartill prebende anslagits. HLG* 2: 19 (1510). — ***prebenda pänningar,** *m. pl. penningmedel tillhörande ett prebende. STb* 3: 307 (1496). then andra delin löse medh sine egne peninga, ey ... medh gille peninga eller presta och prebenda peninga *STb* 4: 33 (1504). — ***prebendes hus,** *n.*=**prebenda hus.** mårten lindorms prebendes hus *HLG* 3: 158 (1529). — ***prebendo aker** (prebende-), *m.* till *prebende anslagen åker.* näst nidhan fore sancti laurencii prebende akrom *Priv f Sv st* 129 (1454, *avskr.*). — ***prebendo bref** (prebende-), *n. stiftelseurkund för prebende. STb* 3: 402 (1498). — **prebendo gardher** (prebende-), *m.*=**prebenda gardher.** *Neuman Vokbal* 86 (1462). *ib. STb* 3: 436, 461 (1499). — ***prebendo hus** (prebende-. -hwssz), *n.* =**prebenda hus.** sancte cristoffers prebende hwsss *SJ* 2: 154 (1489). *STb* 3: 402 (1498), 4: 181, 183 (1508). helge lichame gilles prebendehwss *HLG* 3: 152 (1510). — ***prebendo patron** (prebende-), *m. skyddsherre över prebende, patronus. Jfr under* **prebenda altare.** ther medh scal jngen födh eller ofödh makt haffue for:de staffan vestgöte eller hans arffua och prebende patroner fordriffue fran samma altara *STb* 3: 366 (1498). — ***prebendo stenhus** (prebende-. -huss), *n. HLG* 3: 160 (1536). *ib.*

prebendat, *m. prebendeinnehavare.* kirkio sysleman skal faa klokkarenom iiij mark wax til qwindil messo til prelata cannika prebendata oc koorprästa behoff *ÅK* 58. her andhers törbo och her arendh prestra ok prebendata i stocholm *SJ* 2: 108 (1488). *STb* 3: 332 (1497), 412 (1498). her thore, fordhom prebendat j scha[ra?] *NMU* 1: 160 (1515). *GPM* 2: 49 (1513—17).

predika (prädika. prädiika), *v.* **1)** *predika.* aathskilde ath prädiika gudhz troo *SkrtUppb* 373. **2)** *förkunna.* thy at hon (*ɔ: jungfru Maria*) predicas aff allom miskwnninna källa *SkrtUppb* 12. **3)** *predika, tala eftertryckligt.* epter thet som knwt pa högen och nogre flere pa bergit ... haffua prädiket och sakt fore tasse dalekarle *GPM* 2: 15 (1505).

***predika bok** (-book), *f.* [*Fdan.* prædikebog. *T.* predig(t)buch] *predikosamling, postilla.* en predica book then til domkirkiona köptis for xx mark *Svartb* (*Skokl*) 505 (1471).

***predika hus** (predike-), *n.*=**predikara hus.** forstondere for predike huszen *StÄmb* 227 (1539).

predikan (prädyken), *f.* **1)** *predikan.* jtem wiin öffläte oc reent watn ... bör honom (*ɔ: klockaren*) allom skipta som messo wilia holda for wtan under prädyken *ÅK* 57. **2)** *predikande, tal.* baptista war hans ropandis rösth j ödhkninne, ok fore lop han ordhit, thz är gudz son, mz predikanna liwdh (*prædicationis sono*) *SpV* 208.

***predika ordhin** (-orden), *m. dominikanorden. STb* 4: 314 (1513).

predikare (*pl. dat.* predekerom *Saml* 24: 150), *m. predikare, predikant.* — ***predikara brödhra ordin** (-brödre-. -orden), *m. dominikanorden. STb* 3: 111 (1493). *SJ* 2: 239 (1493). — ***predikara hus** (predikare-), *n. predikolokal. StÄmb* 223 (1537). the som skole forestonde predikare huszen *ib* 225 (1538). *ib* 229 (1540), 230 (1541). — ***predikara ordins kloster** (prädicara ordhins closther), *n.*

dominikankloster. JMPs 387. — ***predikara ämbite,** *n. predikoämbete. Hel män* 109.

predika stol (prädika- *GU C 20 s.* 19. prädike- *ÅK* 59. prediko- *Nio handl rör Vkl* 235 (1445); *MP* 5: 136; *PMBref* 335 (1519)), *m.* [*Mnt.* predikstōl] *predikstol. Se Sdw* 2: 1347. thetta jerteknit bewiste then godhe brodherin ... a predica stolin *MP* 3: 490. mädh lagha maning openbarlica a predikostol *Nio handl rör Vkl* 235 (1445). jtem bör honum (*ɔ: klockaren*) oc klädha ok affklädha ... prädike stolen ... tha täss pläghsider är *ÅK* 59.

prelater (prelat. prelaath), *m.* 1) *förman, uppsyningsman.* han wtrykkir thy huru ällir hwat som skapat är, ok huru människiskian prelat är owir all creatur (*homo creaturis prælatus*) *SpV* 46. — *prelat, högre andlig* (*med domsrätt*). *Jfr sammansättningarna nedan.* 2) *person som i ngt avseende överträffar andra.* konwng celidis ... war then fägersta man ... han war framsath oc som en prelaath for alla andra j syn fägrind *Troj* 132. — ***prelata bokastol,** *m. bokpulpet för prelater.* jtem bör honum (*ɔ: klockaren*) oc klädha ok affklädha ... prelata bokastolana oc andra j högha koren *ÅK* 59. — **prelata döme** (prelato-), *n. prelatsämbete, prelatur. SkrtUppb* 195. — ***prelats ämbite,** *n.*= **prelata döme.** *SpV* 161.

***pren** (preen), *m.* [*Mnt.* prēn] *pryl, syl.* pro ligulis et vno preen ore *HLG* 1: 41 (1439).

presentera (präsentera. presentere. -adhe. -adher precentere: -et *STb* 5: 333 (1521, *Kop*)), *v. överlämna, frambära.* — *förete.* att war medbroder ... haffuer oos precenteret och beteth wor ... herres dombreff *STb* 5: 333 (1521, *Kop*). — *föreslå* (*till ett kyrkligt ämbete*). *Se Sdw* 2: 1281. at ingin hawer makt at presentera til sancte anne præbendam ... vtan waar elskeligin broder *Vg Fornmt III* 7—8: 156 (1387). *ib.* kan thet swa wärdha, at nokor ii hans släkt, sum thär til fallin ääir, tha ma han sik siälwer presentera *ib.* ath han presenterade herra öduidh til thet altarith som en patronus pleger presentera *Svartb* 333 (1431). *Spegel Skrbev* 33 (1432). tha bör härskapeno engin klärk presentera til stokholms kirkio *Priv f Sv st* 80 (1436). then, som presenteradher wardher *ib. SkrtUppb* 210. *GPM* 2: 390 (1491). at then klärch skal widerkenne, mych och myne syskene, ath wii honum presenterat haffue, oc ath wj juspatronatus haffue offuer forscriffne prebendo *ib* 93 (1499). *ib* 354 (1510). — **presentera sik,** *framställa sig, inställa sig, infinna sig.* at the engaledis tilstädhie här j landet främande prestom messo säghia eller annat presta embitte öffua eller bruka for än the hafua warit j wpsalom for capitulum oc presenterat sigh ther *Gummerus Syn-stat* 45 (1440).

presenteran, *f.* 2) *framställande, framställning.* memoria är komaskolande thinga andhelikin foremärkilse, ällir presenteran (*representatio*) äptir hoxsins tilsyn *SpV* 144.

***preskription** (prescripcion), *f.* [*Lat.* præscriptio] *preskription. ...* j hwilkom scriffwilse j rördhen wm nokor breff ... jtem wm nokra prescripcion äller häffdh etc^{ra} *PMBref* 317 (1512). *Jfr:* än moth häffdh skwlle klostersens ämbetis men altid haffwa til sidz at göra protestacion auctenticam wnder myndogh jnsigle, oc breff när the waaro pa tingh äller til rätto wm nokor clostersens ärande när the fingo ekke ändogh swar wppa dom äller lagh. tha matte ärandith hängia oc aldrig worde prescripcio *ib.*

prester, *se* **präster.**

priar, *m.*=**prior.** priar jacop *SD NS* 2: 647 (1413). *ib* 648. *SJ* 2: 169 (1490). priaren eller tÿffwede closters forman *STb* 3: 280 (1496). at samma priar sielffuer her fore rettin personlige stodh *ib* 310 (1496). *ib. ib* 349, 387 (1498). *Stock Skb* 311 (1503). *STb* 4: 11 (1504). *ib. ib* 5: 40 (1515). larens nilsson ... ffulmyndug och mektigh wtaf priaren och menige conuens bröder i kartuse clöster mariafridh *ib* 49 (1515). priar hans kanvti i eskilstwna *ib* 105 (1516). *ib. ib* 131 (1516). *Flera av de anförda exemplen kunna föras till* **priare.**

priare (pryare), *m.*=**prior.** doctor laurens pryare *STb* 1: 228 (1480). *STb* 4: 204 (1511). *Jfr* **subpriare.** — ***priara döme,** *n. priorsämbete. GU C 20 s.* 485.

***prikka,** *f.* [*Mnt.* pricke, *spets, tagg*] *prick.* tha the (*ɔ: bina*) haffwa jämpt prikkor litadhe pa sigh *PMSkr* 296. ljsimacus är en marmorsten haffwandis j sig rändher oc prikkor som gwl *ib* 479.

prim (-ar. prym), *n. och m.?* (*Saml* 27: 108) *L.* 1) *nymåne.* tre primar oc tre sönnedaga äffter trättande dag iula, tredi sönnedagen är paaska dager *Saml* 27: 108. 2) *den första timmen på dagen* (*kl. 6 f.m.*), *den andra av de kanoniska timmarna; det som lästes el. sjöngs vid den gudstjänst som hölls vid denna tid.* aff ottosangenom oc in til prym, oc fra prym, oc in til noon *Mecht* 217. jtem ringe han (*ɔ: klockaren*) ... til primet *ÅK* 60. — ***prims dagher,** *m. månadsdag.* then förste primsdagh *LB* 1: 93 (*s.* 490). *ib. ib* 94 (*s.* 491, 492, 493), 95 (*s.* 493, 494, 495). ten xxx primsdag *ib* 95 (*s.* 495). *Jfr* **primdagher.** — ***prims klokka** (pryms-), *f. primklocka, kyrkklocka med vilken man ringde till primsmässa.* tha siäx slaar om morganen skal han ringia tre resor til primss messone mädh pryms klokkone *ÅK* 59. jtem bör honom (*ɔ: klockaren*) teekna oc ey ringä mädh pryms clokkan till alla läsande messor j kirkien säghias om daghen *ib* 62. *Jfr* **primklokka.** — ***prims mässa,** *f.*= **primmässa.** *ÅK* 59. — **prims tidh,** *f. den första timmen på dagen, kl. 6 f.m. Prosadikter* (*Sju vise m*) 135.

***primat,** *m.* [*Lat.* primas, -atis] *primas, den förnämste andlige i ett land. Jfr Sdw* 2: 214 *s.v.* **primate?** wij erchebiscop jeniss i vpsala oc primat i swerighe *Uppland* 1941 *s.* 55 (1460).

***primdagher** (priim-), *m. den dag då nyet först synes. Jfr N. Beckman, Linkbiblh* (*ny ser.*) 3: 62. *Bil t Linkbiblh* (*ny ser.*) 3. *Jfr* **prims dagher.**

***primgiäld** (-gieldh. -gäld), *n.?* [*Mnt.* prīmgelt] *frakttillägg ss ersättning för tillsyn över lasten.* ath han ecke vpbar meer aff staffan vesgöte i primgäld än x (10) peninga fore x (10) fath järn *STb* 1: 184 (1478). at skypper arendth scal verie sigh sielff iij:e (3:e), at han jntet haffuer aff bondan, hyre eller primgieldh, som han hanom tillagt haffuer *ib* 2: 534 (1491).

***primklokka** (prÿm-. -klakon *HLG* 2: 133 (1526)), *f.*=**prims klokka.** *HLG* 2: 21 (1511).

***primmässa** (-messa. primimessen *HLG* 2: 146 (1527)), *f.* [*Lat.* prima missa, missa primalis] *gudstjänst som hölls varje dag strax efter ottesången.* til prim messan vijdh högh altareth giffuer jach eth messarede *STb* 3: 137 (1493). *HLG* 2: 3, 7 (1509), 19 (1510). talgh til primmessan *ib* 58 (1516).

— ***primmässo klokka** (-messa-), *f.*=**primklokka.** *HLG* 2: 19 (1510).

***primringning** (-rignin[g]. -ryngnyngh. -rignant *HLG* 2: 111 (1522). -rigneth *ib*), *f. ringning till primmässan. HLG* 2: 95 (1519), 97 (1520), 132 (1525).

***principal,** *m.* [*Jfr Lat.* principalis, *adj.*] *förman, föreståndare.* wäl kan her snarliga göras et closter wdaff ffor fäm äller flere wars ordens bröder saa at en waare altit aff watzstena closter principal ok skulle kallas commissarius ordinis nostri *Troil* 5: 315 (1505).

***prinzel** (-il), *m. ett slags säck. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 1: 1000 (1460). tha sade magnus ath wadmal fanz i martins säk ... iak staar än i borgan for sama wadmalid som i martins prinzil fanz *ATb* 1: 121 (1460).

prior (prier), *m. prior.* ... fik cristendom aff priorenum j kalmarnäm *Engström, Bo Jonsson* 306 (1361). medh sins priers ok conwentz samtyckio *SJ* 2: 130 (1484). *Jfr* **priar, priare** *och* **subprior.**

priorissa (-e), *f. priorinna. STb* 5: 288 (1519).

pris, *n.* 2) *pris, hedersrum, företräde.* — bära priset, *ha företräde, vara bättre, vara den förnämste el. bäste.* sidwänyan oc pröffwilsen bära prisith j allom konstom *PMSkr* 194.

***pris** (priss), *m.?* [*Mnt.* prīs, prise. *Ffr.* prise. *Mlat.* prisa] *pris, byte.* tha dömbdes samme goz (*ɔ: varor som Sören Norby tagit från två köpsvenner utanför Bornholm*) seuerin til for priss *STb* 5: 289 (1520).

prisa (prizɑ), *v.* 3) *prisa, lova, upphöja.* llaudo ... loffua oc prisa *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 68. — *anbefalla.* ad chorinteos 3° nu[m]quid egemus sicut quidam ex commendatic[i]is epistulis ey torffuom wi prisande breff weder *GU C 20 s.* 127. — **prisa sik,** *berömma sig, skryta.* jactare roosa oc foofängelica sigh prisa *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 4. om hon swa dana (*ɔ:* sköra gärninga) haffwir giort j barndom ellir sik här aff prizat, hwadh thz är giort ellir ey *SvKyrkobr* 351.

***prisare,** *m. person som prisar el. anbefaller.* commendaticius prisare *GU C 20 s.* 127.

priseliker (pryse-. -lighen), *adj. prisvärd, lovvärd.* en ängil alzstinghx priselighin (*magnificus*) *Mecht* 27. skickade the sig epter hederliget herra hooff j matteligom gang oc pryseliga athäffwo *Troj* 8.

***prisning,** *f.* (*lov*)*prisande.* clamor är giordha synda oppinbara ok oblyghlika rosningh ällir prisningh *SpV* 140. *SvB* 360 (*b. av* 1500-*t.*).

***prisvärdher** (prys-), *adj. prisvärd, lovvärd.* han skal henne göra ärligha, oc prys wärdha ffor allom sinom hälghom mannom *Mecht* 322.

privat (priueth. priueeth. preweth), *n. privet, hemligt ställe, avträde.* secessus ... idest locus secretus priueeth *GU C 20 s.* 559. haffuer ... staffan it mack ok preweth aff sith forrörde huss in vti hwffuendalz grundh och bögningh *SJ* 2: 126 (1488). *STb* 4: 76 (1505).

***privilegia** (preui-), *f.* [*Lat.* privilegia, *n. pl.*] *privilegium.* tha thenna forscrifne preuilegia for oss lesin vart ok vi henne granneliga rantzaket hadom, tha funnom vi henne i allom sinom articulis skelige gifven vara *UrkShist* 1: 27 (1494). *Jfr*: ... all the priuilegia oc rättogheýt som the hafua aff alder haft *Jämtl Dipl* 141 (1389).

***privilegier,** *n.pl.* [*Lat.* privilegia, *n.pl.*] *Jfr* **blärgsprivilegier.**

proba (prwba: -wnne *ATb* 2: 350 (1489)), *f. fängelse.* som een mektoger konunger opbygde han (*ɔ: Gud*) sik ... ena probo eller kistho thz är thennä verldena *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 128. tha lasse gwlsmidh och han brwtthw then hwnga brodhirrin wth af prwbwnne här j clostiryth *ATb* 2: 350 (1489). — ***probo näfst,** *f. fängelsestraff. Abbedval i Vkl* 102.

probera (-börat), *v. pröva, probera, undersöka.* ath myntamestaren skal lata knwt gulsmid ok otte gulsmid probera thet silff, som kiöpmennenä föra hiit i toll, ok ransaka huat thet är flärdh eller ey *STb* 1: 272 (1480). *ib.*

proces (-cess), *f.? och n.?* 1) *procession.* ginge the aff stadin tit ned til honum med process, korss oc fanw *STb* 5: 192 (1518). 2) *tillvägagångssätt, procedur.* sedan will jac eder lära oc wnderwisa all proces hwro all ärandhe (*ɔ: för att vinna det gyllene skinnet*) skal tiill gaa *Troj* 15.

***processia** (*pl.* -cessior), *f.* [*Mnt.* processie. *Lat.* processio] *procession.* jtem bör hanom (*ɔ: klockaren*) sielffwan mädh rökeliin wara j alla processior *ÅK* 58.

profit (profijt(h)), *n. profit, fördel.* ... och sälie sit ancker hwem hanom teckes pa sit besta profith *STb* 2: 218 (1487). at han hade ... vntfangit forrörde gotz ... medh hans conradtz scriffuilse pa beggis theris profijt och ewentyr *ib* 483 (1490). *ib* 3: 121 (1493), 4: 169 (1507).

***profos** (proffos), *m.* [*Mnt.* profatze. *T.* profoss. *Ffr.* provost. *Mlat.* propositus] *profoss, rättstjänare vid militärt förband. STb* 5: 284 (1520). skotternes proffos ... jacob *ib* 293 (1520).

***profäkt,** *subst.* [*Lat.* profectus] *framgång.* profectus ... gagn ok profäkth *GU C* 20 *s.* 489.

***proklamera** (-adhe), *v.* [*Lat.* proclamare] *ställa till svars?* hwilken thär fintz brutlighin wara oc wardhir hon awith aff abbatissonne ällir aff custodibus ällir oc aff senioribus manat ällir proclamerat *FOVkl* 213. tha jak rögdes ok proclameradhes, antigi jak mik swikliga vrsade, eller alzstinges nekade *J Buddes b* 171.

***prokurator,** *m.* [*Lat.* procurator] *ombudsman, ombud.* ath jach samffelth idhers sendebodh och procurator her (*ɔ: i Rom*) skikkadher warith hawer til alle saker *Hist. Tidskr.* 36 *s.* 37 (1498, *H. Gadh*).

prokurera (-at), *v. besörja, bestyra.* jak takkar honom alzjnthz före thet han haffwer procurerath oc brygth *PMBref* 306 — *biträda, vara behjälplig.* item 4or scolares, som procurerat met skaffaren, ij mark *HLG* 2: 94 (1519).

***pronunceera** (-adhe), *v.* [*Lat.* pronuntiare] (*ljudligen*) *förkunna.* j sama mattho syntes ok gudz engel jtkeliga sancte birgitte tha han henne the leczerne pronunceradhe *SvKyrkobr* (*Lucid B*) 203.

***propert** (proppert), *adv.* [*Fdan.* propert. *Jfr Fr.* propre] *noggrant, jämnt, precis.* her aff haffuer hans otte aff hwar vgn (*ɔ: tegelugn*) vpborit j siw aar frijth och quitt xl (40) marck proppert *STb* 2: 595 (1491).

propheta (-adhe), *v. profetera. MB 1* (*cod. B*) 13, 23 *enl. O. Thorell, Fem Moseböcker på fornsvenska* 204 (*cod. A*: propheterade).

prophete (*pl.* -ar), *m. profet.* guth lott forthum elÿam prophetam til paradis föra elyseus lott

äfter han. oc prophete män wtt göra *Saml* 34: 279. *JMÖ* 61. — ***propheta födder,** *p adj. i födelsen begåvad med profetisk anda? Se Sdw* 2: 1281.

***proppa** (proppaa *GU C 20 s.* 253), *v.* [*Ä. Dan.* proppe] *proppa, fylla (helt och hållet).* defertire vpp fölla commvniter proppa ok töma *GU C 20 s.* 169. ffarcio ... korffwa göra oc proppaa *ib s.* 253. jnfertio ... proppa *ib (hand 2) s.* 26. *Jfr* **ater-, saman-proppa.**

***prosteri** (proosteri), *n. prosteri, kontrakt.* the svenske foot gongere som liggia uti edert proosteri *HSH* 14: 31 (1525, *Magnus Sommar*).

***protestation** (-tacion), *f.* [*Lat.* protestatio. *Jfr Mnt.* protestacie] *protest, bestridande.* än moth häffdh (*ɔ: då motparten åberopar hävd*) skwlle klostersens ämbetis men altid haffwa til sidz at göra protestacion auctenticam wnder myndogh jnsigle *PMBref* 317 (1512).

***provastbref,** *n. prosts ämbetsskrivelse.* item skal han biskop bref och provastbref föra til nästa klockare *Reuterdahl Stat syn* 213 (*sl. av* 1400-*t., nyare avskr.*).

provaster (prowasther: *pl.* prowastha *Svartb* 465 (1457). prowest *SD NS* 3: 472 (1419). prouster *ib* 233 (1417); -ustens *Gadolin Pants Bil* 283 (1394). prouister *SD NS* 3:234 (1417). prowst *ib* 328 (1418). prooster *GU C 20 s.* 480. proster: prosten *HLG* 1: 125 (1482); prostin *Uppl Lagmansdomb* 15 (1490); *pl. med art.* prostane *Vårfrup* 138 (1458); *dat.* -anom *ib. Se Sdw* 2: 1281 *och jfr S. Gustafson, Hemming Gadhs språk* 1:66), *m. L.* 2) *domprost.* biscopane eller theris prowastha eller andra klärka mogho tingh met almoghanum halla *Svartb* 465 (1457). prepositus ... prooster *GU C 20 s.* 480 (*kan även föras till* 3). 3) *förman för prästerna och biskopens ombud inom en viss del av ett biskopsdöme, prost, kontraktsprost.* herra niclissa proustens j närike ... incigle *Gadolin Pants Bil* 283 (1394). knut prouster oc kirkioherra i quillinge *SD NS* 3: 233 (1417). *ib* 234 (1417), 328 (1418). prowest ower alt wermäland *ib* 472 (1419). tha skal fornämpde peninger aff kirkioherromen saman thakas och aff them framdelis prostanom antwardhas *Vårfrup* 138 (1458). *Uppl Lagmansdomb* 15 (1490). 4) *till ett gille knuten präst, gilleskaplan.* oldermannen, bisitiare och prosten j helge lichame gilde j stokholm *HLG* 1: 125 (1482). — *Jfr* **lands provaster. — provastar gipt,** *f. Se Sdw* 2: 1347. — **provasta pänninger** (*pl.* proghastapäninga), *m. avgift i penningar till domprosten SD NS* 3: 276 (1417). — ***provasta sak** (prosta-), *f.* en *prost tillkommande böter?* jtem taghe til wara paa alla konungxsaker ... oc inthe sigh befatta medh prostasaker, clerchesaker *Arnell Brask Bi*[1] 21. — ***provasta skäppa** (prowosta-), *f.* domprowosten i scarum hafuir ena wissa ränto aff somlighom häradhom i vestragötlande, som kallas prowosta skäppa *SD NS* 3: 404 (1419). — ***provasta thing** (proasta- *SD NS* 3: 329 (1418). prowesta- *Gummerus Syn-stat* 42, 44 (1425 *vidim.* 1440)), *n. prostting, ting som hålles av en prost.* tha jak (*ɔ: prosten Knut i Kvillinge*) proastathingh hiolt meth sancta olaffs kirkiosoknamannom i nörcöpunge *SD NS* 3: 329 (1418). *Gummerus Syn-stat* 45 (1440). biscopane eller theris prowastha eller andra klärka mogho tingh met almoghanum halla, som kallas biscopstingh eller prowasthatingh ... *Svartb* 465 (1457). — ***provasta värdhoghet** (proosta verdoghet), *f. prostvärdighet, prostämbete.* prepositura ... proosta verdoghet *GU C 20 s.* 480.

proventa, *f.* 1) *daglig portion av livsmedel som utdelas i ett kloster.* hwad tha vptax aff bordheno badhe sudh oc prowentor medh brödzstyckiomen som minne är en halfft brödh giffuis ... fatigho folkeno *SVklE* 165 (1443). — *i allm. daglig portion av livsmedel, dagligt underhåll.* räth prowentha til hwarya höno ärw ... fira skala mädh korn til dagx kosth *PMSkr* 253. — *bildl.* throfaste gudh ... städhir idher ey frestas owir idhra makt, wthan han gör ok jämwäl prouentona mz frestilsom, at j skulin githa lidhit (*faciet cum temptatione etiam proventam ut possitis sustinere*) *SpV* 461. 2) *underhåll el. underhållskostnad i ett kloster, avgift som erlägges vid någons inträde i ett kloster för att täcka kostnaden för framtida underhåll.* for mina prowento giwir jak ... min godz *NMU* 1: 66 (1381). *ib.* ath iak ... haffver giffvit till risabergha klosther fore anna olaffzdotter proventho eth torp *ib* 141 (1480). *ib* 160 (1512). *VKU* 18 (1541), 25 (1542), 80 (1555). 3) *underhåll anslaget åt en kanik, prebende. Se Sdw* 2: 1281. iac haffuer honom oc hans prouento oplatit i reetto byto mino prouenta aker *SD NS* 3: 340 (1418.) *ib.* — *Jfr* **prebenda.** — ***provento aker** (prouenta- *SD NS* 3: 340 (1418)), *m. åker tillhörande ett prebende. SD NS* 3: 341 (1418). — ***provento ingipt** (-ingift), *f.* = **proventa** 2. *SD NS* 3: 443 (1419). — ***provento qvärn,** *f. kvarn tillhörande ett prebende. SD NS* 2: 585 (1413).

prudher, *adj. ståtlig, präktig, vacker. Jfr Sdw* 2: 1281.

***prusta,** *v.* [*Mnt.* prusten, *nysa*] — ***prusta in,** *draga in genom näsan.* tak win oc prwsta jn j näsoborona *PMSkr* 214.

prydha (pryda. pridha: *pres. konj.* pridhe *SvB* 306 (*b. av* 1500-*t.*). *impf.* priddhe *JMPs* 437. *part. pret. f.* pridh *ib* 296. *pl. f.* priddha *ib* 276, 301), *v. pryda, sira, smycka.* insignio ... pryda ophöya oc tiil äro fremmya *GU C 20* (*hand 2*) *s.* 31. *MP* 4: 217. han göme mina siäl ... pridhe mina sidhi *SvB* 306 (*b. av* 1500-*t.*). thäslikis waro oc hännas x jomffrur, priddha mädh rödhbrynom klädhom *JMPs* 276. thy synthis edher tronas dygdh j ffägärsta drotningx liknilse, pridh mädh osigelike ära *ib* 296. — *hedra, hålla i ära.* bör man friihet prydha *MD* 392. — ***prydha sik,** *smycka sig.* nar hon opstodh om morgonen, kläddhe hon sigh oc priddhe, mera än en helan klokko thima at minstha *JMPs* 437. — *Jfr* **ivirprydha** *samt* **dyr-, o-, stiärno-prydder** *samt* **välprydder** *Sdw* 2: 1033.

***prydhare,** *m. Jfr* **boka prydhare.**

prydhelika (prydeliga), *adv. prydligt, vackert.* eth dyrt täkin, uppa huilko besänkt var sanctä catharinä beläte myckit prydeliga giort *Scr. rer. svec. III* 1: 269. *ib* 270, 273. *Jfr* **beprydhelika.**

prydheliker (*n.* pryderlikit *MP* 4: 217. *supin.* prydhelikaster: -asta *JMÖ* 40), *adj. härlig, ståtlig, präktig, prydlig.* här gör ängilen prydhelikasta sermonem *JMÖ* 40.

prydhilse (prydilse. pridilse *JMPs* 470), *n. pl. och f.?* 1) *prydnader.* jomfrunar plägha haffwa speghla, fore sin öghon, at the skulu wndhirstanda, hwru thera prydilse (*ornamentus*) är, wäl ällir illa skipat *SpV* 5. — *prydnad, skönhet. SpV* 205. saa ok eena godha qwinno faghra omgängilse ok sidoghet är prydilse i hänna hws *ib* 418. — *pry-*

dande, prydnad. hwilkin predicare swa framföre ordhin j twngonna prydilse, ok han vil allom tekkias j eno wärlziko loffz ordhe *MP* 5: 137. synda bätringh är ... sedanna prydilse *JMPs* 306. *ib* 470. — *Jfr* **altara-, arma-, be-, brudha-, fota-, gul-, hals-, kara-, vaggo-, örna-prydhilse.**

prydhning (-nyngh), *f.* 3) *prydnadsföremål.* cristallum är en sten ... mäst tyänar han til ath göra drykke kar oc andra prydhnyngh *PMSkr* 465. —*Jfr* **siänga-, ärma-prydhning.**

***prydhogher** (prydog), *adj.* = **prydheliker.** hwlken stad war myket stor och mäktog ... myket fagor oc prydog mz manga palacia *Troj* 8.

prysker (pryszker: -a *STb* 2: 482 (1490). prysker: -an *HLG* 3: 126 (1529); *VKU* 56 (1549). *n.* pryst *Skotteb* 399, 401 (1465—66, *Kämn*). pryscher: -a *STb* 2: 482 (1490). pruszker: -e *ib* 3: 383 (1498). prusker: -e *ib* 4: 127 (1506). prussk *ib* 5: 110 (1516). prisker: -e *SD NS* 3: 118 (1416, *ä. avskr.*); *STb* 5: 136 (1516). *n. pl.* prisk *ib* 1: 33 (1475)), *adj. preussisk. Se Sdw* 2: 1281. c march redhe peninge i priske skilingom och i räffwilskom *SD NS* 3: 118 (1416, *ä. avskr.*). pryst öll *Skotteb* 399 (1465—66, *Kämn*). *ib* 401. tw prisk fath medh ööl *STb* 1: 33 (1475). xx (20) pryszka marck *STb* 2: 482 (1490). *ib.* saramalit han giorde pa then pruszke köpswennin *ib* 3: 383 (1498). *ib* 4: 127 (1506). iijc otte och xxx mark och atte skot oc ij skilling prussk *ib* 5: 110 (1516). för 3 pund pryskan humbla *VKU* 56 (1549).

***pryssing,** *subst.* [*Mnt.* prussink] *ett slags öl från Danzig* (*i Preussen*). en tunne pryssing *Stock Skb* 192 (1521).

***pryz** (prydz), *m.* [*Mnt.* prūtze] *preussare. MD* 387.

***pryzare,** *m.* — ***pryzarafara skip** (prizsare-) *n. preussiskt fartyg. STb* 1: 17 (1475).

***pryzisker** (prydsisker), *adj. preussisk.* mellan gulland och prydsiska siddhen *HSH* 13: 74 (1524, *Brask*).

***pryzkotter?** (pryskoot), *adj. preussisk.* ix öre för j pund pryskoot hwmbla *HLG* 3: 126 (1529).

prädika *o.s.v., se* **predika** *o.s.v.*

***pränta** (prenta), *v.* [*Mnt.* prenten] *trycka.* ... tha vether ath vi aktom lata prenta vid viii:c (800) breffuer *HSH* 13: 116 (1524, *Brask*).

***pränteri** (prenterii), *n.* [*Mnt.* prenterie] 1) (*bok*)*tryckande, tryckning.* thet eder nadis högmectighet är föregiffvet om noget prenterii i antige inländis eller utlendis pa mine wegne *HSH* 16: 79 (1527? *Brask*). 2) *tryckeri.* thet prenterij i söderköpingh *Linkbiblh* 1: 199 (1526, *Brask*).

präs, *m. Jfr* **vinpräs** *samt* **pärs.**

prässa (-ar. -adhir), *v.* 1) *pressa, sammanpressa.* swa som prässadhir wiin klassi *SvB* 82 (*mot sl. av* 1400-*t.*). 2) *pressa, avpressa, utpressa.* hon prässar wth sötha smakin aff winbäraklasanom *SpV* 105. — *Jfr* **pärsa.**

***prästeliker** (prestelig-), *adj.* [*Mnt.* prēsterlik, prēstlik] *prästerlig.* vilkorede her martin allom arffuom wille til sware fore samma arff wijdh prestelige äre *SJ* 2: 210 (1492).

präster (prester. *pl.* prestra *SJ* 2: 108 (1488)), *m. L.* (*kristen*) *präst.* her andhers törbo och her arendh prestra ok prebendata i stocholm *SJ* 2: 108 (1488). ey är präster swa onder at ey wighis thän same gudh i hans handom som i ens gooz präst handom *SvKyrkobr* 40. hwa som skal wardha präst. han skal haffwa siw wigxle *ib* 56. — *prästämbete, ställning ss präst.* at biscopen haffuer grepit mỳn son fatigan ok thagit fran hanom presten ok alth tet som han ägher *STb* 3: 134 (1493). thet wij (*ɔ: två avsatta präster*) matte ffaa presten j ghen *GPM* 2: 370 (1511). — *Jfr* **altara-, hedhninga-, kirkio-, kor-, läns-, siäla-, sokna-, värulds-, ärke-präster** *samt* **kapella-** (*Sdw* 1: 646), **skörlifnads präster** (*Sdw* 2: 420). — **prästa barn** (presta-. preste-), *n. prästbarn.* frillabarn ok prestabarn *Svartb* 347 (1434?). effter lagenn säije att prestebarnn, eij skole ärffva mere ähn annen hoorbarnn *Linkbiblh* 1: 178 (1525, *Brask*). — **prästa bol** (presta-. preste-), *n. L. prästgård. Gummerus Synstat* 43 (1425, *vidim.* 1440). *Svartb* 557 (1504). — ***prästabola bygning** (prestebolebygningh), *f. byggande av prästgård. Svartb* 476 (1463). — ***prästa bref** (presta-. -bre(e)ff), *n. prästbrev, brev varigenom någon kallas till en prästtjänst.* ... for än the hafua warit j wpsalom for capitulum oc presenterat sigh ther oc wndherwiist sin prestabreeff oc andra sina witnisbördh *Gummerus Syn-stat* 45 (1440). *HSH* 17: 167 (1523? *Brask*). — ***prästa brodhir** (preste-), *m. predikarmunk, predikarbroder. Svartb* 455 (1455). — ***prästa bänker** (presta bängken), *m. kyrkbänk avsedd för prästerskapet.* ena sömadha hoffdhadyna giwer jak oppa presta bängken i kirkionne *NMU* 1: 110 (1434). — ***prästa deghia** (presta deẏa), *f. husföreståndarinna hos präst.* anne mattebinderske är presta deẏa pa landet *Skotteb* 31 (1460—61). *STb* 3: 366 (1498). — **prästa dottir** (prestadotter), *f. prästdotter. GU C 20 s.* 535. — **prästa dränger** (prestedrengh), *m. prästdräng, prästtjänare. STb* 4: 328 (1513). — **prästa gardher** (presta-. präste-. preste-), *m. L. prästgård. Vg Fornmt I* 4—5: 66 (1390). at engen här äpter dyrfvis til at ... holda syn landsting, herredsting eller annar ting i kyrkegaardom, kyrkeherregaardom eller androm prästegaardom *Hist Handl VIII* 1: 40 (1474). *Svartb* 557 (1504). *Stock Skb* 192 (1521). *Jfr* **prästgardher.** — ***prästa gilde** (präste gille), *n. prästgille, gille vars medlemmar utgöras av präster; sammankomst med prästgille. Jfr N. Ahnlund, Rig* 6: 10, *S. Kroon, Det svenska prästmötet under medeltiden s.* 139. vare nagere af the knaper för samblede j norköping then tid ad präste gille hölz ther *GPM* 2: 397 (1499). — ***prästa hampn,** *m. prästgestalt, prästskepnad.* togh han (*ɔ: djävulen*) oppa sigh prästa hampn älla liknilse *JMPs* 574. — ***prästa hem** (prestaheem), *n. prästbostad* (*i stad*). thet hemet ... skal bliffua eth prestaheem them prestenom som sancte gertrude kyrkio haffuer prest epter preste *KTb* 95 (1477). — ***prästa hora** (presta-. -hoora), *f. ss okvädinsord.* han kallade per siwrdssons hustrv presta hoora *STb* 1: 258 (1480). *ib* 2: 570 (1491). — ***prästa husfru** (presta hustrv), *f.* sacerdotissa presta hustrv *GU C 20 s.* 277. — ***prästa kona** (presta-), *f.* sacerdotissa presta kona *GU C 20 s.* 535. — ***prästa kroker** (preste-), *m. i Finland: jordområde av visst omfång.* i tawestland äru twå preste kroker udi en konungx krok *Juusten, Chron. episc. Finl. i Porthans Skrifter* 2: 464 (1423, *nyare avskr.*). tho wiliom wi och sculu giffua honom aff huariom preste krok en karp korn och en tridhiungx karp rogh tiil hielp aarliga *Svartb* 400 (1442). *ib* 546 (1483). thettä är kyrw räth som the göre prästen förstä ij karp korn aff prästa kroken ij lass höö (*o.s.v.*) *Beckman*

Stud 54 (*sl. av* 1400-*t.?*). *ib.* — ***prästa liknilse**, *n. pl.?*=**prästa hampn.** *JMPs* 574. — ***prästa magher** (presta-), *m. svärson till en präst.* pedher jönsson prestamagen *STb* 2: 436 (1490). — ***prästa mistning** (preste-), *f. förlust el. mistande av präst.* fore stoor siälewadhe schuldh som framlidhne theris fränder lidhit haffde fore prestemistningh *Svartb* 545 (1483). — **prästa mot** (presta-. preste-. -moot), *n. L. prästmöte. Jfr S. Kroon, Det svenska prästmötet, särsk. s.* 31, 55 *ff. samt RP* 1: 432 (1378), 457 (1379). *SD NS* 1: 437 (1405). odhinsdaghin i prestamotheno *SD NS* 3: 351 (1418). j the dagha wij prestemot hullom j abo *Svartb* 545 (1483). catedraticum ci presta moth *GU C 20 s.* 86. han skulle predica, ffore allom klärkomen, j prestamotheno *MP* 5: 135. *GPM* 2: 192 (1505). *STb* 5: 7 (1514). — ***prästamots tidh** (prestemotz tiidh), *f.* ath aarom epter gudz byrdh, twsande firahwndrade ottatige j thet ottwnde aarit om prestemotz tiidh paa sancti knwt konwngx dagh *GPM* 2: 82 (1488). — ***prästa möte** (prestämödhä), *n.*=**prästa mot.** *Trolles Jb Bil* 127 (1453, *nyare avskr.*). — ***prästa pänningar** (presta peningar), *m. pl. pengar härrörande från präst el. prästränta.* (*hon skulle*) ey latha sin moder fader ghaa vm bröödh pa ghatan for hwars mantz dör, om honom behoff giörs, ok ey thaga gillis peninga, presta peninga *STb* 2: 318 (1489). then andra delin löse medh sine egne peninga, ey ... medh gille peninga eller presta och prebenda peninga *ib* 4: 33 (1504). — ***prästa ringning** (presta rỳngningh), *f. ringning då präst tillträder ett ämbete?* j fogittens nerware om presta rỳngningh, som theris primicias haffua ... är swa sacht, ath ... *STb* 4: 164 (1507). — ***prästa rätter** (presta-. preste-. prästä-), *m. avgift till präst, prästlön, prästränta.* swa at han haffuer ther aff enghom giort wthan presta rätth synom kirkioherre *Svartb* 403 (1442). *Beckman Stud* 54 (*sl. av* 1400-*t.*). preste rätten i tauastelandh aff hwario preste kroker ij karp koorn strokna *Svartb* (*Skokl*) 586 (1515). — ***prästaskap**, *n.? och* ***prästaskaper**, *m. prästadöme, prästvärdighet.* antisticium cii herskap ok presta skap *GU C 20 s.* 27. *ib s.* 277. sacerdocium presta skaper *ib s.* 535. — ***prästa son** (presta-), *m. prästson. GU C 20 s.* 535. — ***prästa säte** (prestesäthe), *n. prästbostad, prästgård. Svartb* 546 (1483). — ***prästa tidh**, *f. gudstjänst?* hwadh ey wilt thu at enghen skulle läsa pater noster oc aue maria, wthan j prästa tidhom älla synda both *JMPs* 512. — ***prästa vighilse** (presta-. -vigilse), *n. och f.? invigning till präst, ordination. MP* 5: 118, 238. siätta sacramentum är prästa wighilse prästa wighilse är stort *SvKyrkobr* 56. — **prästa vighsl** (-wigxl), *f.*=**prästa vighilse.** *MP* 4: 138. *SvKyrkobr* 59. *Jfr* **prästvighsl.** — **prästa ämbite** (presta-. -ämbäte. -embitte), *n. prästämbete.* — *prästerlig tjänst el. förrättning.* at the engaledis tilstädhie här j landet främande prestom messo säghia eller annat presta embitte öffua eller bruka *Gummerus Syn-stat* 45 (1440). holkin man sik lather til ath göra nagat prästa ämbäte vtan han är wigdher ther till *MP* 4: 138. — **prästa öl** (preste-. -ööl(l)), *n. L. gästabud då kyrkoherde första gången förrättar mässan.* per lekare schal haffue stora organer ok huilken som wil lata leka pa thöm til preste ... ööl och til brvllop, giffue vth vj öre *STb* 3: 408 (1498). *ib* 4: 355 (1514). *Jfr* **prästöl.**

prästgardher (prest-), *m. L.*=**prästa gardher.** *RP* 2: 102 (1386).

***prästvighsl** (-wigxle), *f.*=**prästa vighsl.** *Skrt-Uppb* 240.

prästöl (prest(h)-. -öll), *n. L.*=**prästa öl.** *STb* 2: 181 (1486). *GPM* 2: 166 (1503?).

pröva (pröffwa. *pres. refl.* pröwas *JMPs* 274. pröffwas *SpV* 31, 567. *impf.* pröfde *MP* 4: 218. pröfte *ib*), *v. L.* 2) (*genom undersökning*) *befinna; bevisa. Se Sdw* 2: 1281. 8) *pröva, sätta på prov.* thu synis fafänglika mykit haffwa begripit ok hört, mädhan thu swa saktelika pröffwas (*probaris*) i dödzsins ok liffsins atskilnadh *SpV* 567. 11) *befinna, genom erfarenheten lära känna.* hon är räknaskolandis j blanth the fawizska jomfrunar, oc ey kan hon pröffwas (*probatur*) thz loff mz andhrom loffwa *SpV* 31. hwilkidh som offtarsth pröwas santh *JMPs* 274. 15) *anse, tro.* han pröfte sik jnga lifs wan *MP* 4: 218. han pröfde sik skula döö *ib.*

prövan, *f.* 2) *bevis, bevisning.* hans ordh skwla thär wm wara trodh wtan andra pröffwan *PMSkr* 81.

***prövelika**, *jfr* **beprövelika.**

***pröveliker** (*ack. m.* pröffwelikin), *adj. som tål att prövas, som står sig vid en prövning, godtagbar.* hwart eeth ofulkomlikit thing tilstädhir ekke nakon märkelikin dom ällir pröffwelikin (*probabile*) *SpV* 496. *Jfr* **bepröveliker.**

prövilse, *n., vanl. pl., samt f.* 1) *bevis.* gudz kärlekx pröffwilse (*probatio*) är ädhlahetinna forsmädilse *SpV* 427. thet köpmannen thär wm swär skal tros wara santh, wtan all annor pröffwilse *PMSkr* 95. 4) *prov, försök.* läth thät sywda thil thäs the pröffwilsen haaller *PMSkr* 398. 5) *erfarenhet.* sidwänyan oc pröffwilsen bära prisith j allom konstom *PMSkr* 194. — **prövilsa ar** (pröwilse aar), *n. provår, novisår* (*i kloster*). *JMPs* 398.

psalmber, *se* **salmber.**

psaltare, *se* **saltare.**

***pudel**, *subst.* [*Mnt.* pudel]=**puder.** j pund engeuer til pudel *Skotteb* 377 (1461—62, *Kämn*). *ib* 420 (1467—68, *d:o*).

***pudelpipar** (-piper), *m. pulvriserad peppar. Skotteb* 410 (1466—67, *Kämn*).

puder (pudher), *n. puder, pulvriserad krydda. Jfr Hildebrand, Sv. Medelt.* 2: 475 (»*torkade och sönderstötta honingskakor, som serverades till kokött och stekt fisk*»). *Skotteb* 479 (1472—73, *Kämn*). pudher, som ströddhes pa färska alen *HLG* 2: 29 (1512). iij lodh ingefera til pudher til stekanar *ib* 39 (1513). *Brasks Matordn* 5. stekth fisch medh sucher oc pudher *ib* 8.

***puderbyssa** (-bössa), *f.* [*Mnt.* puderbusse] *kryddbössa.* een pwderbössa, giordh som en höck, aff sölff *STb* 2: 297 (1488). *ib* 298 (1488).

***pudra**, *v. Jfr* **bepudra.**

pulleia, *se* **polleia.**

***puls** (pulltz), *m.?* [*Mnt.* puls] *puls, med träklump i ena ändan försedd stång varmed fiskar drivas mot nät. — fiske med hjälp av puls?* förbiude wij eder at bruka eller hafwa något fiskierij, pulltz eller i någor annor mått dhem till skada och förfång emot lagen *AktKungsådr* 20 (1463, *avskr. från* 1680-*t.*).

pulsamber, *adj. svår, besvärlig.* sanghen som i antiphonis oc responsoriis är satther oppa riim, hwilken ärw altidh mödhosam ällar pwlsam at wttydha *JMÖ* 12.

aus Barmen. Till trycket befordrad av R. Meissner. Arkiv för Nord. Fil. 39.

MUKopp Medeltida urkunder rörande Stora Kopparberget. Utg. af E. Wessén. 1947.

Namnlös ed. Wolf Namnlös och Valentin. Kritische Ausgabe. Herausgeg. von Werner Wolf. *SFSS.*

Neuman Vokbal E. Neuman, Utbredningen av vokalbalansen a : å i medelsvenskan. 1918.

Nio handl rör Vkl Nio handlingar rörande Vadstena klosters fridlysta område, dess inhägnad, tomter och byggnad samt frihet från intrång. I *Småst på Fsv.*

Nio kap ur Bir Nio kapitel ur H. Birgittas uppenbarelser nedskrifna omkr. år 1385. I *Småst på Fsv.*

NMU Närkes medeltida urkunder I. Riseberga kloster. Utg. av K. G. Grandinsson. 1935.

Nunneinv Ceremonielet vid nunneinvigning i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Ol. Magnus Hist. de gent. septentr. Historia de gentibvs septentrionalibvs .... Avtore Olao Magno Gotho .... 1555.

PMBref Vadstenabrodern Peder Månssons bref på svenska från Rom till Vadstena kloster 1508—1519. I *Småst på Fsv.*

PMSkr Peder Månssons Skrifter på svenska. Utg. af R. Geete. 1913—15. *SFSS.*

Priv f Sv st Privilegier resolutioner och förordningar för Sveriges städer. Första delen (1251—1523) utg. av N. Herlitz. 1927.

Priv o skyddsbr Privilegie- och skyddsbref för Vadstena kloster utfärdade af K. Kristofer åren 1442 och 1444. I *Småst på Fsv.*

Prosadikter Prosadikter från Sveriges medeltid. Utg. af G. E. Klemming. 1887—89. *SFSS.*

Reuterdahl Kyrkohist H. Reuterdahl, Svenska kyrkans historia. III, 2: 528—59.

Reuterdahl Stat syn Statuta synodalia veteris ecclesiæ Sveogothicæ. Ed. H. Reuterdahl. 1841.

RP Svenska Riks-archivets pergamentsbref från och med år 1351. Förtecknade med angifvande af innehållet. 1, 2. 1866—68.

Rydberg Tr Sveriges traktater med främmande magter jemte andra dit hörande handlingar. Utgifna af O. S. Rydberg. Del. 2, 3. 1880—95.

Saml Samlaren. Tidskrift utgifven af Svenska Literatursällskapets arbetsutskott. 1880 o. följ.

Schlegel o. Klingspor B. Schlegel och C. A. Klingspor, Den med sköldebref förlänade men ej på riddarhuset introducerade svenska adelns ättartaflor. 1875.

Scr. rer. svec. Scriptores rerum svecicarum medii aevi. 1818 o. följ.

SD Svenskt Diplomatarium. Bd 6 s. 265—584. 1916—21. Bd 8 s. 1—272. 1953.

SD NS (Svenskt Diplomatarium. Ny Serie.) Svenskt Diplomatarium från och med år 1401. Bd 3. Utg. genom C. Silfverstolpe. 1885—1902. — Bd 4 s. 1—240. Utg. genom K. H. Karlsson. 1903—1904.

Sex ekon tr Om trädplantering, beredning af mjöd, claret och salvieöl, matsedlar från olika land samt om brännvins nytta. Sex ekonomiska traktater från medeltiden. I *Småst på Fsv.*

SFSS Samlingar utgifna af Svenska Fornskriftsällskapet.

SJ 2 Stockholms Stads Jordebok 1474—1498. Utg. genom H. Hildebrand [och L. M. Bååth]. 1889, 1914.

Skotteb Stockholms stads skottebok 1460—1468 samt strödda räkenskaper från 1430-talet och från åren 1460—1473. Utg. genom J. A. Almquist. 1926. [Beteckningen *Borgm* avser de borgmästareräkenskaper som äro tryckta s. 337—356 och *Kämn* kämnärsräkenskaperna s. 359—480].

SkrtUppb Skrifter till uppbyggelse från medeltiden. Utg. af R. Geete. 1904—05. *SFSS.*

Småst på Fsv Småstycken på Forn Svenska. Andra serien. Samlad af R. Geete. 1900—1916. *SFSS.*

Spegel Skrbev Skriftelige bevis hörande till svenska kyrckiohistorien eller biskops chrönikan [af Haqvin Spegel]. Ups. 1716.

SpV Speculum Virginum — Jungfruspegel — öfvers. från latinet af Mathias Laurentii. Utg. af R. Geete. 1897—98. *SFSS.*

SSkb Stockholms Stads Skottebok 1501—1510. Utg. genom H. Hildebrand. 1889, 1915.

STb 1 Stockholms Stads Tänkeböcker 1474—1483 samt Burspråk. Utg. genom E. Hildebrand. 1917.

STb 2 Stockholms Stads Tänkeböcker 1483—1492 Utg. genom G. Carlsson. 1921—44.

STb 3 Stockholms Stads Tänkeböcker 1492—1500. Utg. genom J. A. Almquist. 1930.

STb 4 Stockholms Stads Tänkeböcker 1504—1514. Utg. genom J. A. Almquist. 1931.

STb 5 Stockholms Stads Tänkeböcker 1514—1520 jämte utdrag ur de förlorade årgångarne 1520—1524 samt stadens kopiebok 1520—1522. Utg. genom J. A. Almquist. 1933.

Stock Skb Stockholms stads skottebok 1516—1525 samt strödda räkenskaper. Utg. genom J. A. Almquist. 1935.

StÄmb Stockholms Stads Ämbetsbok 1419—1544. Utg. genom J. A. Almquist. 1927.

Svartb och *Svartb (Skokl)* Registrum Ecclesiæ Aboensis eller Åbo domkyrkas Svartbok med tillägg ur Skoklosters Codex Aboensis. Utg. genom R. Hausen. 1890.

SvB Svenska Böner från medeltiden. Utg. af R. Geete. 1907—09. *SFSS.*

SvGst Fragment af en svensk gillestadga. I *Småst på Fsv.*

SvKyrkobr Svenska Kyrkobruk under medeltiden. Utg. af R. Geete. 1900. *SFSS.*

SvRimd Två Svenska Rimdikter från medeltiden. I *Småst på Fsv.*

SvSkr Svenska Skriftprof . . . i boktryck återgifna af E. Hildebrand, A. Börtzell och H. Wieselgren. H. 1. 1894.

SVklE Stadga af år 1443 för Vadstena klosters ekonomi. I *Småst på Fsv.*

SvT Den Svenska Tideboken. [Utg. av G. E. Klemming] 1854. [Efter gammalt tryck fr. c. 1525].

Thomas Varningsbref Varnings-bref från Biskop Thomas i Strengnäs till Konung Carl Knutsson. 1837.

Troil Skrifter och handlingar til uplysning i svenska kyrko och reformationshistorien. [Utg. av U. von Troil.] 1—5. 1790—91.

Troj Historia Trojana. Från latinet öfversatt till svenska år 1529. Utg. af R. Geete. 1892. *SFSS*

Trolles Jb Arvid Trolles jordebok 1498 jämte åtkomsthandlingar och andra därmed samhöriga aktstycken. Utg. av J. A. Almquist. 1938.

Uppl Fornmt Upplands Fornminnesförenings tidskrift.

Uppl Lagmansdomb Upplands Lagmansdombok 1490—1494. Utg. af K. H. Karlsson. 1907. *SFSS.*

Uppspriv Uppsala stads stadsprivilegier jämte dit hörande handlingar. Utg. af C. M. Kjellberg. 1907.

UrkShist Urkunder rörande Stockholms historia. Utg. genom K. Hildebrand (och A. Bratt). 1900—1913 (s. 1—36).

Val af Conf gen Ordning vid val af confessor generalis i Vadstena kloster. I *Småst på Fsv.*

Vg Fornmt Vestergötlands Fornminnesförenings tidskrift. 1869 o. följ.

Vis sten Den vises sten. I *Småst på Fsv.*

VKJ Vadstena klosters Jordebok 1500 jemte tillägg ur klostrets äldre jordeböcker. Utg. genom C. Silfverstolpe. 1898. [Beträffande dateringen jfr E. Noreen, Historisk Tidskrift 39, s. 187 f.]

VKU Vadstena klosters Uppbörds- och Utgiftsbok 1539—1570. Utg. af C. Silfverstolpe. 1895.

Vm Fornm Årsskr Vestmanlands Fornminnesförenings årsskrift. 1874 o. följ.

Vrml skatteb En värmländsk skattebok från 1503. Utg. av S. Samuelsson och G. Kallstenius. Nationen och hembygden 2.

Vårfrup Handlingar på svenska rörande "Vårfrupänningen" till Vadstena klosters byggnad och underhåll. I *Småst på Fsv.*

Växtförteckn. fr. slutet (resp. medlet) af 1400-talet hos Th. M. Fries, Ark. f. Bot. Bd 3 nr 14.

ÅK Åbo Klockarelag. I *Småst på Fsv.*

Beträffande övriga förkortningar se tills vidare omslagen till häftena 1—6.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
439.73 SO10SUP. C001 pt.19
Ordbok ofver svenska medeltids-spraket.
3 0112 088350589

Svenska Fornskrift-Sällskapets Samlingar

innefatta hittills följande verk:

Ser. I. Svenska skrifter.

1. *Flores och Blanzeflor.*
2. *Sanct Patriks-Sagan.*
3. *Peder Månssons Stridskonst och Stridslag.*
4. *Vadstena Kloster-Reglor.*
5. *Herr Ivan Lejon-Riddaren.* (Fullständig i 3 häften.)
6. *Namnlös och Valentin.*
7. *Ett Forn-Svenskt Legendarium.* (Fullständigt i 11 häften.)
8. *Konung Erik XIVdes Krönika.*
9. *Svenska Medeltidens Bibel-arbeten.* (Fullständiga i 6 häften.)
10. *Sagan om Didrik af Bern.* (Fullständig i 3 häften.)
11. *Hertig Fredrik af Normandie.*
12. *Konung Alexander.* (Fullständig i 3 häften.)
13. *Skrå-Ordningar.* (Med fyra planscher.)
14. *Heliga Birgittas Uppenbarelser.* (Fullständiga i 11 häften.)
15. *Bonaventuras Betraktelser öfver Christi lefverne.* (I ett band.)
    Legenden om Gregorius af Armenien. (I ett band.)
16. *Helige Bernhards Skrifter.* (Fullständiga i 2 häften.)
17. *Svenska Medeltidens Rim-Krönikor.* (Fullständiga i 7 häften.)
18. *Suso, Gudeliga Snilles Väckare.* (Fullständig i 3 häften.)
19. *Själens Tröst.* (Fullständig i 4 häften.)
20. *Skrifter till läsning för klosterfolk.* (Fullständiga i 2 häften.)
21. *Gersons bok om djefvulens frestelse.* (Facsimile.)
22. *Klosterläsning.* (Fullständig i 3 häften.)
23. *Svenska Medeltids-Postillor.* Del. 1—5. (Fullständiga i 11 häften.)
24. *Gersons Lärdom huru man skall dö.* (Facsimile.)
25. *Svenska Medeltids Dikter och Rim.* (Fullständiga i 3 häften.)
26. *Läke- och Örte-Böcker.* (Fullständiga i 3 häften.)
27. *Ordbok öfver Svenska Medeltids-språket.* (Fullständig i 29 häften. Jfr nr 54.)
28. *Prosadikter från Medeltiden.* (Fullst. i 3 häften.)
29. *Historia Trojana.*
30. *Jungfru Marie Örtagård.* (Fullständig i 2 häften.)
31. *Speculum Virginum.* (Fullständig i 3 häften.)
32. *Hel. Mechtilds Uppenbarelser.* (Fullst. i 2 häften.)
33. *Svenska Kyrkobruk under Medeltiden 1 och 2.*
34. *Helige Mäns Lefverne.*
35. *Upplandslagen efter Ängsöhandskriften.*
36. *Skrifter till Uppbyggelse.* (Fullständiga i 2 häften.)
37. *Södermannalagen efter Cod. Havn.*
38. *Svenska Böner från Medeltiden.* (Fullst. i 3 häften.)
39. *Upplands Lagmansdombok 1490—1494.*
40. *Arfstvisten mellan Erik Eriksson Gyllenstjerna och Ture Turesson Bjelke.*
41. *Östgötalagens 1300-tals-fragment.*
42. *J. Th. Bureus, den svenska grammatikens fader.* (Fullst. i 2 häften.)
43. *Peder Månssons Skrifter.* (Fullst. i 4 häften.)
44. *Studier i utgifna fornsvenska handskrifter.*
45. *Latinskt-svenskt Glossarium efter Cod. Ups. C 20.* (Hittills 5 häften.)
46. *Flores och Blanzeflor. Kritisk upplaga.*
47. *Erikskrönikan enl. cod. Holm. D 2.*
48. *Jungfru Marie Psaltare.* (Fullständig i 3 häften.)
49. *Hertig Fredrik av Normandie. Kritisk upplaga.*
50. *Herr Ivan. Kritisk upplaga.* (Fullständig i 3 häften.)
51. *Nampnlos och Falantin. Kritisk upplaga.*
52. *Upplandslagen efter Codex Esplunda.* (Fullständig i 2 häften.)
53. *Arboga stads tänkebok.* (Fullständig i 11 häften.)
54. *Supplement till Ordbok över Svenska Medeltidsspråket.* (Hittills 19 häften.)
55. *Fornsvenska Legendariet.* (Hittills 1 häfte.)
56. *Svenska Fornskriftsällskapet 1843—1943. Historik.*
57. *Kalmar stads tänkebok.* (Fullständig i 2 häften.)
58. *Heliga Birgittas originaltexter.*

Småstycken på Forn Svenska. Ser. [I]—II. (Tryckta som bilagor, utom nummerföljden.)
Sveriges Dramatiska Litteratur. (Fullständig i 5 häften.)
Fornsvensk Bibliografi med supplement 1 och 2.

Ser. II. Latinska skrifter.

1. *Acta et Processus Canonizacionis B. Birgitte.* (Fullständig i 10 häften.)
2. *Vita B. Christinæ Stumbelensis.* (Fullständig i 1 häfte.)
3. *Processus seu negocium canonizacionis B. Katerine de Vadstenis.* (Fullständig i 6 häften.)
4. *Birgerus Gregorii, Legenda Sancte Birgitte.* (Fullständig i 1 häfte.)

Mera har ej utkommit intill februari 1953.

Årsavgift för medlem av Svenska Fornskriftsällskapet 10 kronor. Avgift för ständig ledamot 450 kronor; denna avgift berättigar medlem att erhålla alla av sällskapet utgivna verk (med undantag av häftena 1—6, 43, 124, 132, 143, 155, 157 och 158).

Anmälan om medlemskap göres hos Sällskapets sekreterare, docent C.-I. Ståhle, Kungl. biblioteket, Stockholm.